

Stenografični zapisnik

dvanajste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 11. februvarja 1895.

Nazoči: Prvosednik: deželni glavar Oton Detela.
— Zastopniki c. kr. vlade: deželni predsednik baron Viktor Hein in c. kr. vladni tajnik vitez Viljem Laschan. — Vsi članovi razun: ekszellenca knezoškof dr. Jakob Missia, Janez Mesar. — Zapisnikar: deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika XI. deželno-zborske seje dné 8. februvarja 1895.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 70. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga načrt o preložitvi okrajne ceste Trebnje-Čatež-Moravce pri Čatežu z dotičnim načrtom zakona.
4. Priloga 71. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži načrt za preložitev okrajne ceste Trzič-Srednjavas pri vasi Kovor z dotičnim načrtom zakona.
5. Priloga 72. Poročilo deželnega odbora gledé uvrstitve v Blejskem cestnem okraji se nahajajoče, 3548 m dolge ceste, ki se pri Rečici od Blejsko-Javorniške deželne ceste odcepi in se stika ne daleč od Mlina z Leško-Bistriško deželno cesto, med okrajne ceste.
6. Priloga 74. Poročilo deželnega odbora gledé dovolitve najetja posojila za deželno stolno mesto Ljubljana.
7. Priloga 76. Poročilo deželnega odbora gledé uvrstitve občinskega, v cestnih okrajih Kostanjevica in Krško se nahajajočega pota, ki se začneja na severnem koncu Kostanjevice pri Zagrebški državni cesti in drži na okrajno cesto Novomesto-Mršečavas-Krško poleg Zameškega, med okrajne ceste.
8. Priloga 77. Poročilo deželnega odbora gledé zboljšanja užitkov primariju dr. Edo Slajmerju.
9. Priloga 73. Poročilo finančnega odseka gledé vpokojitve deželnih darcarjev (k prilogi 42.).
10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji žebljarske obrtne zadruge v Kropi za podporo.
11. Ustno poročilo upravnega odseka o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer o:
§ 3., A: Deželna kultura in
§ 6.: Občila.
12. Ustno poročilo upravnega odseka o vodopravni obravnavi gledé dopustnosti Podhagskyjevega alternativnega načrta (tako imenovanega II. načrta) za osuševanje ljubljanskega barja (k prilogi 43.).
13. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer:
o št. I. in II. uvoda;
o § 1.: Zakonski načrti;

Stenographischer Bericht

der zwölften Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 11. Februar 1895.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela.
— Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Victor Freiherr v. Hein und k. k. Regierungsrath Wilhelm Ritter v. Laschan. — Sämmtliche Mitglieder, mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Johann Mesar. — Schriftführer: Landessecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der XI. Landtags-Sitzung vom 8. Februar 1895.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Beilage 70. Bericht des Landesausschusses, womit das Project, betreffend die Umlegung der Treffen-Tschatej-Moravitscher Bezirksstrasse bei Tschatej, sammt dem einschlägigen Gesetzentwurfe vorgelegt wird.
4. Beilage 71. Bericht des Landesausschusses, womit das Project, betreffend die Umlegung der Neumarkt-Wirkendorfer Bezirksstrasse bei der Ortschaft Raier, sammt dem einschlägigen Gesetzentwurfe vorgelegt wird.
5. Beilage 72. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Einreihung der im Straßenbezirke Belde gelegenen, in Reitsch von der Belde-Zauerburger Landesstrasse abzweigenden und unweit von Seebach in die Lees-Feistritzer Landesstrasse einmündenden 3548 m langen Strasse in die Kategorie der Bezirksstraßen.
6. Beilage 74. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Bewilligung zur Aufnahme eines Darlehens für die Landeshauptstadt Laibach.
7. Beilage 76. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Einreihung des in den Straßenbezirken Landstraß und Gurfeld vorkommenden, am nördlichen Ende von Landstraß an der Ugramer Reichsstrasse beginnenden und zur Rudolfswert-Merjettschendorf-Gurfelder Bezirksstrasse bei Zamešo führenden Gemeindegeweges in die Kategorie der Bezirksstraßen.
8. Beilage 77. Bericht des Landesausschusses inbetreff der Verbesserung der Bezüge des Primararztes Dr. Edo Slajmer.
9. Beilage 73. Bericht des Finanzausschusses inbetreff Pensionirung der bei Einhebung der Landesauslage Bestellten (zur Beilage 42.).
10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Genossenschaft der Nagelschmiede in Kropp um Subvention.
11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesausschusses, und zwar über:
§ 3., A: Landescultur und
§ 6: Communicationsmittel.
12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die wasserrechtliche Verhandlung über die Zulässigkeit des Podhagsky'schen Alternativ-Projectes (sog. Project II.) der Entwässerung des Laibacher Moores (zur Beilage 43.).
13. Mündlicher Bericht des Rechenschaftsberichts-Ausschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesausschusses, und zwar:
über Nr. I und II der Einleitung;
über § 1: Gesetzentwürfe;

- o § 2.: Davki;
- o § 3., C: Zdravstvene reči;
- o § 4.: Deželne podpore;
- o § 5.: Občinske reči;
- o § 7., A: Deželna prisilna delalnica;
- o § 7., B: Deželni dobrodolni zavodi;
- o § 7., C: Deželni muzej.

14. Ustna poročila finančnega odseka:

- a) gledé odpomoči zoper škodo povodnji v Dobrniški občini (k prilogi 56.);
- b) o prošnji dramatičnega društva v Ljubljani za podporo;
- c) o prošnji gledališkega društva v Ljubljani za podporo;
- d) o poročilu gledé oskrbljenja občine Ambrus z vodo (k prilogi 55.);
- e) o poročilu gledé deželnega prispevka za hidrografični posel na Kranjskem, katerega namerava ustanoviti visoka vlada (k prilogi 66.);
- f) o poročilu gledé nakupa zemljskih parcel poleg Rudolfinuma v muzejske namene (k prilogi 67.);
- g) o prošnjah gospodarskega odbora v Št. Petru na Krasu in podobčine Klenik za podporo za vodovod.

15. Ustno poročilo železniškega odseka o predlogu gospoda poslanca barona Apfaltrerna, Grassellija in tovarišev gledé ustanovitve c. kr. železniškega prometnega vodstva v Ljubljani (k prilogi 57.).

16. Ustno poročilo upravnega odseka gledé uvrstitve občinske ceste, ki se začneja v cestnem okraji Kamniškem in se, segajoč v cestni okraj Kranjski, odcepi blizu Kaplje Vasi od Kranjsko-Kamniške deželne ceste ter drži čez Kapljo Vas, Komendo, Klanec, Zalog in Pšenično Polico do Cerkelj, potem občinske ceste, ki drži od Kaplje Vasi čez Gmajnico in Goro v Križ in od tu naprej do tje, kjer se stika z Kranjsko-Kamniško deželno cesto, med okrajne ceste (k prilogi 50.).

17. Priloga 75. Poročilo upravnega odseka gledé prenaredbe § 5. zakona z dné 13. junija 1882. l., dež. zak. št. 25. l. 1886., o odkupu posestev se držečih novčinih in prirodninskih davščin za cerkve, župnije in njih organe, z dotičnim načrtom zakona (k prilogi 51.).

18. Ustno poročilo upravnega odseka glede uvrstitve v cestnem okraji Kranjskem in Ljubljanskem ležeče občinske ceste od Podreče do Smledniškega mostu med okrajne ceste (k prilogi 59.).

19. Ustno poročilo upravnega odseka gledé združitve vasi Gnaden-dorf in Hutterhäuser z mestom Kočevjem (k prilogi 64.).

20. Ustna poročila upravnega odseka o prošnjah:

- a) vasi Čadež pri Trebnjem, da bi deželni tehnik pregledal, kako bi se ondri napeljala pitna voda;
- b) posestnikov vasi Breže, da bi se vodovod Vinice-Sušje podaljšal do vasi Breže;
- c) občin Kropa, Kamnagorica in Ovsše za ustanovitev zdravstvenega okrožja v Kropi;
- d) županstva v Velikih Poljanah za prenaradbo zakona o licenciranji plemenskih bikov;
- e) okrajno-cestnega odbora v Radoljici za uvrstitev okrajne ceste Lesce-Radoljica in Kamnagorica-Kropa-Podnart med deželne ceste;
- f) županstva v Staremtrgu in okrajno-cestnega odbora v Črnomlju za napravo ceste iz Starega trga do Broda ob Kolpi;
- g) županstva v Gorenjem in Dolenjem Logatecu za podporo v svrhu naprave vodovoda.

- über § 2: Steuern;
- über § 3, C: Sanitätsangelegenheiten;
- über § 4: Landesunterstützungen;
- über § 5: Gemeindeangelegenheiten;
- über § 7, A: Landeszwangsarbeitshaus;
- über § 7, B: Landeswohlthätigkeitsanstalten.
- über § 7, C: Landesmuseum.

14. Mündliche Berichte des Finanzausschusses:

- a) betreffend die Abhilfe gegen Wasserschäden in der Gemeinde Döbernitz (zur Beilage 56);
- b) über die Petition des dramatischen Vereines in Laibach um Subvention;
- c) über die Petition des Laibacher Theatervereines um Subvention;
- d) über den Bericht, betreffend die Wasserversorgung der Gemeinde Ambrus (zur Beilage 55);
- e) über den Bericht in Angelegenheit eines Landesbeitrages für den von der hohen Regierung zu organisierenden hydrografischen Dienst in Krain (zur Beilage 66);
- f) über den Bericht, betreffend den Ankauf von Grundparzellen nächst dem Rudolfinum zu Museumszwecken (zur Beilage 67);
- g) über die Petitionen des Vermögensverwaltungsausschusses von St. Peter am Karst und der Untergemeinde Klenik um Subvention für die Wasserleitung.

15. Mündlicher Bericht des Eisenbahnausschusses über den Antrag des Herrn Abgeordneten Baron Apfaltrern, Grasselli und Genossen, betreffend die Errichtung einer k. k. Eisenbahn-Betriebs-Direction in Laibach (zur Beilage 57.).

16. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Einreichung der im Straßenbezirke Stein beginnenden, in den Straßenbezirk Krainburg sich erstreckenden, nächst Kaplavas von der Krainburg-Steiner Landesstraße abzweigenden, über Kaplavas Comenda, Kranz, Salog und Niederfeld bis Girklach führenden, dann der von Kaplavas über Gmajnica und Gora nach Kreutz und von da bis zu ihrer Einmündung in die Krainburg-Steiner Landesstraße führenden Gemeindestraße in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 50.).

17. Beilage 75. Bericht des Verwaltungsausschusses inbetreff der Abänderung des § 5 des Gesetzes vom 13. Juni 1882, L. G. Bl. Nr. 25 de 1886, betreffend die Ablösung der auf Realitäten haftenden Geldgipfigkeiten für Kirchen, Pfarren und deren Organe, mit Vorlage eines diesbezüglichen Gesetzentwurfes (zur Beilage 51.).

18. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Einreichung der im Straßenbezirke Krainburg und Umgebung Laibach gelegenen Gemeindestraße von Podrečje bis zur Földnigerbrücke in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 59.).

19. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Einverleibung der Ortschaften Gnaden-dorf und Hutterhäuser zur Stadt Gottschee (zur Beilage 64.).

20. Mündliche Berichte des Verwaltungsausschusses über die Petitionen:

- a) der Ortschaft Gätz bei Treffen um Abordnung eines land-schaftlichen Technikers behufs Anlage einer Wasserleitung;
- b) der Insassen von Brezje um Verlängerung der Wasserleitung Weintz-Suschje bis zur Ortschaft Brezje;
- c) der Gemeinden Kropp, Steinbüchel und Duschitsche um Creirung eines Sanitätsdistrictes in Kropp;
- d) des Gemeindeamtes in Großpölland um Umänderung des Gesetzes, betreffend die Licenzirung von Zuchtfieren;
- e) des Bezirksstraßen-ausschusses von Radmannsdorf um Einreichung der Bezirksstraßen Lees-Radmannsdorf und Steinbüchel-Kropp-Podnart in die Kategorie der Landesstraßen;
- f) des Gemeindeamtes in Altenmarkt und des Bezirksstraßen-ausschusses in Tschernembl um Herstellung einer Straße von Altenmarkt bis Brod an der Kulpa;
- g) des Gemeindeamtes in Ober- und Unterloitsch um Subvention behufs Errichtung einer Wasserleitung.

Seja se začne ob 10. uri 35 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 35 Minuten vormittags.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice in odvarjam sejo. Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika XI. deželno-zborske seje dné 8. februarija 1895.

1. Lesung des Protokolls der XI. Landtags-Sitzung vom 8. Februar 1895.

Tajnik Pfeifer:

(Prebere zapisnik XI. seje v slovenskem jeziku. — Liest das Protokoll der XI. Sitzung in slovenischer Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo kak popravek v prečitanem zapisniku? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ce ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräsidenten.

Deželni glavar:

Predsedništvu visoke zbornice došle so nekatere peticije, in sicer izročam jaz v imenu deželnega odbora naslednje:

Mestno županstvo v Novem Mestu in vas Kandija prosita, da se Belokranjske železnice v Novem Mestu združijo z Dolenjskimi železnicami.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Občinski odbor v Sv. Gregorju, okraja Kočevskega, prosi prenarodbe zakona o licenciranju bikov in o legaliziranju.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Svetec izroča prošnjo učiteljske udove Helene Bevk za podaljšanje vzgojnine za sina Stanislava.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Tavčar izroča sledečo prošnjo:

Gustav Tönnies, Bauunternehmer in Laibach, bittet um Erledigung der Baurechnung.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Lenarčič izroča prošnjo cestnega odbora na Vrhniki za uvrstitev občinske poti od Podčela do Trstice in od Vrzdence proti Sv. Joštu med okrajne ceste.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Deželni glavar:

Naznaniti imam še, da se je predsedništvo usmilenih bratov obrnilo do visokega deželnega zbora s pismom, v katerem se zahvaljuje za podporo in prosi, da se ta zahvala visoki zbornici da na znanje. Prosim, da se to vzame na znanje.

Gospod poslanec Kersnik se je oglasil k besedi.

Poslanec Kersnik:

Upravnemu odseku je bila izročena prošnja občin Vipava-Slap zaradi železniške zveze z Gorico. Ker se je izvolil posebni železniški odsek, sklenil je upravni odsek predlagati visoki zbornici, da se ta prošnja izroči železniškemu odseku.

Deželni glavar:

Prosim gospode, kateri pritrdé nasvetu, da se ta prošnja izroči železniškemu odseku, naj izvolijo obsesteti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prošnja se bo torej izročila železniškemu odseku.

Daljna točka dnevnega reda je:

3. Priloga 70. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga načrt o preložitvi okrajne ceste Trebnje-Catež-Moravce pri Catežu, z dotičnim načrtom zakona.

3. Beilage 70. Bericht des Landesauschusses, womit das Project, betreffend die Umlegung der Treffen-Tschatsch-Moräutischer Bezirksstrasse bei Catez, z doticnim naehrtom zakona.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 71. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži načrt za preložitve okrajne ceste Tržič-Srednjavas pri vasi Kovor, z dotičnim načrtom zakona.

4. Beilage 71. Bericht des Landesauschusses, womit das Project, betreffend die Umlegung der Neumarkt-Wirkendorfer Bezirksstrasse bei der Ortschaft Raier sammt dem einschlägigen Gesetzentwurfe vorgelegt wird.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

5. Priloga 72. Poročilo deželnega odbora glede uvrstitve v Blejskem cestnem okraji se nahajajoče, 3548 m dolge ceste, ki se pri Rečici od Blejsko-Javorniške deželne ceste odcepi in se stika ne daleč od Mlina v Leško-Bistriško deželno cesto, med okrajne ceste.

5. Beilage 72. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreihung der im Straßenbezirke Beltes gelegenen, in Retschitz von der Beltes-Jauerburger Landesstraße abzweigenden und unweit von Seebach in die Lees-Feistritzer Landesstraße einmündenden 3548 m langen Straße in die Kategorie der Bezirksstraßen.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

6. Priloga 74. Poročilo deželnega odbora glede dovolitve najetja posojila za deželno stolno mesto Ljubljana.

6. Beilage 74. Bericht des Landesauschusses betreffend die Bewilligung zur Aufnahme eines Darlehens für die Landeshauptstadt Laibach.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

7. Priloga 76. Poročilo deželnega odbora glede uvrstitve občinskega, v cestnih okrajih Kostanjevica in Krško se nahajajočega pota, ki se začenja na severnem koncu Kostanjevice pri Zagrebški državni cesti in drži na okrajno cesto Novo Mesto-Mršecavas-Krško poleg Zameškega, med okrajne ceste.

7. Beilage 76. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreihung des in den Straßenbezirken Landstraß und Gurksfeld vorkommenden, am nördlichen Ende von Landstraß an der Agramer Reichsstraße beginnenden und zur Rudolfswert-Merjetschendorf-Gurksfelder Bezirksstraße bei Zameško führenden Gemeindeweges in die Kategorie der Bezirksstraßen.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

8. Priloga 77. Poročilo deželnega odbora glede zboljšanja užitkov primariju dr. Edo Šlajmerju.

8. Beilage 77. Bericht des Landesauschusses in betreff der Aufbesserung der Bezüge des Primararztes Dr. Edo Slajmer.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Prestopimo sedaj k 9. točki dnevnega reda, to je:

9. Priloga 73. Poročilo finančnega odseka glede vpokojitve deželnih dacarjev (k prilogi 42.).

9. Beilage 73. Bericht des Finanzausschusses in betreff Pensionirung der bei Einhebung der Landesaufgabe Bestellten (zur Beilage 42.).

Poročevalec Hribar:

Visoka zbornica! V prilogi 73. — poročilo finančnega odseka o vprašanji vpokojenja dacarjev, poslujočih pri pobiranju deželne naklade na žgane opojne tekočine — se je vrnilo nekoliko tiskovnih pomot, katere moram popraviti. Na strani 2. v 26. vrsti od zgoraj ima se beseda «nojetnih» popraviti v «prevzetih». Na tisti strani v 36. vrsti od zgoraj manjka za besedo «polovica» vejica in v 47. vrsti od zgoraj se ima beseda «primerjana» izpremeniti v «primerjava». Na 3. strani prosim popraviti v 3. vrsti od zgoraj «bi so že od lani» v «ki so že od lani». Končno se ima na strani 5. v nemškem tekstu § 7. pokojninskega pravilnika v zadnji vrsti izpustiti za besedo «Beitragsleistung» vejica in beseda «nicht».

Ker je to poročilo že dalj časa v rokah častitih gospodov poslancev, ni treba nobenega utemeljevanja, temveč le predlagam, da se takoj prestopi v nadrobno razpravo.

Deželni glavar:

Otvorjam splošno razpravo.

Gospod poslanec Luckmann se je oglasil k besedi.

Abgeordneter Luckmann:

Hohes Haus! Bei der Vorlage, welche der geehrte Herr Referent zur Annahme empfiehlt, habe ich einige Bedenken gegen deren Annahme, vor allem die Befürchtung, daß die Bediensteten und ihre Witwen und Waisen annehmen werden, daß sie trotz der Bestimmung des § 7, welcher den Landesfond vor Zuschüssen vollständig schützen soll, für ihre Bezüge gesichert sind und eine entsprechende Versorgung zu erwarten haben. Die Enttäuschung, die möglicherweise denselben bevorsteht, ist nicht zum Ausdruck gebracht, indem im Normale keine Bestimmung getroffen ist, was dann zu geschehen habe, wenn der betreffende Fond nicht ausreichen sollte. Nun, meine Herren, habe ich gegründete Bedenken, daß die Einzahlung von 4 %, welche die Bestellten von ihrem Jahresgehälte zu leisten haben werden und der Beitrag von jährlich 2000 fl. aus der Landesaufgabe auf gebrannte geistige Flüssigkeiten bei dem geringen Zinsfuße, wie solcher heute für Anlagecapitalien erreicht werden kann, ausreichen werden, mit der Zeit alle Ansprüche zu befriedigen, und nun denke ich mir, daß für

die Bediensteten, die man versorgen will, daraus eine große Gefahr entstehen kann. Ich will davon absehen, daß das Land möglicherweise die Brantweinsteuer verlieren könne, wenn der Brantweinverkauf zum Staatsmonopol gemacht wird, und das Land hiefür eine Entschädigung erhält, sondern ich will mich nur auf den Standpunkt stellen, sind die in der Vorlage bestimmten Einzahlungen ausreichend zur Deckung der Lasten des Fonds oder nicht? Diese Frage kann nur nach versicherungstechnischer Berechnung beantwortet werden, es ist jedoch unterlassen worden, die Sache versicherungstechnisch ausrechnen zu lassen. Ich glaube, daß bei einem jeden solchen Normale die versicherungstechnische Ausrechnung die Hauptsache ist und weise diesbezüglich nur auf die Erfahrungen bei den alten Bruderladenstatuten hin, die empirisch gemacht wurden und wohl in den meisten Fällen zur momentanen Deckung ausgereicht haben, allein, als infolge des Gesetzes vom J. 1882 die Berechnungen erfolgten, ob die Capitalien zur Deckung der Lasten ausreichen, haben alle eine große Enttäuschung erfahren und sind zu der Ueberzeugung gelangt, daß jede Bruderlade mehr oder weniger bedeutend passiv ist. Diese Enttäuschung hat einzelnen Werksbesitzern und den beteiligten Arbeitern große Lasten auferlegt, indem dieselben Jahre hindurch darauf bedacht sein müssen, die Capitalien zu schaffen, welche zur Deckung aller Verpflichtungen notwendig sind. Hierbei bin ich zu der Erfahrung gekommen, daß alle diese Fonde am meisten leiden durch die Witwenpensionen, theilweise auch durch Waisenpensionen. Es ist gewiß eine sehr humane Vorschrift, wie wir sie hier im Pensionsnormale haben, daß die ledigen Bediensteten gerade soviel zu zahlen haben, wie die verheirateten, aber diese Bestimmung hat meiner Anschauung nach alle diese Fonde ruiniert. Der Mann, der bedienstet ist, arbeitet selbst wenn er kränklich ist, so lange als er kann, und wenn er sehr krank ist und zu arbeiten aufhören muß, dann lebt er in der Regel nicht mehr lange, andererseits aber lehrt die Erfahrung, daß die Witwen gewöhnlich viel länger leben, schon weil sie bei der Verheirathung meist viel jünger sind, als der Mann, die Witwen waren hauptsächlich der Grund, daß alle diese Bruderladen bedeutend passiv wurden. Nun steht hier in dem beantragten Pensionsnormale, daß der Ledige ebensoviele zu zahlen hat, wie der Verheiratete. Bei den Verheirateten sind aber nicht bloß zwei Personen, sondern auch die Kinder zu versichern, der Erziehungsbeitrag entfällt mit dem vollendeten 16. Lebensjahre, wogegen sich die Dauer einer Witwenpension nicht so leicht bestimmen läßt, sie belastet aber den Fond auf lange Dauer hinaus. Ich möchte an dem vorliegenden Pensionsnormale keine Aenderungen beantragen, andererseits auch nicht erfahren, daß die Bediensteten glauben, damit schon vollständig gesichert zu sein, und daß sie im § 7 die Bestimmung übersehend, wornach der Landesfond zu einer weiteren Leistung nicht herangezogen werden kann, eine schwere Enttäuschung erfahren, die später gewiß schmerzlicher wäre, als wenn vorher die Sache in gründlicher Weise und auf versicherungstechnischer Grundlage geordnet wird. Ich würde mir daher den Antrag zu stellen erlauben, daß heute über dieses Pensionsnormale kein definitiver Beschluß gefaßt werden möge, umsomehr als der Herr Referent in seinem Berichte selbst sagt, daß er nicht in der Lage war, die Sache versicherungstechnisch ausrechnen zu lassen, während doch die

versicherungstechnische Grundlage als die Hauptbedingung angesehen werden muß. Man hat übrigens nicht nur bei den Bruderladen, sondern auch bei anderen Pensionsfonds in dieser Beziehung traurige Erfahrungen gemacht. So weiß ich einen Fall, wo man trotz 5% Einzahlungen, trotzdem daß für die volle Pension 40 Jahre erfordert und nebstdem noch Zuschüsse geleistet wurden, nach fünfzehnjährigem Bestande des Fonds die für alle Beteiligten peinliche Entdeckung gemacht hat, daß nach versicherungstechnischer Rechnung bei 85.000 fl. fehlen zur vollen Deckung aller Lasten. Um nun eine solche Enttäuschung zu vermeiden, empfiehlt es sich, schon früher die Rechnung machen zu lassen. Ich habe weiters Bedenken in der Hinsicht, daß die Dienstzeit, welche zu der vollen Pension berechtigt, mit 30 Jahren, also noch günstiger wie beim Staate, festgestellt wird. Ich wünsche die volle Versorgung der Bediensteten, aber was ich vor allem wünschen muß, ist, daß sie nicht getäuscht werden, und eventuell das Land nicht einer Enttäuschung entgegengehe, sowie einem peinlichen Zustande, wenn der Fond nicht ausreichen sollte. Ich würde mir demnach erlauben, nachstehenden Antrag zu stellen:

«Die Vorlage wird an den Landesauschuß zurückgeleitet mit dem Auftrage, das Pensionsnormale versicherungstechnisch überprüfen zu lassen und, falls die gewidmeten Beiträge aus der Brantweinsteuer und die Einzahlungen der Bediensteten nicht zur vollen Deckung der Lasten ausreichen sollten, den Entwurf in der nächsten Session wieder zur Beschlußfassung in der Weise geändert vorzulegen, daß der Fond durch höhere Einzahlungen der verheiratheten Bediensteten und vielleicht durch Verheirathungstaxen mit Rücksicht auf Witwen- und Waisenpensionen gestärkt, ferner die Dienstzeit, welche der Pensionsbemessung zu Grunde gelegt ist, angemessen verlängert würde, endlich daß Bestimmungen in das Pensionsstatut aufgenommen werden für jenen Fall, daß der Fond den Verpflichtungen nicht entsprechen könnte und liquidirt werden müßte.»

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo ta predlog, izvolijo ustati.
(Podpre se. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in je torej v razpravi.

Seine Excellenz der Abgeordnete Herr Baron Schwegel hat sich zum Worte gemeldet.

Ich ertheile ihm dasselbe.

Abgeordneter Excellenz Freiherr v. Schwegel:

Ich schließe mich dem Antrage des geehrten Herrn Vorredners vollständig an und möchte nur kurz auf einige Umstände hinweisen, die es dringend wünschenswert erscheinen lassen, daß dieser Antrag zum Beschlusse erhoben werde. Ich will die Frage in der Hinsicht nicht näher erörtern, daß das Statut versicherungstechnisch geprüft werden müsse, bevor es dem hohen Landtage vorgelegt wird. Schon der Herr Berichterstatter hat darauf hingewiesen, daß dieser Mangel sehr zu beklagen ist und er hat ferner hervorgehoben, daß die Erhebungen nicht auch auf die Witwen und Waisen ausgedehnt wurden. Ist nun das Operat schon in dieser Richtung mangelhaft, so ist dies umsomehr zu bedauern, als in Zukunft in dieser Beziehung

außerordentliche Opfer von Seite des Landes in Anspruch genommen werden können. Ich will auch nicht darauf hinweisen, daß § 7 eigentlich eine Bestimmung involvirt, die, ich möchte sagen, vom moralischen Standpunkte fast eine Unmöglichkeit ist. Wenn wir heute ein Pensionsstatut schaffen, aber die Bestimmung hineinsetzen, daß der Pensionsanspruch hinfällig wird von dem Momente an, als das Land den Betrag von 2000 fl. zu zahlen nicht in der Lage wäre, so ist das eine Bestimmung, die sich unmöglich aufrecht erhalten läßt. Die Zahlung des Betrages von 2000 fl. hängt nicht bloß von den Ueberschüssen über eine gewisse Summe, sondern auch von der Einhebung der Brantwein- aufgabe überhaupt ab. Nur von den Ueberschüssen soll der Betrag von 2000 fl. gezahlt werden, aber diese Ueberschüsse garantirt man uns ebensowenig, wie das ganze System der Brantweinbesteuerung, wenn man die Thatfache berücksichtigt, daß eine Regulirung der Brantweinsteuer vom staatlichen Standpunkte in Aussicht steht. Da also die versicherungstechnische Grundlage fehlt, so müssen einen jeden, der auf diesem Gebiete einige Erfahrung hat, die ernstesten Bedenken beschleichen, wenn man erwägt, daß mit der Einzahlung von 4 % vom Jahresgehälte nicht bloß den jetzt in Aussicht genommenen 59 Bediensteten, sondern auch allen, die später noch eintreten werden, entsprechende Pensionen, und zwar auf Grundlage einer dreißigjährigen Dienstzeit zugesichert werden sollen, welch letztere Bestimmung auch durch nichts gerechtfertigt ist. Ich bin gewiß ein Freund aller Beamten und Bediensteten, aber es muß überall Gerechtigkeit und Gleichförmigkeit obwalten und gerade deshalb ist in diesem Falle eine Herabsetzung der Dienstzeit nicht gerechtfertigt.

Diese Gründe bestimmen mich, dafür zu sprechen, daß der Antrag des Finanzausschusses abgelehnt und der Gegenstand an den Landesausschuß zur Berichterstattung auf Grundlage genauer Erhebungen zurückgeleitet werde. Was mir aber die Annahme des Antrages ganz unmöglich erscheinen läßt, ist der § 19 des Pensionsstatutes, welcher die Bestimmung enthält, daß der Pensionsfond mit den auf denselben haftenden Verpflichtungen zur Zahlung aller angewiesenen und erworbenen oder nach den aufgestellten Grundsätzen erwerbbaaren Pensions- und Sustentationsbeiträgen Eigenthum des Landes ist und bleibt, d. h. dieser Pensionsfond ist Eigenthum des Landes mit allen Verpflichtungen, die darauf erworben werden. Wir sind daher nicht in der Lage, mit den 2000 fl. eine Einschränkung zu machen, denn ein Recht, welches laut dieses Paragraphen erworben wird, kann ganz unabhängig vom § 7 in Anspruch genommen und vor jedem Richter vertreten werden und stürzt daher diese Bestimmung alles andere um, was im Antrage enthalten ist. Ich glaube also, daß mit Rücksicht auf die Gründe, die der Herr Vorredner angeführt hat und mit Rücksicht auf diesen Umstand dem hohen Landtage nichts anderes übrig bleibt, als diesen Antrag abzulehnen und den Gegenstand an den Landesausschuß behufs neuerlicher Berichterstattung in der nächsten Session zurückzuleiten.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Murnik ima besedo.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Visoka zbornica! Jaz iz svoje strani kot poročevalec o tej stvari v deželnem odboru izrekam, da nimam ničesa proti predlogu častitega go-poda poslanca Karola Luckmanna, pa to morda ne zaradi tega, ker se preveč bojim, da bi se izvedenci v zavarovalnih stvarih izrekli, da kapitala ne bo toliko naraslo, da bi se lahko ravnalo po tem penzijskem pravilniku, tako, da bi dežela prisla v zadrego, in tudi ne iz bojazni, ki jo je izrekel prevzvišeni gospod poslanec baron Schwegel, kateremu se posebno določilo zadnjega paragrafa zdi jako nevarno za deželo, kajti drugi paragrafi so taki, da se stvar prej lahko ustavi in tako naredi, da bi deželni zaklad ne imel ničesa prispevati, ako bi se zmanjšal dotični kapital, ki bi se nabral na ta način, kakor je povedano v penzijskem pravilniku. Ali tukaj gre za nekaj posebno važnega, za osebe, katerim se neka pravica daje in neka nada vzbuja, da so tudi njihove žene in mladoletni otroci zavarovani proti nevarnosti, da bi ostali brez vsake pomoči, ako jim umre rednik. Zato bo dobro, če stvari iz ozirov, ki so jih naglašali gospodje predgovorniki, temeljiteje pretresajo. Zadeva ni tako nujna, da bi se danes moral storiti končni sklep, posebno če gospodje pritrdé onemu predlogu, katerega sem lani stavil, namreč, da se z zneskom, ki je namenjen v remuneriranje dacarjev, tudi letos ravno tako ravna, kakor lani. S tem se cela stvar ne bo zakasnila in stanje dacarjev se ne bo poslabšalo, ker se tisti denar lahko naloži v hranilnici.

Z ozirom na vse to jaz za svojo osebo izrekam, da nimam nič proti nasvetu častitega gospoda poslanca Luckmanna in da bom zanj glasoval, akoravno je bil predlog, ki ga je stavil gospod poročevalec v finančnem odseku, z veliko večino sprejet.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec končno besedo.

Poročevalec Hribar:

Gospoda moja! Naravnost moram reči, da me veseli predlog, kateri je stavil gospod tovariš Luckmann, ker sem v tiskovnem poročilu sam navedel nekatere pomisleke glede penzijskega pravilnika. Konstatoval sem, da nimamo zavarovalno-tehničnega proračuna in da se v računu ni kalkulovalo gledé žên in otrok dacarjev. Jaz sam sem skušal na podlagi Deparcieuxove umrljivosti tabele, katera je gledé dolgosti človeškega življenja ugodnejša kakor Brunova in ona sedemnajsternih angleških družb, napraviti račun, koliko utegne znašati penzijski fond v 30 letih in ali utegne zadostovati v 30 letih za pokojnine dacarjev, in moram reči, da Vam moj račun, kateri nahajate v tiskanem poročilu, pove, da penzijski zaklad v 30 letih ne bo mogel zadostovati vsem obvezam, dasiravno se pri tem računu seveda nisem mogel ozirati na žene in otroke dacarjev, temveč sem vzel za podlago samo 79 dacarjev, kolikor jih sedaj slušbuje v deželi. Zaradi tega sam za svojo

osobo mislim, da je boljše, ako se sprejme predlog častitega gospoda tovariša Luckmanna, akoravno moram kot poročevalec finančnega odseka ustrajati pri predlogu finančnega odseka.

Kar se tiče § 19. penzijskega pravilnika, stojim tudi jaz na stališčih častitega gospoda tovariša ekselencja barona Schweglja in sem popolnoma prepričan, da ta paragraf res vse ovrže, kar se je sklenilo v predidocih 18. paragrafih. Pojasniti hočem, kako je prišlo do tega, da se je v finančnem odseku sklenil § 19. v tej obliki. Ako vzamete v roke prilogo 42. deželne odbora, videli bode, da se glasi ta paragraf čisto drugače kakor v poročilu finančnega odseka. Glasi se namreč:

«§ 19. Pokojninski zaklad je in ostane last dežele omejena zavezami do izplačila vseh pokojnin in vzdrževalnih prispevkov, ki so že nakazani in pridobljeni, ali ki se bodo po predpisanih načelih šele pridobili. Noben dacar ni upravičen, vplivati na oskrbovanje pokojninskega zaklada ali pa poleg letnega računskega sklepa tirjati še kake druge izkaze.

§ 19. Der Pensionsfond ist und bleibt mit der Einschränkung der auf demselben haftenden Verpflichtung zur Zahlung aller angewiesenen und erworbenen oder nach den aufgestellten Grundätzen erwerbbarer Pensions- und Sustentationsbeiträge Eigentum des Landes Krain, und ist kein Bestellter berechtigt, auf die Verwaltung des Pensionsfondes Einfluss zu nehmen oder außer dem jährlichen Rechnungsschluss eine Nachweisung zu fordern.»

Jaz sem ta predlog deželnega odbora v finančnem odseku vzdrževal; ali trije juristi, ki so v finančnem odseku so vsi rekli, da naj se beseda »omejena« izpusti. Torej so juri-ti pokvarili, kar je deželni odbor pravilno predlagal.

Kakor sem že rekel, je najboljše, ako visoka zbornica sprejme predlog gospoda poslanca Luckmanna, da se ta priloga vrne deželnemu odboru v temeljiteje posvetovanje.

Deželni glavar:

Glasovali bomo najprej o predlogu gospoda poslanca Luckmanna. Gospodje poslanci, ki pritrujejo predlogu, da se stvar vrne deželnemu odboru v nadaljno pretresovanje, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog gospoda poslanca Luckmanna je sprejet in torej odpade glasovanje o predlogu finančnega odseka.

Daljna točka je:

10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji žebljarske obrtne zadruga v Kropi za podporo.

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Genossenschaft der Nagelschmiede in Kropf um Subvention.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! Že večkrat se je bavil visoki deželni zbor z razmerami železnega obrta v Kropi in tudi s

tem, kako bi se moglo pomagati temu kraju, da bi vedno in vedno bolj ne propadel in da bi se vedno in vedno bolj ne zmanjševalo število prebivalstva, ko se mora pri zdravih razmerah vender množiti. Dovolili smo že večkrat podpore ubogim Kroparjem posebno takrat, kadar se je delo prenehalo, ker je večina prebivalstva v Kropi taka, da, ko delo preneha, nima ničesa, da bi si življenje ohranilo. Tudi c. kr. deželna vlada se je že večkrat pečala s to stvarjo, ker jej je tudi na tem ležeče, da bi se razmere v tem kraju predrugačile. Nasvetovale so se razne stvari, ali doslej ni moglo priti do nobenega zboljšanja in v zadnjem letu mislilo se je, da bi se dale razmere zboljšati morda s tem, da bi se napravila obrtna zadruga tamo-njih obrtnikov žebljarjev in drugih, ki izdelujejo železne reči, kar bi vsaj toliko pomoglo, da bi se nekoliko omejila tista divja konkurenca, ki nadvladuje v Kropi in v Kamnigoric. Vsi gospodje, ki so se pri vladi posvetovali o tej stvari, so bili mnenja, da bo morda ta zadruga pomagala, da se zopet nekoliko povzdigne žebljarstvo, v kolikor je to v sedanjih časih sploh mogoče. Mislim, da bi se največ doseglo, ako se ta zadruga ustanovi za oba sosedna kraja, za Kropo in za Kamnogorico. To se doslej še ni posrečilo, ali morda se bo tekom tega leta vender zgodilo, posebno z ozirom na to, ker so tudi podjetniki v Kamnigoric za to, da bi se v Kamnigoric napravil nek kartel. Če bi se to zgodilo, bi tudi kroparska žebljarska zadruga lahko pristopila k kartelu. Prevladalo je mnenje, da bi se potem cene, ki so padle pod prave cene, toliko vzdignile, da bi prišli ne le podjetniki ampak tudi delavci v boljše stanje, da bi si nekoliko več prislužili. V Kropi pozdravili so misel ustanovitve zadruga ne le podjetniki ampak tudi delavci z veseljem, ker imajo nado, da se bodo razmere zboljšale. Zboljšale tudi v tem oziru, da se bo nek red pri delu napravil, in da se bo oni red, ki je sedaj pravi nered, venderle uredil, da delavci potem ne bodo več spreminjali dan v noč in da ne bodo nadalje delali po 16 do 18 ur na dan, ampak tako, kakor predpisuje obrtni red. Vesele se pa tudi, ker se nadjajo, da bo tudi divja konkurenca ponehala. Da bo pa zadruga mogla uspešneje delovati, potrebuje tudi nekaj podpore, ker oni, ki so pristopili k zadrugi niso tako imoviti, da bi posebno začetne težkote lahko premagali. Deloma se bo Kropi tudi stem pomagalo, da se bo tam skušal vpeljati čevljarski obrt. Cela stvar, o kateri je lani sklepal visoki deželni zbor, se do konca preteklega leta še ni tako dognala, da bi bil deželni odbor mogel v svojem letnem poročilu podati natančnejšega poročila, ali sedaj je pa dobil deželni odbor vest, da je firma Mally in Demberger v Trziči se izrekla, da prevzame toliko učencev, kolikor jih bo deželni odbor poslal, da se bodo tam pod njegovim varstvom naučili čevljarskega obrta in da jim bo potem, kadar se bodo zadosti naučili, tudi dala dela. Dosedaj se je oglasilo devet takih fantičkov in mi smo sklenili jih nagraditi deset. Nadejati se je, da bo tudi čevljarski obrt nekoliko pripomogel k zbolšanju razmer v Kropi.

Finančni odsek, ki je to stvar pretresaval, priznal je soglasno, da so razmere v Kropi take, da je treba neke pomoči in treba, da bi se tudi ta žebljarska in

obratna zadruga podpirala od strani visokega deželnega zbora in z ozirom na to nasvetuje:

«Žebljarski zadrugi v Kropi se dovoljuje brezobrestno posojilo v znesku 2000 gld. na pet let. Posojilo je vrniti potem s šestim letom začeni v letnih obrokih po 200 gld. s 4 % obrestmi.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

11. Ustno poročilo upravnega odseka o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer o: § 3., A: Deželna kultura.

11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesausschusses, und zwar über: § 3, A: Landeskultur.

Poročevalec Povše:

Visoki zbor! Poročati mi je v imenu upravnega odseka v § 3., 4, letnega poročila, o deželno-kulturnih zadevah, v koliko je deželni odbor izvrševal posel v to svrhu.

O marginalni številki 1. omenjam, da bo deželni odbor napravil gledé hidrografičnega posla na Kranjskem posebno prilogo. Zato o tej točki danes ni treba poročati. Ker je veliko paragrafov, dovolil si bom, kakor doslej vsako leto, vse paragrafe skupaj vzeti, ki govore o oni stroki, da bo mogoče razpravo kakor hitro mogoče dognati.

Pod marginalnim številkam 2., 3., 4., 5. in 6. navaja deželni odbor uravnavna dela ob hudournikih. Pripomniti je, da je deželni odbor za hudournika, oziroma jarka «Kofarjenec» obljubil le 10 % deželnega prispevka, kar je odobriti, ker se ravna v prvi vrsti za interes države in le v najmanjši meri za interes dežele.

Deželni glavar:

Otvarjam razpravo.

Želi kdo besede?

Ker ne, prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Gospodje poslanci ki bodo želeli besede, prosim, da se oglasio pri dotični točki, o kateri se bo ravno poročalo.

Poročevalec Povše:

Pod marginalno številko 7. in 8. omenjene so zadeve uravnave Save, pod številko 9. nabrežne zgradbe ob Ljubljani, pod številko 10. uravnave Mirne, pod

številko 11. nabrežne zgradbe ob Bistrici pri Biščah, za katero nujno delo je deželni odbor odločil prispevka 1680 gld., torej 30 %, kar je odobriti.

Poslanec Kersnik:

Jaz sem že pred nekoliko leti opozoril visoko zbornico, kolika nevarnost preti vsem, ki leže na spodnjem delu Bistrice, vasi Dol in nekoliko dalje posredno vasi Dolsko. Tedaj se je opozarjalo na to, da bi bilo dobro, v reguliranje Save pritegniti deloma Bistrice. Izdelal se je tudi načrt, ampak ko je prišlo kategoriziranje rek, je vsa Bistrica ostala izven načrta in nikdo ni več na to mislil. Posledica reguliranja Save je bila ta, da se je posebno na izviru Bistrice nabralo veliko gramoza in šute in nad Beriškim mostom je začela voda trgati bregove. Tukaj je deželni odbor prav dober korak storil in jaz mu le vem hvalo za to. Dolžnost moja je pa, opozoriti na nekaj družega. Ravno nad Beriškim mostom dela Bistrica veliko ovinkov, ki so ostro napeti proti vasi Dol. Ako pride velika povodenj, pretrga voda pri enem ovinku tudi okrajno cesto, ki veže vasi Dol in Beričevo. Stvar je zelo opasna in Bistrica izlije se lahko potem mesto navpik kakor sedaj, se le pri sv. Agati v Savo. Tukaj se nevarnost lahko z malo pomočjo odvrne. Dolani sami so že nekoliko storili in napravili velik nasip. Cestni odbor Brdski je že 100 gld. žrtvoval, sedaj pa pride vprašanje, kaj napraviti s tistim ovinkom, kajti dotičnega dela občina Dol sama ne more zmagati. Pri tej priložnosti bi si usojal obrniti pozornost visoke zbornice na to in bi nasvetoval, da naj se občini Dol dovoli mala podpora, da se tam obrežje Bistrice zavaruje. Modus bi bil ta, da naj občina Dol pod nadzorstvom onega inženirja, ki bo itak vodil zgradbena dela v Brišči, izvrši potrebne zgradbe. Ko bo delo končano in kalavdacija izvršena, potem naj bi se ta podpora izplačala. Želim, da bi se občini Dol obljubila podpora 400 gld., ne več, in zato predlagam:

«Visoki zbor naj sklene:

Občini Dol zagotovi se v namen zgradbe zavarovalnih del ob Kamniški Bistrici v strugi nad Beriškim mostom podpora 400 gld. iz kredita za vodne stavbe, kadar bo zgradba gotova, ter ista in račun o njej potrjen od cestnega odbora brdskega.»

Poročevalec Povše:

Da se gotovo strinjam s predlogom, katerega je stavil častiti gospod poslanec Kersnik, je dosledno vsem mojim izjavam, katere sem ponavljal iz tega prostora že več let, od kar je prišla stvar prvič v obravnavo. Že pred petimi leti sem izrekel željo, naj bi se obrambena dela kakor hitro mogoče izvršila, ker bi malo stala in ker bi, ako se ta dela opuste, pretela katastrofa, po kateri bi bile opustošene tri vasi in ki bi spravila v nevarnost vsa dela, ki so bila na levem bregu Save izvršena od dežele in države in ki so potrebovala nad 80.000 gld. stroškov. Zato toplo priporočam, da visoka zbornica pritrdi ravnokar stavljenemu predlogu gospoda poslanca Kersnika.

Deželni glavar:

O predlogu gospoda poročevalca Kersnika bomo glasovali na konci.

Prosim gospoda poročevalca da nadaljuje.

Poročevalec Povše:

Marg. št. 12 zadeva uravnavo vodà v Vipavski dolini. Žal, da ta stvar tudi letos ni prišla do končne rešitve. Predelal se je že tolikokrat navedeni načrt po ministerstvu, in troški proračunali so se na pol milijona goldinarjev, kar ni možno prevzeti za podlago podvzetja. Navajam, da se je prvotni načrt glasil le na 140.000 gld. in z vednim podaljšanjem prijadrali smo do pol milijona gold. Deželni odbor sêveda takim troškom ni mogel pritrditi, kajti on bi moral prevzeti preveliko svoto in preostajalo bi adjacantom v Vipavski dolini pokriti tako ogromno svoto, kakor bi jo oni nikakor ne mogli prevzeti. Zato je sklenil deželni odbor po lastnem hidrotehniku dati napraviti drug načrt, ki se bo predložil visokemu kmetijskemu ministerstvu. S tem opravičuje deželni odbor, da se ni porabila v lanskem zasedanji dovoljena svota 15.000 gld. za napravo kunete, kar naj se vzame na znanje. — Pač pa se je pričela naprava dolinske zapor pri Beli, kakor poroča v marg. št. 13.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Lavrenčič ima besedo.

Poslanec Lavrenčič:

Visoki zbor! Ker je že častiti gospod poročevalec pojasnil, kako stoje stvari gledê regulacije vipavskih vodà, mi ne preostaja drugega, kakor da izrečem obžalovanje, da se stvar vleče že toliko časa in da so se napravili čedalje dražji proračuni in načrti. Na vse zadnje je prišlo tako daleč, da se je napravil načrt, po katerem bi troški dotičnih uravnalnih del znašali 500.000 gld. S tem se je takorekoč reklo, da se stvar nikdar ne bo zvršila, kajti ako bi interesenti morali plačati 20% tega zneska, prišlo bi nanje 100.000 gld. Toliko dotični interesirani posestniki ne morejo prispevati, rajši opustê svoja posestva, kajti toliko niso vredna. Na ta način se stvar vedno in vedno zavleče, med tem ko bi se bilo s prvotno proračunjenimi troški 140.000 gld. dalo vse zvršiti. Posledica tega, da se je ta stvar toliko časa odlašala, je ta, da ljudstvo popolnoma obupuje in nima nobenega zaupanja več, da jim bo kedaj pomoč. Zaradi tega naj bi se stvar vender le enkrat vzela v roke. Vipavščica je stopila popolnoma iz svojega potoka, Vrbovski mlin n. pr. je popolnoma na suhem in vsled tega bi bili stroški nekoliko manjši. Ne stavljam sicer nobenega predloga, pač pa izrekam toplo željo, naj se kolikor mogoče pospešuje ta nujna in prepotrebna zadeva, sicer pa bodo Vipavski Tržanje gotovo vsled zmeraj večjega narasča vode utonili.

Deželni glavar:

K besedi se je oglasil gospod poslanec Arko.

Poslanec Arko:

Visoka zbornica! Občina Št. Peter je vložila leta 1889 prošnjo do deželnega odbora, da naj bi se odposlal deželni hidrotehnik, ki bi pregledal strugo Pivke in napravil potrebni načrt za regulacijo iste. V seji visokega deželnega zbora dné 23. novembra l. 1889 naročilo se je deželnemu odboru, da naj odpošlje tehnika na lice mesta, da bo dotični načrt napravil; v letnem poročilu prihodnjega leta pa se opravičuje deželni odbor, da mu ni bilo mogoče tehnika tja poslati, ker je bil preveč obložen z drugimi deli. Vsled tega prišla je stvar drugo leto zopet v visoko zbornico, in v peti seji dné 28. oktobra l. 1891 sklenilo se je vnovič, da naj se tehnik tja odpošlje ter napravi dotični načrt. V prihodnjem letu se tehnik kljub zopetni naročitvi visokega deželnega zbora venderle ni odposlal; pač pa se deželni odbor v letnem poročilu opravičuje takole: Ker je bil deželni stavbinski urad z drugimi deli preobložen, moralo se je izdelovanje načrta za uravnavo Pivke, katera bo samo na sebi in pa ker ima Pivka značaj Krških vodà, veliko časa zahtevala, odložiti na leto 1892. Leta 1892. se pa v stvari ni prav nič storilo in niti v letnem poročilu za to leto ni nič o tem omenjeno. Ker je svar vender le velike važnosti, zatorej priporočam, da bi deželni odbor to obljubo, katero nam daje že v letnem poročilu za leto 1891, vsaj v letu 1895 spolnil.

Deželni glavar:

Izreka gospod poslanec Arko samo željo, ali stavlja predlog?

Poslanec Arko:

Predloga ne stavim, izrekel sem samo željo.

Deželni glavar:

Deželni odbor bo želji gospoda poslanca, ako mogoče, gotovo ustregel.

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Povše:

Pod marg. št. 14, 15, 16 in 17 poroča se o odvajanju vodà iz raznih dolin in kotlin.

Glede marg. št. 16 je deželni zbor dobil posebno predlogo, to je namreč zadeva odvajanja vode v občini Dobrnič. V drugem predlagam, da se poročilo deželnega odbora pod temi številkami vzame odobrovalno na znanje.

Marg. št. 18, 19 in 20 pojasnjujejo zadeve ljubljanskega močvirja. Ker se bo pa stvar obravnavala

v posebni predlogi, sklenil je upravni odsek predlagati samo, da visoka zbornica poročilo deželnega odbora pod temi marg. št. z odobravanjem vzame v vednost.

Obširno je poročilo o napravah za preskrbovanje pitne vode pod marg. št. 21 do 46. Temu poročilu je pripomniti, da je delovanje v tem oziru kaj izdatno in oglašajo se od leta do leta bolj posamezne občine s prošnjami za podporo v namen dobave pitne vode.

Izgotovljene so dotične naprave v Šmihelu pri Hrenovicah, v Knežaku, v Strmci, v Neverkah, v Hruševji; v drugih krajih se je z delom zopet začelo, za tretjo vrsto pa je treba še pogajanj z ministerstvom zaradi prispevka, kojega visokoisto navadno s 50% dovoljuje.

Večja taka podjetja se bodo zvršila v Črnomaljskem okraju, v Kočevji in v Novem mestu, vender se niso dognani načrti. Natančno vse pojasnjuje pod marg. št. 46 pridejani tabelarni izkaz, koliko vodovodov je bilo izdelanih v l. 1893 in 1894, kar naj se vse odobrovalno sprejme v vednost.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Arko se je oglasil k besedi.

Poslanec Arko:

Visoka zbornica! Občinski zastop Cerknjski je prosil svoječasnó za deželno in državno podporo za napravo vodovoda. Prošnjo je visoki deželni zbor v šesti seji dne 23. novembra 1884 izročil deželnemu odboru v rešitev. Sedaj se nahaja dotična prošnja pri visoki vladi zaradi državne podpore. Če visoka vlada prispevek ki se je dovoljeval drugim občinam, dovoli tudi občini Cerknjski in če bo dežela tudi dovolila prispevek v enaki visokosti, kakor navadno drugim občinam, tedaj je upanje, da se bo delo že v letošnjem letu moglo pričeti. Iz letnega poročila in sploh iz drugih podatkov pa ni razvidno, da je visoka zbornica deželni odbor že pooblastila, da sme občini zagotoviti prispevek 30%, in če visoki deželni zbor tega v letošnjem zasedanju ne stori, zavleče se stvar najmanj za eno leto. Da se pa to ne zgodi, predlagam:

«Visoki zbor naj sklene:

Deželni zbor se izreče, da je za vodovod v Cerknici zagotoviti v slučaju, da prevzame država 50%, vdeleženci pa 20% dotičnih troškov, 30% deželne podpore.»

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki podpirajo predlog gospoda poslanca Arkota, izvolijo ustati.

(Podpira se. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in je torej v razpravi.

Gospod deželni predsednik se je oglasil k besedi.

K. k. Landespräsident Freiherr v. Hein:

Ich kann zu diesem Gegenstande nur bemerken, daß die Versorgung des Marktes Zirknitz mit einem entsprechenden Trinkwasser, welches gleichzeitig für die Viehtränke geeignet wäre, von der größten Wichtigkeit ist, und daß die Regierung diesem Projecte sehr sympathisch gegenübersteht. Das hohe Ackerbauministerium hat, wie dies auch in dem Jahresberichte erwähnt ist, sich bereit erklärt, eine angemessene Staatssubvention für dieses Project zu gewähren, vorausgesetzt, daß eine entsprechende Vorsoorge für Viehtränken getroffen wird. Das ganze Project liegt gegenwärtig bei der k. k. Bezirkshauptmannschaft Voitsch, weil es eben in jenem Sinne, wie es das hohe Ackerbauministerium verlangt, noch umgearbeitet werden muß. Wenn der hohe Landtag dieses Project irgendwie zu fördern in der Lage ist, so würde ich dies nur wärmstens empfehlen, denn eine solche Wassernoth und so traurige Verhältnisse, wie sie in dieser Beziehung in Zirknitz herrschen, werden wohl kaum an einem anderen größeren Orte in Krain zu finden sein. Ich muß es daher nur mit Freude begrüßen, daß endlich einmal in Zirknitz unter der Bevölkerung eine bessere Einsicht platzgegriffen hat und daß man ernstlich daran geht, die Herstellung einer Wasserleitung in Angriff zu nehmen. Ich kann somit, wie gesagt, die Subventionirung von Seite des hohen Landtages nur auf das allerwärmste empfehlen. Ob dies nun in dieser Form, wie es der Herr Abgeordnete Arko beantragt, oder in einer anderen Weise geschehen soll, steht mir allerdings nicht zu, zu beurtheilen, nur glaube ich, daß die angehoffte Subventionirung von Seite des Staates mit einem 50% Beitrage etwas zu hoch gegriffen sei, weil es sich in erster Linie um die Beschaffung des Trinkwassers und erst in zweiter Linie um die Beschaffung von Tränkestellen für das Vieh handelt und das hohe Ackerbauministerium vermöge seines Wirkungskreises in erster Linie nur Maßregeln zur Hebung der Viehzucht berücksichtigen kann. Erscheint also der Beitrag des Staates mit 50% etwas zu hoch gegriffen, so wäre andererseits der Landesausschuß durch die beantragte Fassung der Resolution gebunden, nur dann für die Wasserversorgung von Zirknitz etwas zu thun, wenn ein Staatsbeitrag von 50% in Aussicht genommen würde, was aber eine unzweckmäßige Eingrenzung wäre.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Klun ima besedo.

Poslanec Klun:

Nihče se ne more pritoževati, da deželni zastop vodovodnih naprav ne bi jako izdatno podpiral in gotovo bo dovolil tudi za cerknjski vodovod enako podporo, kakor za vodovode v Ribnici, v Kočevji in drugod. Ali predlog, kakor ga je stavil gospod Arko, nikakor ni tako urejen, da bi mu mogla že danes pritrditi visoka zbornica; zakaj predno se zagotovi kak gotov znesek, mora reč biti pretresana v finančnem odseku, mora biti zvršen dotični načrt in morajo biti zagotovljeni troški; šele potem se more finančni odsek izreči, koliko podpore naj se dovoli za to stvar iz deželnega

zaklada. Vse to se pri cerkniskem vodovodu še ni zgodilo, zato pa tudi visoka zbornica nikakor ne more določiti gotovega zneska, s katerim bi podpirala napravo tega vodovoda, ampak predlog gospoda poslanca Arkota se more le izročiti deželnemu odboru z naročilom, da se nanj ozira, ko bo sestavljal poročilo o vodovodu za Cerknico. Ko bo dotično poročilo deželnega odbora prišlo pred visoko zbornico, imel bo finančni odsek priliko ozirati se na danes stavljeni predlog in priporočati gotovo podporo. Zato bi prosil, da gospod poslanec Arko svoj predlog v tem smislu predrugači, ker bi moral sicer visoki zbornici priporočati, da naj ga odkloni, ker se letos še ne moremo izreči za gotov prispevek.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec dr. Papež ima besedo.

Poslanec dr. Papež:

Dostaviti moram, da je ministerstvo, kakor gospod Arko sam iz letnega poročila ve, stavilo nek pogoj glede državnega prispevka in izreklo, da je le pod tem pogojem, če se vsaj pri polovici nasvetovanih dvanajst hidrantnih vodnjakov napravijo napajališča s potlakanimi dohodi, pripravljeno, dovoliti primerno državno podporo, katere visokost se bo določila šele tedaj, ko bodo končane vodovodne obravnave in ko bo znana vsa potrebsčina in pa odškodnina za Selšček-Begunje. Gledé teh hidrantov in troškov je treba proračun zopet preosnovati. Treba bo tudi vodovodne razprave popolnoma dognati, kar se bo letos zgodilo. Potem se bo mogoče deželnemu zboru, ko se bo ministerstvo izreklo za državni prispevek 50 %, odločiti se za večjo, morebiti za 30 % podporo iz deželnega zaklada in torej priporočam, da gospod poslanec Arko svoj predlog v zmislu izjave gospoda tovariša Kluna preustroji.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Arko se je oglasil k besedi.

Poslanec Arko:

Visoka zbornica! Ugovori častitega gospoda poslanca kanonika Kluna zde se mi res nekoliko prepiskavi, kajti to ni res, da nimamo nobenih podatkov o tej zadevi na razpolaganje. Cela stvar se je že tako daleč zvršila, da je deželni odbor v svojem dopisu do c. kr. deželne vlade že nekako zagotavljal, da bo dežela prispevala s 30 %, in kolikor mi je znano, je visoka vlada stavila le še pogoj, da naj se vsaj pri šestih izmed nasvetovanih dvanajstih hidrantnih vodnjakov napravijo napajališča. To je bil pogoj, pod katerim je vlada pripravljena dati prispevek iz svoje strani.

Z mojim predlogom hočem torej le doseči, da se deželni odbor, ki je 30 % prispevek takorekoč že zagotovil, pooblasti, da sme to storiti, ker sicer bi se on med letom lahko izgovarjal, da ni pooblaščen storiti kake obljube gledé prispevka. S tem torej se ni rečeno,

da mora deželni odbor že letos izplačati dotično svoto. Občini Cerkniski zadostuje, ako ima letos le zagotovilo, da dobi 30 % deželni prispevek. Na podlagi tega zagotovila bo občina sama skrbela za sredstva, da že letos prične delati namerovani vodovod. Gledé na vse to nimam prav nobenega povoda, da bi umaknil svoj predlog.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima besedo gospod poročevalec Povše.

Poročevalec Povše:

Kot poročevalec se moram strogo držati dolžnosti, katero imam kot poročevalec. Upravnemu odseku je bilo dovolj, da je razvidel iz dotične marginalne številke, da je deželni odbor gledé vodovoda v Cerknici zvršil svojo dolžnost. Pogajal se je potom deželne vlade s poljedelskim ministerstvom in to je odgovorilo, da je temu podjetju naklonjeno, ni se pa izrazilo v visokosti prispevka. Stavilo je tisti pogoj gledé napajališč, ker se dotične državne podpore ne dovoljujejo za dobavo pitne vode, ampak mora dokazano biti, da bo naprava služila v prosep živinoreje ali kmetijstva. Gledé na to, da je deželni odbor storil svojo dolžnost, omenjam samo, da ministerstvo letos ne bo nikake podpore izplačalo, tudi ne samo 30 ali 40 %, ker v državnem proračunu ni postavljena nobena svota za to. Proračun za leto 1895. se je delal že meseca avgusta lanskega leta in letos meseca avgusta se bo delal proračun za leto 1896. Ker je do tistega časa še precejšni rok, je upanje, da bo deželni odbor do takrat dognal svoja pogajanja, tako da bo mogoče, dotični prispevek postaviti v državni proračun prihodnjega leta. Treba je tudi še posebnega deželnega zakona in torej ne morem podpirati predloga gospoda poslanca Arkota.

Pod marg. št. 47. in 48. poroča deželni odbor o došlih mnogih prošnjah občin, katerim pa ni mogoče vsem takoj ustreči zaradi pomanjkanja osebja pri deželnem stavbinskem uradu in odobravati se mora sklep deželnega odbora, ki je naprosil visoko c. kr. vlado v to, da bi njen stavbinski urad tudi izdeloval načrte za dobavo vode, kakor je to doslej skoraj vseskozi deželni stavbinski urad vršil. Upravni odsek goji trdno nado, da bo visoka c. kr. vlada v to pravično zahtevo privolila.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Visoka zbornica! Ako pregledate marg. št. 14. do 48. tega paragrafa letnega poročila, boste v teh številkah mnogokrat našli ime, s katerim je združen prav za prav ves hidrotehnični posel v naši deželi. 14 kilometrov znaša dolžina vodovodov, kateri so že zvršeni po načrtu gospoda deželnega inženirja Ivana Vladimira

Hráskega. Pri vseh teh vodovodih je bil on stavbni voditelj in za drugih 100 kilometrov vodovodov napravil je on načrte. Poleg teh načrtov za vodovode napravil je tudi mnogo načrtov za vodnjake in napajališča. Jaz sem že lani, ko sem v imenu finančnega odseka poročal o nekem vodovodu, imel priliko, da sem s svoje strani izrekel gospodu Hráskemu priznanje za točno in v istini prekrasno izdelane načrte njegove, katere je ministerstvo samo pohvalilo in vedno jemalo za podlago svojim odločbam glede podpor za vodovode. Gospod Hráský se je hidrotehničnega posla lotil z velikim veseljem in posvečuje temu poslu veliko prostih ur izvan urada. Zaradi tega se mi zdi vredno, da se temu za tako pereče vprašanje vnetemu in zaslužnemu možu izreče posebna zahvala in zato stavljam brez daljšega utemeljevanja sledeči predlog:

«Deželnemu inženirju Ivanu Vladimiru Hráskemu izreka se na njegovem uspešnem hidrotehničnem delovanju, zlasti kar se tiče izdelovanja načrtov za napravo vodnjakov in vodovodov, zahvala deželnega zbora.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospoda poročevalca.

Poročevalec Povše:

Visoka zbornica sme uverjena biti, da se strinjam s tem nasvetom, kajti tekom šestih let, odkar imam čast poročati v tej visoki zbornici o deželnih kulturnih zadevah, imel sem priliko opazovati delovanje gospoda deželnega inženirja Hráskega in zato izrekam iz vsega srca prepričanje in trdno nado, da se bo visoka zbornica pridružila nasvetu častitega gospoda predgovornika, da se gospodu deželnemu hidrotehniku za njegovo uspešno delovanje izreče pohvala.

Deželni glavar:

O tem predlogu lahko glasujemo takoj. Prosim gospode poslance, ki pritrjujejo nasvetu gospoda poslanca Hribarja, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje svoje poročilo

Poročevalec Povše:

Pod marg. št. 49. do 58. poroča deželni odbor, koliko in kako je podpiral razne panoge kmetijstva, kar naj se vzame v vednost.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Hribar se je oglašil k besedi.

Poslanec Hribar:

Visoka zbornica! Pod marg. št. 58. poroča deželni odbor, kaj je po naročilu visokega deželnega zbora vse storil za pokončevanje hroščev. Iz tega poročila sem

radostno posnel, da so županstva in politične gosposke začele delovati na to, da se kolikor mogoče tega škodljivega mrčesa uniči. Nadejam se, da se bo zanimanje za pokončevanje hroščev še povzdignilo, kadar se povrne hroščevo leto, in da se bo takrat še več tega mrčesa pokončalo, kakor v preteklem letu. Povod, da sem se oglašil k besedi, daje mi pa sledeči slučaj. Ko sem svoje dni poročal v visoki zbornici o deželnem kulturnem zakladu, izrekel sem v imenu finančnega odseka željo, naj bi deželni odbor pri podeljevanju nagrad za pokončevanje hroščev ne ravnal tako tesnosrčno, da bi dotične svote dajal na razpolaganje samo županstvom, ampak priporočal sem, naj se vsem zanesljivim osebam, ki se zanimajo za to važno gospodarsko vprašanje in pridejo s prošnjami, da se jim dovoli kredit, iz katerega bi mogli deliti take nagrade, dajo na razpolaganje primerni zneski. Gospoda moja, kako deželni odbor razume to željo? Jaz sem se lansko leto obrnil do deželnega odbora, da bi mi dal na razpolaganje neko svoto, iz katere sem hotel deliti nagrade za pokončevanje hroščev v Cerkljanski občini, pa kaj je odgovoril deželni odbor na to prošnjo? Odgovoril je, da mi take nagrade ne da, dasiravno je visoki deželni zbor dotičnim željam, katere sem bil svoje dni izrekel v imenu finančnega odseka, v polni meri pritril. Vprašam Vas torej, ali ne zasluži deželni poslanec pri deželnem odboru vsaj toliko zaupanja kakor vsak učitelj in župan na deželi? in vendar jaz pri deželnem odboru tega zaupanja nisem našel. Jaz se končno za svojo osebo ne pritožujem. Pokupil sem na lastne troške več kakor sto mernikov hroščev; pa mogoče je, da bi se jih bilo še več pokončalo, ako bi bil jaz dobil dotični kredit pri deželnem odboru. Namen moj je bil pojasniti le visoki zbornici interesantno postopanje deželnega odbora, da častiti gospodje tovariši izprevidijo, da ima — ker upam, da se postopa nepristransko — vsak iz njih pri deželnem odboru manj kredita, kakor vsak drug človek na deželi.

Deželni glavar:

Želi se kdo besede?

Gospod poslanec dr. Papež se je oglašil k besedi.

Poslanec dr. Papež:

Istina je, da se je častiti gospod poslanec Hribar lanskega leta pri deželnem odboru oglašil, da bi se mu dala neka svota v svrhu, da bi nagradil one, ki pokončujejo hrošče. To je bilo samo na sebi vsega priznanja vredno, ali deželni odbor je bil mnenja, da se ima držati dosedanjih načel vsaj v tem oziru, da se pošiljajo občinam dotične svote, oziroma županstvom in pa župnijstvom. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Birokratizem!») in na drugi strani je uvaževal, da, če se enkrat prične posameznikom dovoljevati take nagrade, bi tudi drugi posamezniki, ki se slučajno zanimajo za pokončevanje hroščev, začeli prihajati s prošnjami za take podpore. Na ta način bi prišel deželni odbor do nekega posla, katerega dosedaj še ni imel. Kar je rekel gospod predgovornik o kreditu,

tistega, mislim, ni v resnici govoril. Deželni odbor ne dà takih nagrad posamezniku, ker bi se potem oglašali tudi drugi s takimi prošnjami. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Zato, ker imate birokratizem vpeljan!») Zato ker smo imeli birokratizem vpeljan.

Deželni glavar:

Želi se kdo besede.

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Povše:

Pod št. 59, 60 in 61 pojasnjuje deželni odbor porabo od deželnega zbora dovoljenega kredita za nakup plemenskih bikov, kako in kam so se ti razdelili in iz posebnega tabelaričnega izkaza razvideti je, koliko se primanjkuje plemenskih bikov, da bi njih število odgovarjalo zahtevam dotičnega živinorejskega zakona. Ta poročila naj se odobrovalno vzamejo na znanje.

Marg. št. 62, 63, 64 naj se sprejmejo v vednost, prav tako št. 65 do 68 razpravljajoče o pospeševanju drevesnic, dalje št. 69 do 74.

Omenjati se pa ima marg. št. 75, v kateri poroča deželni odbor, v koliko je resil nalog, katerega je dobil od deželnega odbora, da obvesti c. kr. vlado o resoluciji, katero je sklenil deželni odbor glede izvrševanja gozdnega zakona. Iz dopisa c. kr. deželne vlade, katero bom prebral, razvideti je, da je izdala vsem okr. glavarstvom navod, kako naj bi se varovali toliko interesi gozdarstva, kolikor oni do paše upravičenih kmetov. Ta okrožnica na politična oblastva se glasi takole:

Ueber Ersuchen des krainischen Landesauschusses vom 8. Juni 1894, Z. 3475, nehme ich keinen Anstand, diese Resolution der k. k. Bezirkshauptmannschaft mitzutheilen, und bemerke ich hiezu Folgendes.

Die wirtschaftlichen Verhältnisse des Landes weisen einen großen Theil der Bevölkerung an, ihre Haupteinkunftsquelle in der Viehzucht zu suchen, und zwar umso mehr, als der Viehexport bereits ein sehr bedeutender geworden ist, während ein Export von Cerealien nahezu ausgeschlossen, gewiß aber kein nennenswerter ist. Wenn nun auch die Vortheile einer rationellen Stallfütterung sich keineswegs verkennen lassen, so bilden doch die alterwobenen Weidrechte immerhin noch einen wichtigen Factor für die Viehzucht und jedenfalls einen wertvollen Bestandtheil des Vermögens der Berechtigten, der des vollen Rechtsschutzes seitens der Behörden nicht entbehren kann und nicht entbehren darf.

Anderseits läßt sich nicht verkennen, daß die gleiche Bedeutung einer rationellen Waldwirtschaft innewohnt, zumal in einem Lande, wo die Verkarstung umfangreicher Landstriche ein warnendes Beispiel dafür ist, wie durch rücksichtslose Holznutzung und Unterlassung der nothwendigen Aufforstungen, ferner durch übermäßiges und unregelmäßiges Beweiden der Schlagflächen nicht nur der Wald zum Schwinden gebracht wurde, sondern auch die Weideplätze derart deterioriert wurden, daß jetzt weder

Wald noch ergiebige Weide vorhanden ist, vielmehr das öde, steinige Terrain nurmehr eine ganz spärliche Vegetation aufweist.

Das Streben der politischen Behörden muß daher darauf gerichtet sein, die Sorge für die Erhaltung des Waldes in Einklang zu bringen mit dem Bedürfnisse nach Weideplätzen und insbesondere mit der berechtigten Ausübung der Weideservituten.

Bei der Ausübung dieser Servituten zeigt sich nur allzu oft ein gewisser Kampf der Berechtigten und der Verpflichteten. Während die Weideberechtigten darnach streben, ohne Rücksicht auf die Nothwendigkeit eines gewissen Turnus und ohne Beachtung der für die Verjüngung des Waldes erforderlichen Schonung ihre Rechte gerade dort auszuüben, wo ihnen ihre wirtschaftlichen Verhältnisse die Ausübung dieses Rechtes besonders wünschenswert erscheinen lassen, mag wohl mitunter das Bestreben einzelner Verpflichteter dahingehen, die Ausübung bestehender Rechte zum Zwecke der intensiveren Forstcultur zu erschweren oder gar illusorisch zu machen. Bei derartigen Streitigkeiten wird es Aufgabe der politischen Behörden sein, unter sorgfältiger Erwägung aller maßgebenden Verhältnisse zwischen beiden Parteien zu vermitteln, eventuell die Entscheidung unter gleichmäßiger Berücksichtigung der beiderseitigen Rechte und unter gleichmäßiger Beachtung beider Productionszweige (der Viehzucht und der Waldcultur) zu fällen.

Dort, wo sich die Fälle von forstgesetzlichen Uebertretungen, begangen durch Einweiden in Schonungsflächen, mehren, werden die politischen Behörden in erster Linie einen Anlaß finden, um der eigentlichen Ursache dieser Erscheinung nachzuforschen und gegebenen Falles die Basis für ein behördliches Einschreiten finden, für welches bei unnöthigen Erschwernissen in der Ausübung der Rechte an dem Grundsatz *malitiosi non est indulgendum* festzuhalten sein wird.

Es kann weiters keinem Zweifel unterliegen, daß die Fortsetzung rationeller Wirtschaftspläne, auf welche ja das Forstgesetz hinweist, vorzugsweise geeignet ist, derartigen Streitigkeiten zu begegnen.

Da jedoch nach § 9 des Forstgesetzes in dieser Beziehung die Ingerenz der Behörden von dem Verlangen der Betheiligten abhängig ist, kann sich die Thätigkeit der politischen Behörden nur darauf beschränken, die Betheiligten gegebenen Falles auf das ihnen zustehende Recht aufmerksam zu machen. Wird ein solches Begehren jedoch gestellt, dann wird es Sache der Behörden sein, die nothwendigen Verhandlungen mit aller Beschleunigung zu pflegen und bei der Festsetzung solcher Wirtschaftspläne den bestehenden Rechten Berücksichtigung und Schutz zu gewähren, soweit dies mit den grundsätzlichen Bestimmungen des Forstgesetzes möglich ist und auf diese Weise Forstcultur und Viehzucht in jene Uebereinstimmung zu bringen, welche allein im Interesse beider gelegen ist und der wirtschaftlichen Entwicklung des Landes nur vortheilhaft sein kann.

K temu je le omeniti, da je upravni odsek ta razpis ali odlok prečastitega gospoda deželnega predsednika z zahvalo na znanje vzel. Izrekam le željo, da bi se po deželi po njem ravnalo, da bodo prepiri srečno rešeni in uravnani. Poročilo pod temi marg. št. naj se vzame na znanje.

Nadalnje št. 76 do 83 razpravljajo o gozdarskih zadevah, kar naj se odobrovalno sprejme na znanje, istotako št. 84, 85, 86 in 87, v katerih poroča deželni odbor o dosedanjih korakih, o vpeljavi kulture sladorne pese na Dolenjskem. To poročilo, kakor ono v naslednjih št. 88 in 89, naj se sprejme v vednost.

Upravni odsek torej predlaga, da se poročilo § 3., lit. A. letnega poročila vzame na znanje.

Deželni glavar:

Prosim glasovati o tem predlogu. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Sedaj pride na glasovanje resolucija gospoda poslanca Kersnika, ki se glasi (bere — liešt):

«Občini Dol zagotovi se v namen zgradbe zavarovalnih del ob Kamniški Bistrici v strugi nad Beriskim mostom podpora 400 gld. iz kredita za vodne stavbe, kadar bo zgradba gotova, ter ista in račun o njej potrjen od cestnega odbora brdskega.»

Gospodje, ki se strinjajo s tem nasvetom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija je sprejeta.

Končno glasujemo še o predlogu gospoda poslanca Arkota, ki se glasi (bere — liešt):

«Deželni zbor se izreče, da je za vodovod v Cerknici zagotoviti v slučajih, da prevzame država 50 %, vdeleženci pa 20 % dotičnih troškov, 30 % deželno podporo.»

Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Odkloni se. — Wird abgelehnt.)

Predlog je padel.

Preidemo na daljno točko, to je:

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! V imenu upravnega odseka mi je poročati kakor druga leta tudi letos o paragrafu 6. letnega poročila: o občilih. Jaz bom jako kratek in prosim, da se gospodje pri specialni debati oglasijo pri dotični marginalni številki, o kateri bom ravno poročal.

Kot poročevalec tega paragrafa bil sem letos v dokaj prijetnem položaji, kot druga leta, kajti naš slavni deželni odbor oziral se je, kakor to poroča pod marg. štev. 150, na sklep visoke zbornice v zadnjem zasedanji ter nam sestavil v izkazih A do E na straneh 204 do 213 vse zanimive podatke, kateri se tičejo tega važnega paragrafa. Ker pa je naš slavni deželni zbor v teh izkazih še več gradiva nabral, kakor mu je bilo naročeno, zato mu iz poročevalčevega mesta izrekam svojo toplo zahvalo, katera ga sicer redkokdaj doleti.

Predno preidem v podrobnosti § 6., omenjam splošno, da so cestni odbori v obče redno poslovali pravilno svoje proračune, oziroma račune sestavljali,

da je deželni odbor le v redkih slučajih prišel v položaj, da je moral dotične proračune popravljati. Zanimivo v tem pogledu je le to, kar se je pripetilo cestnemu odboru ljubljanske okolice, oziroma deželnemu odboru, ko je ta zahteval, naj se proračunana priklada 10 % zniža utemeljeno na 15 %. Okrajno glavarstvo je namreč temu ugovarjalo, češ, da je ljubljanski glavni davčni urad preobložen z delom in da tudi zvišanje priklade ni potrebno.

Deželni odbor je dal na to primeren odgovor, v čemur ga je tudi visoka deželna vlada s tem podpirala, da je okrajnemu glavarstvu ukazala pobirati proračunano priklado.

Letne račune za 1893. leto poslali so v-i cestni odbori pravočasno, le vrhniški cestni odbor tega ni storil, ker se je ravno začetkom leta 1894. sestavil nov cestni odbor, kateri je to svojo dolžnost prezrl.

Izkaz A govori o troških vzdrževanja okrajnih in deželnih cest in tu je videti v končnih številkah, v rubrikah 3 in 5, da je znašala dolgost okrajnih cest 1591.75 kilometrov
deželnih pa 572.44 »

skupaj 2164.19 kilometrov
stroški za prve znašali so 139.084 gld. 04 kr.
ako upoštevam še one za vrhniški okraj z 3000 gld., katerih v izkazu ni, troški za deželne ceste pa 101.615 » 67 1/4 »

torej skupaj 240.699 gld. 71 1/4 kr.
k deželnim cestam so prispevali okrajni cestni zakladi z 35.778 gld. 71 1/2 kr., kateri znesek je v prej navedenem zapopaden.

Priklade sukale so se od 5 %, v Postojnskem do 20 % v 10 krajih.

Vse te priklade znašale so 146.457 gld. 45 kr.

Izkazek B ima v rubrikah, «skupni stroški» one številke, ktere so bile prej navedene; v drugih rubrikah pa se ti stroški nahajajo porazdeljeni na posamezne račune kakor: Za mezde cestarjem, za dobivanje gramoz, za popravo novih umetnih del, za popravljanje in razširjenje cest, za izdelovanje načrtov, za pisarniške, potovalne in nadzorovalne troške, za povrnena predplačila pasivne zastanke in za razne troške.

Izkazek C kaže nam zopet o stroških za vzdrževanje deželnih cest v rubriki 4. isti znesek kakor izkazek A v 6. rubriki; v rubrikah 1, 2 in 3 pa so ti stroški porazdeljeni na sledeče račune:

1. cestarji,
2. upravni stroški,
3. vzdrževanje cest.

V rubrikah 5 in 6 so ti stroški drugače razdeljeni, in sicer na oba zaklada, in sicer na deželni in na okrajno-cestni.

V rubriki 7 se razvidi, da so mitnice nesle 7899 gld. 25 kr., vsled česar se prispevki za vzdrževanje primerno zmanjšajo po rubriki 8 in končno se ti slednji zopet porazdelé v rubrikah 9 in 10 na deželni, oziroma okrajno-cestni zaklad.

V izkazu D se nahaja pod rubriko 3 zopet ista svota, kakor v izkazu A v rubriki 8, le po pomoti je v izkazu D priklada vrhniškega okraja odpadla. Ako

se dotično priklado prišteje, dobimo isti znesek kakor v izkazu A. Rubrika 8. tega izkaza navaja skupne dohodke cestnih okrajev v znesku 196.079 gld. 87½ kr., v katerih seveda dohodki vrhniskega okraja niso zapopadeni; rubrike 1. do 7. pa nam povejo, kako se ti skupni dohodki sestavljajo, in sicer:

1. blagajnični ostanek leta 1892.,
2. aktivne terjatve prejšnjih let,
3. priklade,
4. podpore iz deželnega zaklada,
5. predplačila iz deželnega zaklada,
6. drugi doneski,
7. razni dohodki.

Rubrika 9. skupni troški cestnih zakladov je pa ista kakor zadnja v izkazu B.

Rubrike 10. in 11. so potem le naravna posledica, ker one izkazujejo preostanke, oziroma primankljaje v blagajnicah.

Končno preidem k izkazu E, kateri izkazuje podpore in posojila, ktera so se izplačala v letu 1894. v razloček prejšnjih izkazov, kateri se tičejo le leta 1893.

Iz tega izkazka na straneh 212 do 214 je posneti, da so prejeli podpore:

1. Črnomelj	2000 gld.
2. Novomesto	1000 »
3. Radeče	120 »
4. Ribnica	11.000 »
5. Škofjaloka	400 »
6. Velike Lašče	1000 »
7. Občina Spodnja Šiška	120 »
8. » Loka pri Mengsu	100 »
9. » Dol Črnomelj	350 »
10. » Črni vrh	350 »
11. » Turjak	250 »
12. » Sv. Gregor	1000 »
13. » Dole Litija	100 »
	17.790 gld.

Prosim, da se prestopi na drobno razpravo.

Deželni glavar:

Otvorjam splošno razpravo. Želi kdo besede.

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prestopimo v nadrobno razpravo. Gospod poročevalec bo imenoval cestne odbore in ako se nihče ne bo oglasil, smatral bom dotično točko kot sprejeto.

Poročevalec Lenarčič:

(Sklicuje iz letnega poročila po vrsti imena cestnih okrajev Bistriski-Črnomaljski. — Ruft aus dem Rechnungsjahrsberichte der Reihe nach die Namen der Straßenbezirke Zeifritz-Tschernembl auf.)

(Obvelja. — Angenommen.)

Cestni okraj Idrijski.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Arko se je oglasil k besedi.

Poslanec Arko:

Visoka zbornica! K marginalni številki 12. si bom usojal do častitega gospoda deželnega predsednika staviti neko vprašanje.

Dné 12. januarja leta 1892. predložila sta Logaški in Idrijski cestni okraj deželnemu odboru prošnjo, da naj bi posredoval pri visoki vladi, da bi se cesta Logatec-Idrija sprejela med državne ceste.

Z dopisom z dné 27. junija leta 1892. predložil je deželni odbor dotično prošnjo visoki deželni vladi s toplim priporočilom.

Z dopisom z dné 23. januarja leta 1893., št. 9368, zahtevala je visoka vlada načrte dotične proge. Deželni odbor obrnil se je do omenjenih okrajnih cestnih odborov, ali načrtov ni bilo dobiti, ker jih okrajna cestna odbora najbrž nikdar nista imela. Od tistega časa pa stvar miruje. Ker je ta zadeva za dotične kraje in osobito za našo deželo precejšnje važnosti, zato usojam si vprašati častitega gospoda deželnega predsednika, kako misli visoka vlada o tej stvari.

Deželni glavar:

Gospod deželni predsednik se je oglasil k besedi.

C. kr. deželni predsednik baron Hein:

Vprašanje, katero je stavil gospod predgovornik, je nekaka interpelacija in interpelacije se imajo predlagati pismeno, vendar pa sem danes v položaji, odgovoriti na to vprašanje. Tehnična poizvedovanja so se končala in so dokazala, da so troški za tisto progo res ogromni. Potrebuje se za popravo te ceste najmanj 60.000 gld. in vrh tega bo treba še za oskrbovanje proge vsako leto izdajati 6000 do 7000 gld. Dotične poizvedbe so se končale meseca januarja t. l., in za tegadelj nisem sedaj v položaji, razjasniti, katero stališče bo visoko ministerstvo zavzemalo v tej zadevi, ker so, kakor sem že rekel, popravni troški tako visoki, da je stvar dvomna. Ako bi okrajni cestni odbor tisto cesto tako popravil, da bi zadostovala zahtevam, katere se stavljajo na cesarske ceste, potem bi inkameriranje te ceste ne našlo posebnih zadržkov, pa če je država sama prisiljena izdati vse tiste troške, potem jaz dvomim, da bo ministerstvo tako veliko breme prevzelo na državni zaklad.

Deželni glavar:

Želi se kdo besede?

Gospod poslanec Arko ima besedo.

Poslanec Arko:

Visoka zbornica! 60.000 gld. je res ogromna svota, pa jaz mislim, da je ta proračun na vsak način previsok. Če se ta cestna proga vzame med državne ceste ali ne, vsled tega ne bo se pomnožil promet, ampak vožnja bo prej ko slej ostala enaka. Ako pa predpisi gledé državnih cest zahtevajo, da naj bo tako široka, da bodo troški za popravo vsled tega znašali 60.000 gld.

mislim, da naj se poprava vrši polagoma in troški razdelé, recimo na 10 let. Potem državni zaklad ne bo tako silno prizadet, kakor bi se dalo sklepati iz odgovora častitega gospoda deželnega predsednika. Prosim torej častitega gospoda deželnega predsednika, naj bi stvar na višjem mestu toplo priporočal, da bi se kmalu in ugodno zvršila.

Deželni glavar:

Želi se kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospod poročevalec je predlagal, da se marg. st. 11. do 14. vzamejo na znanje.

Gospodje, ki se strinjajo s tem nasvetom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Lenarčič:

(Sklicuje imena cestnih okrajev Kamniski-Mokronoski. — Ruft die Namen der Straßenbezirke Stein-Rassenfuß auf.)

(Obvelja. — Angenommen.)

Cestni okraj Novomeski.

Deželni glavar:

Gospod poslanec vitez Langer se je oglasil k besedi.

Abgeordneter Ritter v. Langer:

Zu der Sitzung vom 8. April 1892 wurde folgender Beschluß gefaßt:

«Der Landtag entscheidet sich im Principe für die Erwerbung der Brücken über den Gurkfluß bei Minödt und Obergurk und beauftragt den Landesauschuß, mit dem Forst- und Rentamte in Minödt als Bevollmächtigten Seiner Durchlaucht des Fürsten Auersperg wegen Ablösung der beiden Brücken um einen ihrem wirklichen Werte entsprechenden Preis in Verhandlung zu treten und über den Erfolg derselben in der nächsten Session Bericht zu erstatten.»

Der hohe Landtag hat sich dabei von der Ansicht leiten lassen, daß es den jetzigen Zeit- und Verkehrsverhältnissen nicht mehr entspricht, daß Objecte im Zuge einer Straße, besonders einer Landesstraße, sich in Privathänden befinden. Nachdem wir nun nach jener Sitzung bereits in der vierten Session stehen, so möchte ich mir an den Landesauschuß die Anfrage zu richten erlauben, ob mit den betreffenden Factoren diesbezüglich Verhandlungen gepflogen worden sind und ob dem Berichte des Landesauschusses, welcher in dem Beschlusse vom Jahre 1892 verlangt wurde, noch in dieser Session entgegengeesehen werden darf.

Landeshauptmann Detela:

Auf diese Anfrage beehre ich mich zu erwidern, daß die betreffenden Verhandlungen allerdings gepflogen und die Brücken von dem Landes-Oberingenieur besichtigt worden

sind. Wenn aber diesbezüglich eine Verzögerung eingetreten ist, so hat dieselbe ihren Grund darin, daß einmal der Forstmeister nicht anzutreffen war, ein anderesmal aber Hochwasser herrschte und somit unvorhergesehene Schwierigkeiten obwalteten. Die Angelegenheit ist übrigens soweit zu einem Beschlusse gebiehn, daß schon in der nächsten Sitzung der bezügliche Bericht des Landesauschusses und sein diesfälliger Antrag dem hohen Hause vorliegen wird, wenigstens ist von dem Bauamte schon das Referat über die Schätzung und den Kostenpreis ausgearbeitet; ich habe den Act eingesehen und unterfertigt, so zwar, daß der betreffende Bericht schon in der nächsten Sitzung wird dem hohen Hause vorgelegt werden können.

Želi se kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospod poročevalec je predlagal, da se marginalne stv. 61. do 65. vzamejo na znanje.

Gospodje, ki se strinjajo s tem nasvetom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Lenarčič:

(Sklicuje imena cestnih okrajev Postojnski-Zatiski. — Ruft die Namen der Straßenbezirke Adelsberg-Sittich auf.)

(Obvelja. — Angenommen.)

Cestni okraj Žuzemperski.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Žitnik se je oglasil k besedi.

Poslaneec dr. Žitnik:

Z ozirom na kratek čas, ki ga še imamo na razpolaganje, dovolil si bom le nekoliko opazek. L. 1886 prosili ste občini Hinje in Smuka in pozneje občina Struge, da naj bi deželni odbor o priliki poslal tehnika, da pregleda cesto, ki vodi iz Smuke čez Hinje do Zvirč, in da bi se ta cesta napravila kot okrajna cesta. Ne bom naglašal potrebe in važnosti te ceste, ker je to lani storil današnji gospod poročevalec in pri neki drugi priliki g. dvorni svetnik Šuklje. Prebivalcev dotičnih krajev je 5000 in ti v resnici nimajo nobene prave cestne zveze. Ker je visoka zbornica že l. 1888 načeloma sklenila, da se mora ta stvar zvršiti, in je lani zopet naročila deželnemu odboru, da pošlje prej ko mogoče tehnika na lice mesta, usojam si danes, da se ne pozabi na stvar, z nova staviti predlog, ki se glasi:

«Visoki zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se iz nova naroča, da v svrhu naprave tehniškega načrta za gradnjo okrajne ceste od Smuke čez Hinje do Zvirč dá zvršiti potrebne preiskave po kakem organu deželnega stavbinskega urada, eventuelno, da v ta namen dobi pripravno tehniško

moč, za kateri slučaj se pooblašča, da pokrije dotične troške iz kredita za cestne namene, in da v prihodnjem zasedanji, če mogoče, predloži izdelan načrt s proračunom.»

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki podpirajo ta predlog, izvolijo ustati.

(Podpre se. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in je torej v razgovoru.

V pojasnilo moram častitemu gospodu predlagatelju povedati, da je deželni nadinženir Witschl to progo že pregledal, da pa treba tukaj jako obširnega načrta. Deželni stavbni urad je bil, kakor vsi gospodje poslanci vedo, vse leto tako preobložen z delom, da ni bilo mogoče, načrta zvršiti. Morali smo za cestne namene celo druge inženirje najemati, pa se težko dobijo. Deželni odbor ni pozabil na to stvar in sam priznava veliko važnost in potrebo te cestne zveze z dolensko železnico oziroma s postajo Dobropoljsko. Deželni nadinženir gospod Witschl je poročal, da se bô ta zveza dala jako praktično zvršiti in deželni odbor bo gledal, da stvar to leto reši.

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospod poročevalec je predlagal, da se marginalne stv. 118 do 122 vzamejo na znanje.

Gospodje, ki se strinjajo s tem nasvetom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Lenarčič:

Cerkniški okraj.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, smatram točko kot sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Lenarčič:

Marg. št. 128 do 137 se bavijo z občinskimi cestami. Predlagam, da se vzamejo na znanje. Marg. št. 138 do 142 se bavijo z Radeškim mostom in tukaj nam pove deželni odbor, da je bilo delo dne 10. avgusta leta 1894. izgotovljeno, da se je dne 20. avgusta ukrenila poskusna obtežba z ležečo težo, dne 22. avgusta pa s premikajočo težo. Zanimivo je, kar pove prihodnji odstavek, namreč da je bil uspeh poskusne obtežbe v vsakem oziru izvanredno ugoden, kajti železna konstrukcija se je veliko manj usabila in trajno usedla, kakor je po zakonu dopuščeno, ker sredina mostu bi se smela znižati za 21 milimetrov, a znižala se je samo

za 4 milimetre, in da se mostna branika nista prav nič usedla in nič premaknila. Dalje poroča deželni odbor, da se je dne 26. avgusta vršila slovesna otvoritev in da je Njegovo Veličanstvo dovolilo, da se sme most imenovati «Cesar Franc Jožefov most». Obračun in kolavdacija zgradbe se še nista mogla zvršiti.

Marg. št. 139 govori o mitniški hiši v Radečah, marg. št. 140 o mostninarju v Radečah, marg. št. 141 o pavšalu V. Krisperju za mostarino v Radečah in marg. št. 142 o oproščenju učencev od mostarine v Radečah.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Hribar se je oglašil k besedi.

Poslanec Hribar:

Gospoda moja! Častiti gospod poročevalec je naglašal, kako dobro je Radeški most napravljen in kako dobro se je posrečila poskusna obtežba. Iz poročila samega to tudi vidimo, in ako je zgradba mostu tako izpadla, kakor poroča deželni odbor, potem je to gotovo v veliki meri zasluga projektanta in pred vsem nadziralca stavbe. Gospod deželni inženir Ivan Vladimír Hráský je izdelal projekt in njemu je bilo poverjeno tudi nadzorstvo stavbe, kakor je to razvideti iz predzadnjega odstavka marg. št. 138 § 6. letnega poročila. Deželni odbor pravi, da se stroški najbrž ne le niso prekoračili, temveč ima nado, da se bo pri končnem računu pokazalo, da je bilo okolu 1000 gld. prihranjenih. To je vsekako redka prikazen, kajti navadno se pri takih stavbah računi prekoračijo. Ne vem, kaj je deželni odbor gledé tega ukrenil, da se gospodu deželnemu inženirju Hráskemu izreče priznanje na tak način, kakor je zasluži gledé te stavbe. (Poslanec dr. Vošnjak ugovarja. — Abgeordneter Dr. Vošnjak widerspricht.) — Gospod poslanec dr. Vošnjak bo imel takoj priliko oglasiti se k besedi, ako ni zadovoljen; prosim ga pa, da mi ne sega za hrbtom v besedo, ker ga ne morem razumeti.

Pri takih stavbah, zlasti, ako so tako dobro zvršene, kakor Radeški most, gre voditelju stavbe kaka nagrada. Jaz ne bom stavil nobenega konkretnega predloga, ker ne bi hotel ustvarjati prejudica in se mora prepustiti deželnemu odboru samemu, da razsodi, ali in v kaki meri naj se dovoljujejo take nagrade; vendar pa si usojam predlagati sledečo resolucijo:

«Deželnemu odboru se prepušča določilo o tem, če in v kakem znesku se ima deželnemu inženirju Ivanu Vladimíru Hráskemu za stavbeno vodstvo pri Radeškem mostu dovoliti denarna nagrada.»

Deželni glavar:

Kot poročevalcu v deželnem odboru mi je omeniti, da deželni odbor gledé te stvari še ni ničesar ukrenil, ker se ni predložen končni račun in se še ni zgradila mitnica. Kadar se bo to zgodilo, oziral se bo deželni odbor na nasvet gospoda poslanca Hribarja.

Gospod deželni predsednik se je oglašil k besedi.

K. k. Landespräsident Freiherr v. Hein:

Zu Marg. Zahl 139 habe ich dem hohen Hause die Mittheilung zu machen, daß das Enteignungserkenntnis, welches von der Landesregierung bezüglich des Brücken-Mauthauses in Ratjach gefällt, aber von den Privat-interessenten angefochten wurde, von dem hohen Ministerium des Innern bereits bestätigt wurde. (Poslanec dr. Papež: — Abgeordneter Dr. Papež: «Dobro!»)

Deželni glavar:

Zeli se kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Lenarčič:

Marg. štev. 143 do 149 se bavijo z železniškimi zadevami, in sicer nam marg. štev. 143 pove, da je ustanovitev posebnega pravičnega oddelka v trgovinskem ministerstvu in pri c. kr. generalnem nadzorstvu avstrijskih železnic bila potrjena in da so temu oddelku podrejene tudi naše lokalne železnice Kamnik-Ljubljana in Dolenjske lokalne železnice Ljubljana-Novomesto-Straža in Grosuplje-Kočevje. Ta urad je pričel svoje delovanje dne 1. julija leta 1894. Dalje je povedano, da se bo v tem uradu tudi obravnavalo o vseh projektih novih lokalnih in takih dovlačnih železnic, katerih odobrenje spada v kompetenco trgovskega ministerstva. Dalje ima ta urad tudi povedati svoje mnenje o onih projektih zasebnih in dovlačnih železnic poprej označene vrste, glede katerih pristoji privolitev politični deželni ali okrajni oblasti.

Marg. štev. 144 do 148 se bavijo z izvrševanjem nekaterih sklepov deželnega zbora o železniških stvarih, in sicer nam marg. štev. 144 pove, da je finančno ministerstvo prevzelo deželne glavinske delnice lokalne železnice Ljubljana-Kamnik v nominalnem znesku 70 000 gld. za ceno 50 % nominalnega zneska.

V marg. štev. 145 je povedano da, je deželni odbor sklep deželnega zbora o Ljubeljski železnici predložil trgovinskemu ministerstvu s prošnjo, da bi blagovolilo zgradbo omenjene železnice z vsemi sredstvi pospeševati.

Marg. štev. 146 pove, da so se prošnje, ki so deželnemu zboru lani došle za zgradbo železnice Škofjaloka-Divača s toplim priporočilom predložile c. kr. trgovinskemu ministerstvu.

Marg. štev. 147 pove, da je deželni odbor trgovinskemu ministerstvu prijavil nedostatke in nevarnosti na progi Ljubljana-Logatec na južni železnici.

V marg. štev. 148 je povedano o Belokranjski železnici, da se je projekt zvršil in da se je dalo za troske tega projekta iz deželnega zaklada 4000 gld., ki se imajo, kadar se bo zgradba zvršila, zopet povrniti s 4 % vred.

Predlagam, da se vse točke vzamejo na znanje. (Obvelja. — Angenommen.)

Marg. štev. 149 govori o tem, da se je po dopisu c. kr. deželne vlade z dne 5. septembra 1894. l. naročilo komisarju c. kr. glavnega nadzorstva avstrijskih železnic

na Dunaji, Eduardu Pichlerju pl. Deeben, da študira predvidni dohodek železnične zveze: Gorica-Sv. Lucija-Poberda-Bistrica-Lesce in Lesce-Bistrica I.; Rožna dolina-Sveto polje-Celovec. Predlagam da se ta marg. štev. vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

O marg. štev. 150 sem že v splošni debati omenil vse podrobnosti in zato sedaj samo predlagam, da se vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlagam, da se vse poročilo deželnega odbora v § 6 letnega poročila vzame na znanje.

Deželni glavar:

Gospodje ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Sedaj imamo glasovati še o resolucijah gospodov poslancev Žitnika in Hribarja.

Resolucija gospoda poslanca Žitnika se glasi:

«Deželnemu odboru se iznova naroča, da v svrhu naprave tehniškega načrta za gradnjo okrajne ceste od Smuke čez Hinje do Žvirč, da zvršiti potrebne preiskave po kakem organu deželnega stavbinskega urada, eventuelno da v ta namen dobi pripravno tehniško moč, za kateri slučaj še pooblašča, da pokrije dotične troske iz kredita za cestne namene in da v prihodnjem zasedanju, če mogoče, predloži izdelan načrt s proračunom.»

Prosim glasovati.

Gospodje, ki pritrjujejo temu nasvetu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim sedaj glasovati o resoluciji gospoda poslanca Hribarja, ki se glasi:

«Deželnemu odboru se prepušča določilo o tem, če in v kakem znesku se ima deželnemu inženirju Jan. Vlad. Hraskemu za stavbeno vodstvo pri Radeškem mostu dovoliti denarna nagrada.»

Gospodje poslanci, ki odobrujejo ta predlog, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

S tem je rešena ta točka.

Daljna točka je:

12. Ustno poročilo upravnega odseka o vodenopravni obravnavi glede dopustnosti Podhagskyjevega alternativnega načrta (tako imenovanega II. načrta) za osuševanje ljubljanskega barja (k prilogi 43.).

12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die wasserrechtliche Verhandlung über die Zulässigkeit des Podhagsky'schen Alternativ-Projectes (sog. Project II.), der Entwässerung des Laibacher Moores (zur Beilage 43.).

Poročevalec Povše:

Visoka zbornica! Leta 1889, torej v prvem letu šestletne dobe sedanjega deželnega zbora, sklepala je ta visoka zbornica o zakonu, po katerem bi se imelo izvršiti veliko kulturno delo, osuševanje Ljubljanskega barja. Ker je leto dnij preteklo, ne da bi najvišje potrjenje dospelo za tak zakon, sklenila je zbornica resolucijo, v kateri je prosila visoko državno vlado, da izposluje temu zakonu Najvišje potrjenje; to resolucijo je visoki zbor sprejel soglasno in jo je v imenu kurije veleposestva podpiral poslanec baron Apfaltrern. Leta 1891 došel je odlok kmetijskega ministerstva, da zakon ni zadobil Najvišjega potrjenja in to iz razlogov, da se niso dognane vodopravne razprave ter da se finančni minister protivi, da bi se državni prispevek zagotovil potom posebnega državnega zakona. Gotovo je s tedanjem soglasnim sklepom visoka zbornica priznala, da se tu ravna za kulturno dobo eminentne važnosti, ki ne bo samo v korist prebivalcev Ljubljanskega barja, katerih je več tisoč, ampak tudi koristno gledé asanacije našega glavnega mesta, ker ravno vsled močvirja nastajajo megle in druge zdravju manj ugodne razmere.

Ko so se potem vršile v državnem zboru obravnave glede dunajskih železnic in je šlo za veliko milijonov, porabili so naši državni poslanci priliko in se pogajali z ministerstvom, da bi se ono zavezalo za državni prispevek iz melioracijskega zaklada in res se jim je takrat posrečilo, da so dobili od ministerskega predsednika obljubo, da hoče vlada resno pospeševati to kulturno delo velike važnosti za dež lo Kranjsko, in sicer s tem, da bo dotični prispevek, ki približno znaša 700.000 gld., kakor hitro bo državni zbor odobril zakon, dal kmetijski minister iz državnega melioracijskega zaklada, katerega on sam opravlja, — torej iz zaklada, iz katerega sme državne prispevke dovoljevati brez dovoljenja finančnega ministerstva. Dalje je poljedelski minister obljubil, da bo dal interesentom barjanom, kakor tudi deželi za celo svoto njihovih prispevkov posojilo, katero bo imelo se vračati v dobi 42 let. Tem zelo ugodnim obljubam pritrtil je tudi tedanji ministerski predsednik grof Taaffe.

Deželni odbor je potem naprosil c. kr. deželno vlado, da zaukaže izvršiti vodopravne razprave. Skorej tri leta so pretekla in sedaj nam deželni odbor predlaga, da odobrimo one poravnave, katere je deželno odborski zastopnik pri teh obravnavah, inženier Hraský dogovoril z raznimi strankami, katere je okrajno glavarstvo okolice Ljubljanske zašlišalo na lici mesta, ko so se vršile dotične vodopravne razprave.

Tukaj mi je sedaj poročati v koliko se je zastopnik deželnega odbora udal zahtevam interesentov in v koliko jih je naravnost odbil.

Odbil je v prvi vrsti ogromne zahteve, kakeršne so stavili zastopniki tovarne vevške papirnice, tovarne na Fužinah, južne železnice in osobito tudi županstvo občine Dev. M. v Polji. Ni na tem, da bi danes obsirno izkoriščal čas in mučil visoko zbornico s tem, da bi nadrobno navajal, kaj so zahtevale te firme in županstvo

občinah Dev. M. v Polji; ali reči moram, da je deželni inženier Hraský res tako temeljito pobijal dotične ugovore, da so njegovi protiugovori, ki so natiskani, na Dunaji pri najslavnejših tehnikih odobrenje in priznanje tudi pri ministerstvu zaradi njegove temeljite in globoke vede v tehniki. Stvar visoke zbornice itak ni, da bi se spuščala v presojo, ali so dotične zahteve opravičene ali ne. Gre za ogromne svote nad 400.000 gld. Tukaj ne prestaje nič drugega, kakor da se stvar prepusti judikaturi, ker tudi kmetijski minister želi, da se judikatura naprosi, ker šele na podlagi dotične razsodbe more priznati, ali sprejme te tro-ke ali jih odkloni. Gledé teh stvari se torej ne bom v nadrobno poročanje spuščal, ker se ima itak tukaj sodbe naprositi in izreči. Pač pa mi je na tem, da obvestim visoko zbornico o slučajih, v katerih se je dosegla dobrohotna poravnava. Iz poročila, katero ima visoka zbornica v rokah, je razvideti, da so se zvržile razne poravnave in pod št. 1 so navedeni razni posestniki, ki so ugovarjali, da bi eventuelno imeli škodo, ker bi Ljubljanka postala preplitva za plovbo. Deželni inženier je dokazal, da se tega ni treba bati in je tudi rekel, da bi se dotični močvirski zaklad zavezal, ako bi bilo treba iztrebljati reko iz Vrhniko proti Ljubljani, če bi se pokazale ovire za prosto plovbo. Pod 2. točko je navedeno mesto Ljubljansko in tudi tu se je dosegla poravnava. Istotako se je doseglo sporozumljaje s stavbinskim vodstvom dolenskih železnic v Ljubljani, ki je celo izreklo pripravljenost, da hoče celo dobrohotno pospeševati vse te naprave.

Prav tako se ima poročati gledé posestnikov, navedenih pod točkami 7., 8., 9., 10. in 11. Gledé teh posestnikov je omeniti, da je ono, kar zahtevajo v zakonu, utemeljeno; zato je deželni hidrotehnik prav storil, da se je skušal dobrohotno žnjimi poravnati. Tri stranke so pa ugovarjale in stavile nekatere take zahteve, katerem ni bilo naravnost mogoče ugoditi. Gospod Janesch zahteva za gotovo dobo vsak dan 10.000 vedrov čiste vode, kadar se bo gradilo v strugi Ljubljance, deželni odbor pa je ponudil samo vodo rabno za strojarijo, in ker se ni udal, je upravni odsek mnenja, da se v tem slučaju kakor gledé gospoda Witta in gospe Magdalene Pock naroči deželnemu odboru, da skuša dobrotnim potom dognati poravnave. Ako pa teh ne bi bilo doseči, naj se stvar prepusti c. kr. okrajnemu oblastvu. Poleg teh podatkov in ker se danes ne ravna za drugo, kakor da storimo zopet korak naprej, bom Vam v imenu upravnega odseka predlagal, da se dosedanje poravnave odobrujejo, ob enem pa, da se deželnemu odboru naroči, da brez odloga nemudoma odposlje obvestilo o deželnega zbora sklepu sl. c. kr. okrajnemu glavarstvu s prošnjo, da stavnoisto izreče v vseh prepornih vprašanjih svojo razsodbo, tako da bo mogoče tekom tega leta dospeti do končnega proračuna celotnega troškovnika ter da deželni odbor v prihodnjem zasedanju vendar že predložiti more zakon, ki bo zamogel zadobiti Najvišjo sankcijo. Ubogo prebivalstvo na barji željno pričakuje končne rešitve in tudi močvirski glavni odbor od leta do leta odlašaja nujna iztrebljevalna dela, ker

od dne do dne željno pričakujejo, da se to toliko zaželjeno osuševalno delo prične.

Uboštvo vedno hujše trka na duri, osobito ubožnega barjana, povodnji pokončavajo njegov trud in vzlic, da biva na rodovitni zemlji, osiromašuje, ker mu povodnji in preobila mokrota pridelke pokončuje.

Kot poslanec tega okraja, v katerem se nahaja barje, apelujem z vso iskrenostjo ter resnostjo na visoko c. kr. deželno vlado, da vse stori, da se razsodbe naglo, brez odloga izvrše ter da tako omogoči ubogemu ljudstvu resilno delo.

Skrajni čas je, da se to vse dožene, da se ne bo ljudstva lotil obup in nezaupnost, češ da se z najvažnejšimi njegovimi interesi tako maloskrbno postopa. Korist bo barjanom ogromna, pa tudi stolnemu mestu, zato pozivljam vse prizadete oblasti, da z vso odločnostjo in vstrajnostjo doženejo to, kar so obljubile in zavezale se s svojimi sklepi storiti v rešitev barjanov kmetovalcev.

Na podlagi teh pojasnil predlagam:

«Deželni odbor se pooblašča, odobriti vse one v prilogi 43. omenjene poravnave, katere je zastopnik deželnega odbora pri vodopravnem postopanju glede dopustitve Podhagskejevega alternativnega načrta za osuševanje ljubljanskega barja dogovoril, in sicer:

1.) z gg. Fr. Galletom, Jos. Lenarčičom in Jos. Telbanom;

2.) z deželnim stolnim mestom;

3.) s stavbinskim vodstvom dolenskih železnic v Ljubljani;

4.) z g. Janeschom glede stopnic pri hiši št. 5 na St. Petra nasipu;

5.) s hišnimi lastniki: Peter in Luiza Lassnik, Rudolf Kirbis, Josip Gerber, Karol Obreza, Jakob Naglas, Viktor Schiffer, Ferdinand Bilina, Michael Kastner, Anton Krejči, Ana Tambornino, Feliks in Avgusta Bartel, Marija Jakobi, Pavla Hahn, Viljem Mayer.

II. Deželni odbor naj skuša poravnavo doseči, in sicer z gg.: Janeschom glede njegovih zahtev z ozirom na njegovo usnjarno, z g. Wittom in Josipom ter Magdaleno Pock glede njih terjatev; in za slučaj, da se te navedene poravnave ne dosežejo, naj deželni odbor takoj poprosi za razsodbo teh prepornih vprašanj, kakor sploh za razsodbo glede onih ugovorov in zahtev, katere je zastopnik deželnega odbora takoj pri obravnavah odklonil, in sicer glede zahtev južne železnice, glede delniške družbe Leykam-Vevče, glede posestnic grajščine v Fužinah in k tej spadajočih naprav, glede tovarne za barveni les na Fužinah in glede županstva občine Dev. Marije v Polji.

III. Deželnemu odboru se naroča, da po izvršeni pravomočni rešitvi vseh vodopravnih zadev dopolni skupni stroškovni preudarek alternativnega načrta, ter da stavi potrebne nasvete in predloži načrt zakona v končno sklepanje.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Hribar se je oglasil k besedi.

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor! V XV. seji dne 21. novembra l. 1889. se je obravnavala ta zadeva, ki je danes zopet na dnevnem redu, prav obširno. Jaz sem takrat porabil priliko, da sem deželnemu odboru in tedanjemu deželnemu glavarju dr. Josipu Poklukarju izrekel svojo najpristranejšo zahvalo, da se je s tako marljivostjo lotil tega važnega vprašanja, kajti zdelo se mi je, da se smemo nadejati, da bo stvar kmalu prišla do kraja. Danes vidim, da sem se silno zmotil; kajti od takrat je preteklo šest let in vendar nas današnji gospod poročevalec tolaži, da storimo z današnjim sklepom samo jeden korak naprej. Gospoda moja! koraki o tej važni zadevi zdé se mi vendar nekoliko prepočasni.

Iz poročila deželnega odbora je razvideti, da je ministerstvo z razpisom dne 18. novembra leta 1891. ukazalo, naj se izvrše vodopravne obravnave. Deželni odbor dalje poroča, da je c. kr. okrajno glavarstvo vpeljalo vodopravne obravnave šele lani. Cela tri leta so morala torej preteči od ukaza ministerstva, da je c. kr. okrajno glavarstvo obrnilo in vpeljalo vodopravne obravnave. Ako je ministerstvo samo že spoznalo nujnost vodopravnih obravnav, mislim, da bi si bil tudi deželni odbor moral pred očmi imeti občno korist, in da bi bil imel opozoriti vlado, da se gane in gleda, da se pričnejo vodopravne obravnave.

Tukaj vidim, gospoda moja, kako silno pogrešamo danes, da nimamo več tedanjega deželnega glavarja dr. Poklukarja med nami, ki je s tako unemo deloval o tem vprašanju.

Iz poročila deželnega odbora pa dalje vidite tudi, da se te vodopravne razprave zaradi nekaterih malenkosti utegnejo razbiti ali zavleči še za dolgo časa. Kot kuriozum navajam s šeste strani tega poročila deželnega odbora pripovedovanje, da se z nekim hišnim posestnikom ni mogel poravnati zaradi nekega temnega kotička, ki je potreben pri vsaki hiši. Rajše, kakor da bi se bil poravnal, pripušča torej deželni odbor, da se osuševanje barja zavleče še za jedno ali dve leti. Jaz bi mislil, da bi se v tako važnih vprašanjih ne smelo gledati na take malenkosti. Tu je boljše nekoliko popustiti v svojih zahtevah, da se pospeši glavno vprašanje in vendar jedenkrat omogoči barjanom njihova eksistenca. Kaj se pravi, na barji živeti, more Vam vsak barjan osvedočiti. Zlasti lani je v jeseni zopet voda parkrat preplavila rodovitni svet.

Skrajni čas je torej, da deželni odbor z vso resnostjo začne delovati za to stvar, da se reši kar najhitreje.

Ker sem razvidel iz besed gospoda poročevalca, da ministerstvo ni nenaklonjeno temu vprašanju, in da bode izprevideli, kako velike važnosti je osuševanje ljubljanskega barja ne samo za dotično prebivalstvo, temveč tudi za deželo in državo, naj Vam, da Vas ne bom predolgo mučil z razlaganjem te zadeve, da iravno sem mislil nekoliko obširneje govoriti o njej, podam le nekoliko števil. Po katastru leta 1825. do 1830. bil je čisti dohodek vsega barja izračunjen na 17.000 gld. V tem času znižala se je voda za jeden meter, ker se je vsled ukrenbe cesarja Franca I. podreti

dal Vodmatski in Hruški most. Pridno je zahajal potem na barje davkar in zemljemerec in gledala sta, kako napreduje kultura in ko sta videla, da so zemljišča postala rodovitnejša tedaj se je leta 1870. izračunil čisti dohodek barjanskih posestev na 50.000 gld. Po novem katastru iz leta 1881. ocenjen je bil ta čisti dohodek od barjanskih zemljišč na 170.000 gld., kajti tam imate polja, od katerega se računi po 16 do 18 gld. čistega dohodka na oral.

Leta 1860. je dežela poleg prispevkov države, interesentov in mesta Ljubljanskega izdala za osuševanje barja 76.000 gld. Iz tega je videti, da je tisti denar bil silno produktivno naložen; iz tega pa tudi sledi, da je denar, katerega bo sedaj dežela izdala za to podjetje — pa naj iznaša še trikrat toliko — še veliko bolje naložen, kajti sedaj smo prišli do projekta, kateri zagotavlja popolno osušenje barja, komisija, katera je svoje dni imela ceniti barje, cenila je oral na 100 gld. in ker je barje veliko 26.3000 oralov, torej bi znašala vrednost vsega sveta 2.630.000 gld. Izrekla pa je ta komisija — in to je jako važno — da se bo, kadar bodo izvršena osuševalna dela, cena zemljišč potrojila, tako da bodo vsa zemljišča postala vredna okroglih 8.000.000 gld. Gospoda moja, ako se bo tako silno povzdignila cena zemljišč, potem je vender vredno, da se deželni zastop in zlasti deželni odbor z vso marljivostjo poteza, da se osuševanje čim preje omogoči. Vredno je pa to tudi za vladu, ker je očitno, da se bo kadar bodo zemljišča osušena, povisala tudi davčna zmožnost barjanskega prebivalstva in fiskus, ki je vedno pri rokah, bo gotovo posegel po tej večji davčni zmožnosti in predpisal barjanom večji davek. Vsled tega imela bo od osuševanja barja država indirektno korist. Kakošna pa bo direktna korist države? Ljubljana in okolica pa na tako važnem kraju za slučaj kakih unanjih zapletov, da mora državi biti ležeče na tem, da bi se kolikor mogoče povzdignilo narodno gospodarstvo v tej okolici. Vzemimo sedaj slučaj, ki ni izključen, akoravno smo v tesni zvezi z ljubeznjivimi našimi sosedi Italijani, da nastane vojska na jugu. Vzemimo, da je barje tako kakor je, vzemimo pa, kako bi bilo, ako bo osuševanje že izvršeno, dandanes Vam poplavlja voda, kadar stopi preko bregov Ljubjanice, ne samo polja, ampak tudi travnike, tako da francosko travo, pahovko in rosuljo popolnoma uniči. Jedino slaba kislava trava, zlasti pa loč še uspeva. Če šota izgine in pride poljedelec do rodovitne plasti, ki je pod njo, bo že sam pridelek klaje tako ogromen, da bi mogla ta planota velik vojni oddelek sama preskrbeti s klajo. Že iz tega ozira bi morala vlada gledati, da deželno kulturo tukaj pospeši.

Dejal sem, da je današnje stanje barjanov neznosno Pomislite, da so včasih zemljišča po par mesecev preplavljena, da živina po par mesecev do vampa stoji v vodi, in da voda prihaja celo v stanovanja, potem pa bodete izprevideli, kako prekérno je stanje barjanov in kako silno treba jim je pomoči. Ta pomoč jim bo prišla, kakor hitro se načrt o osušenju zvrši. Zemlja — glina — je jedna najrodovitnejših sploh. Kemični razkroj kaže, da se nahaja v tej zemlji 0.43 do 0.50 % fosforne kisline in 1.12 do 1.14 % kalija,

torej snovi, ki pospešujejo rodovitnost zemlje. Moravsko polje in polje pri Dunaji je priznано kot precej rodovitno in vender nima polovico toliko teh snovi, kakor zemlja na našem barji. Priporočam torej, da se koraki gledé vodopravnih obravnav kolikor mogoče skrajšajo, da pridemo vender jedenkrat do zaželenega uspeha, za kateri se visoka zbornica trudi že toliko in toliko let in za kateri se mi vsi navdušujemo. Kmetski stan je steber, pravite. Res je to, ali treba podpirati ta steber, in mu, da ne bo hiral, dajati onih pripomočkov, ki se mu lahko dajo in jeden teh pripomočkov bi bil, da se mu ta velika ravnina omogoči za naseljevanje, kajti tisoč in tisoč rodbin bo moglo preživeti, kadar bo osuševanje jedenkrat zvršeno. Priporočam zato kar najhitrejši tempo gledé zvršenja vodopravnih obravnav.

Deželni glavar:

Gospod deželni predsednik se je oglašil k besedi.

R. k. Landespräsident Freiherr v. Hein:

Dem geehrten Herrn Vorredner erscheint es auffällig, daß die zufolge Erlasses des hohen k. k. Ackerbau-Ministeriums vom 18. November 1891 angeordnete Durchführung des wasserrechtlichen Verfahrens erst im Jahre 1894 in Angriff genommen wurde.

Ich gebe gerne zu, daß es hier den Anschein hat, als ob diese Zwischenzeit ungenützt geblieben sei; um dies aufzuklären, muß ich darauf hinweisen, daß die Durchführung dieses Verfahrens abhängig war von dem Vorverfahren, welches bezüglich des Udmater Wehrs durchgeführt werden mußte. Um das Podhagstky'sche Project möglich zu machen, mußte vor allem anderen die Frage klargestellt werden, ob nach den wasserrechtlichen Bestimmungen die Besitzer des Udmater Wehrs zur Abtragung desselben zu verhalten sind; diese Angelegenheit wurde im vorgezeichneten Instanzenzuge ausgetragen und ist erst im Jahre 1893, nachdem der Instanzenzug erschöpft war, die bezüglichliche Entscheidung in Rechtskraft erwachsen, so daß dann erst zur Abtragung des Wehrs im Zwangswege geschritten werden konnte.

Daher kam es, daß erst nach Ablauf von drei Jahren überhaupt die Durchführung der übrigen wasserrechtlichen Verhandlungen in Angriff genommen werden konnte. Wie nun dieser Moment gekommen war, habe ich der Bezirkshauptmannschaft Laibach den strictesten Auftrag gegeben, unbedingt bis zum Monate Mai das Verfahren mit den anderen Parteien, welches 28 bis 30 commissionelle Verhandlungen erforderte, abzuschließen.

Diesem Auftrage ist die Bezirkshauptmannschaft, wie Sie aus dem Berichte des Landesauschusses ersehen, nachgekommen, nachdem dieselbe, wie ich glaube, bereits im April an den Landesauschuß das Ersuchen gerichtet hat, sich auf Grund des abgeschlossenen Verfahrens definitiv über die angebahnten Vergleiche zu äußern. Wie bedeutend diese Arbeit war, mögen die Herren aus dem Materiale entnehmen, welches dem Herrn Berichterstatter zur Verfügung steht; es waren dies sehr weitwendige, sehr complicierte Verhandlungen. Jetzt hängt die Sache nur noch daran, daß gewisse Vergleiche noch in der Schwebe sind; sobald

aber der Landesausschuß darüber schlüssig wird, wird von Seite der politischen Behörde bezüglich der noch strittigen Punkte die Entscheidung gefällt werden. Es steht dann natürlich den Interessenten der Recurs an die Landesstelle und an das hohe Ministerium offen. Daß durch derartige Recursführungen abermals eine Verzögerung eintritt, ist unvermeidlich, dennoch aber ist zu hoffen, daß diese Angelegenheit voraussichtlich noch im Laufe dieses Jahres zur Austragung gelangen wird (Pohvala. — Beifall), es wäre denn, daß neuerliche Einwendungen erhoben oder technische Erhebungen nothwendig werden sollten, was aber hoffentlich nicht der Fall sein wird. Wenn die Herren in die Protokolle Einsicht nehmen wollten, so finden Sie darin ganz weitläufige Erörterungen technischer Art und interessanter Natur, es sind da förmlich Rede und Gegenrede, Replik, Duplik u. i. w. gewechselt worden, in denen die Techniker sich auf das schärfste bekämpften und ihren oft sehr divergierenden Anschauungen Ausdruck verliehen. Umso schwerer wird daher die Entscheidung zu fällen sein, nichtsdestoweniger aber wird, so darf ich hoffen, die Sache im Laufe dieses Jahres finalisirt werden, und dann wird es klar werden, welche Kosten für die Realisirung des Projectes sich ergeben werden. Hiebei bemerke ich, daß die Vergleiche, die hier anhängig sind, allerdings minimaler Natur sind im Entgegenhalte zu jenen Punkten, über welche die Behörden zu entscheiden haben werden, denn es werden da ganz kolossale Summen in Anspruch genommen, freilich ob dieselben auch zugesprochen werden, ist eine andere Frage.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

Gospod poslanec dr. Schaffer se je oglasil k besedi.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Ich möchte mich auf die kurze Bemerkung beschränken, daß die Vorwürfe, welche der geehrte Herr Abgeordnete für Laibach gegen den Landesausschuß erhoben hat, als ob derselbe durch eine nicht sofortige Ratificirung der Vergleiche das Endresultat der Verhandlungen verzögert hätte, unbegründet sind. Das sind verhältnismäßig wirklich nur Kleinigkeiten, während die großen Fragen, die der Herr Landespräsident berührt hat, bei den Einwendungen liegen, die von Seite der Kaltenbrunner Fabrik, der Fabrik in Josefsthal und von der Gemeinde Mariafeld erhoben werden, das sind die dringenden und weitwendigen Verhandlungen, von deren Beschleunigung der Fortschritt der ganzen Sache abhängt. Die bezüglichlichen Häuser innerhalb der Stadt Laibach fallen hiebei nicht ins Gewicht, denn diese Frage wird längst ausgetragen sein, wenn die Entscheidung in der Hauptsache einmal gefällt ist.

Deželni glavar:

Gospod deželni predsednik ima besedo.

K. k. Landespräsident Freiherr v. Hein:

Die Ausführungen des Herrn Abgeordneten Dr. Schaffer nöthigen mich, nochmals das Wort zu ergreifen. Ich bitte, sich nur darüber klar zu sein, daß gerade diese kleinen

Sachen die Entscheidung in der Hauptfrage aufgehalten haben. Nach den Grundsätzen, die das hohe Ministerium und der Verwaltungsgerichtshof bei dergleichen Verfahren aufgestellt haben, ist über ein solches Project in toto zu entscheiden und deswegen wurde die Entscheidung in der Hauptfrage durch die Einleitung des Vergleichsverfahrens aufgehalten, weil über alle diese Fragen in einem Erkenntnisse abzusprechen ist. Wenn über diese Vergleiche jetzt ein definitiver Beschluß des hohen Landtages nicht vorliegt, so wird wieder eine Verzögerung eintreten, und schließlich müßten sich die Behörden auf den Standpunkt stellen, daß auf die nicht perfecten Vergleiche keine Rücksicht zu nehmen sei, vielmehr auch diese Fragen zur Entscheidung zu bringen seien, denn auf die Zustimmung in so kleinlichen Fragen kann ad aeternum doch nicht gewartet werden.

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

Gospod poslanec dr. Papež ima besedo.

Poslanec dr. Papež:

Gospod poslanec Hribar skrbi, da bi se utegnili zakasniti ali zavleči rešitev onih slučajev, ki so sporni. Gospod poročevalec je pa prebral svoj nasvet, kjer je v drugi točki rečeno, da naj zopet skuša doseči poravnave z onimi tremi strankami, ki so se nekako protivile temu, da bi skrčile svoje zahteve. Ona točka, katero je omenil gospod poslanec Hribar, zadeva hišo gospoda Witt. Ta stvar pa ni tako malenkostna, kajti vsled prenaradbe onega koticčka, o katerem je govoril gospod poslanec Hribar, se mora tudi fasada proti vodi prenaraditi, kar bo povzročilo toliko troškov, da je vredno, da se skuša doseči lepša in cenejša poravnava. Ti poskusi, da se dosežejo poravnave s strankami Witt, Janesch in Magdalena Pock, se bodo vsrili menda meseca februvarija in pri tem se bo dognalo, ali more biti sporno postopanje ali ne. Če se bo ta dogovor zvršil v tem mesecu, je potem lahko toliko gotovo, da se stvar ne bo kar nič zakasnila, kajti pred mesecem marcem dotični referent pri političnem oblastvu ne bo začel z razsodbami. Prevzel bo celi akt, vse bo potem imel pred seboj in zaradi teh treh slučajev se ne bo nič zakasnilo.

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Po pojasnilu, katero nam je dal častiti gospod deželni predsednik, nimam povoda, da ne bi prekalal očitanja, katero sem izrekel nasproti deželnemu odboru, da je postopal prepočasno. Z zadovoljnostjo pa jemljem na znanje zagotovilo gospoda vladnega zastopnika, da utegnejo vodopravne razmere venderle še tekom jednega leta rešene biti.

Deželni glavar:

Ako nihče več ne želi besede (nihče se ne oglasi — niemand mehr ficht), prosim gospoda poročevalca, da poprime končno besedo.

Poročevalec Povše:

Samo par kratkih besed hočem spregovoriti. Upam in izražam trdno nado, da ne bo nobena oblast, ki ima sodelovati, umaknila svoje besede, kajti to bi se reklo naravnost šaliti se z ubogimi barjani, ki težko pričakujejo končno rešitev celega vprašanja. Kot poslanec, ne kot poročevalec izražam željo, da se delo vender enkrat že dožene in z vso gorečnostjo apeliram na vlado, da vse stori, da se pospeši razsodba o teh perečih stvareh, da barjansko ljudstvo ne bo vedno in vedno moralo čakati, kaj bo končno s tem projektom. Jaz imam nado, da bo vender enkrat dan napočil, ko zakon dobi Najvišje potrjenje. Potem se bo močvirski odbor gotovo takoj lotil nujnega dela, kateremu ministerstvo ni tako nasprotno, da se pri tovarni v Vodmatu poglubi struga in odpravi jez, ker bo to dalo Ljubljani za tri metre višji padeč. To je odlagal doslej močvirski odbor v nadi, da bo vender enkrat dan napočil, ko se bo vse vprašanje rešilo.

Prosim visoko zbornico, da blagovoli pritrditi predlogu upravnega odseka.

Deželni glavar:

Preidemo na glasovanje. Ali visoka zbornica želi, da se predlogi upravnega odseka še enkrat prečitajo? (Klici: — Ruŕe: — Ni treba!) Prosim torej glasovati. Gospodje, ki se strinjajo s 1. predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejet.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo 2. predlogu, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Gospodje, ki se strinjajo s 3. nasvetom, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Tretji predlog je sprejet in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Ker moramo danes rešiti še kolikor mogoče točk, ki so na dnevnem redu in bi gospoda stenografa ne mogla neprestano delati, prekinem sejo, ki se bo nadaljevala ob 4. uri.

(Seja prestane ob 1 uri 40 minut popoldne in se nadaljuje ob 4. uri 15 minut. — Die Sitzung wird um 1 Uhr 40 Minuten Nachmittag unterbrochen und um 4 Uhr 15 Minuten wieder aufgenommen.)

Deželni glavar:

Progllašam sklepčnost visoke zbornice. Nadaljujemo sejo.

Na vrsto pride točka:

13. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer: o št. I. in II. uvoda.

13. Mündlicher Bericht des Rechnungsberrichtsausschusses über den Rechnungsberricht des Landesausschusses, und zwar: über Nr. I und II der Einleitung.

Poročevalec Grasselli:

Visoka zbornica! Odsek, ki je bil izvoljen za pretesanje letnega poročila za leto 1894., mi je poveril poročanje o št. I. in II. uvoda letnemu poročilu. Odsek se je s stvarmi, o katerih poroča deželni odbor pod tema dvema številka, razgovarjal, pa ni našel povoda, da bi stavil kak poseben predlog, in zatorej predlagam, da se uvod št. I. in II. letnega poročila vzemi na znanje.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Gospoda moja! V XIII. seji dné 17. oktobra l. 1884. bil je sprejet po predlogu tedanjega poročevalca dr. Poklukarja sledeči predlog:

«Uradni jeziki pri vseh deželnih uradih, deželnemu odboru Kranjskemu podrejenih, je s 1. januarjem 1885 počenski jezik slovenski.»

Ta predlog je bil zaradi tega po našem častitem gospodu tovarišu dr. vit. Bleiweisu v jedni prejšnih sej stavljen, ker se je sklep iz l. 1869. sicer do l. 1878. zvrševal, ker se je pa potem, ko je po znanih mahinacijah l. 1878. prišla nemška stranka v tej visoki zbornici na krmilo, slovensčina popolnoma odpravila iz deželnih uradov in se je vpeljalo vseskozi nemško uradovanje. Narodni stranki se je tedaj v XIII. seji dné 17. oktobra l. 1884. zdelo potrebno storiti ta sklep, da pride slovenski jezik v uradovanji pri deželnem odboru v ono veljavo, katera mu gre v tej deželi. Tedanji poročevalec dr. Poklukar je kratko pa vender značilno utemeljil ta svoj predlog. Dovoljeno mi bodi da prečitam nekoliko besed iz tega utemeljevanja:

«Današnji predlog je utemeljeval nasvetovalec gospod dr. vitez Bleiweis, in meni se zdi odveč, še kaj besed izgubiti k nasvetu, ki gre na to, da se v naših uradih, na naši slovenski zemlji, uraduje tako, kakor govori velika večina ljudstva. Da je to mogoče, pokazale so že dolge skušnje in da je to naravno in edino pravo, kažejo izgledi vseh narodov.»

Gospoda moja, tem besedam še kaj dostavljati, bi bilo odveč. Vender je pa takratni poročevalec dodal prej prečitanemu predlogu še drugi predlog ki se glasi:

«Zvršitev tega sklepa nalaga se deželnemu odboru in njemu se ob enem prepušča, one izjeme od tega sklepa določiti, katere bi bile po sedanjih razmerah še potrebne.»

Da ne bi bilo nikakoršnega dvoma, kako se ima drugi predlog razumeti, zato je on — utemeljevalec ta dva predloga — še dejal: «Edino je neka mala prememba, katero je nasvetoval upravni odsek in ta gre na to, da se tiste izjeme, katere so pri občevarji z uradi v krajih s prebivalstvom nemške narodnosti, prepuste deželnemu odboru.»

Tukaj je torej deželnemu odboru dosti jasen mirlaj dan, kako naj smatra drugi predlog, ki je bil v dotični seji sprejet. In vender se pri uradovanji deželnega odbora ne izvršuje prvi predlog. Kot poročevalec v finančnem odseku sem imel priliko, imeti več aktov v svojih rokah in videl sem, da se od strani deželnega odbora c. kr. deželni vladi na Kranjskem dopisuje dosledno le v nemškem jeziku. Jaz moram to grajati. Gospod deželni glavar mi sicer daje znamenja, da to ni resnica, ali jaz sem se iz tistih aktov na svoje oči prepričal, da je to resnično in istotako sem videl, da c. kr. deželna vlada, ki tudi ne kaže velike naklonjenosti za ravnopravnost, odgovarja deželnemu odboru jedino le v nemškem jeziku. Storila bi to morebiti tudi, ako bi jej od strani deželnega odbora dohajali slovenski dopisi, vender pa je dolžnost deželnega odbora, da ne glede na to, sklep, kateri je deželni zbor storil v svojej XIII. seji dné 17. oktobra l. 1884. strožje izvršuje.

Da ne bo nobenega dvoma o tem, kako da ima deželni odbor postopati, dovolil sem si formulovati nastopno resolucijo, katero priporočam visoki zbornici v sprejem in ki se glasi:

«Visoki zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, da v prihodnjem zasedanji poroča o tem, v katerem jeziku dopisuje cesarskim in drugim oblastnijam, in po kakih načelih se pri tem ravna.»

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

Gospod poslanec dr. Schaffer se je oglašil k besedi.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Der geehrte Herr Vorredner hat dieses Thema schon wiederholt in den vorausgegangenen Sessionen zum Gegenstande mehr oder weniger scharfer und eingehender Erörterungen gemacht. Die Beschlüsse des hohen Landtages, die er citirt hat über die Art der Amtirung des Landesauschusses, sind vollkommen richtig citirt, er kann aber auch, wenn er die Acten einer etwas genaueren Durchsicht unterzieht, zu der Ueberzeugung gelangen, daß diese Beschlüsse im großen und ganzen, ich sage im großen und ganzen, und in der überwiegenden Mehrheit der Fälle ganz genau ausgeführt werden. Es kommen allerdings auch Ausnahmen vor, aber warum? Weil unter gewissen Verhältnissen den praktischen Bedürfnissen Rechnung getragen werden soll. Diese Ausnahmen ereignen sich nach beiden Seiten, sowohl daß in manchen Fällen, wo vielleicht nach dem Wortlaute der Beschlüsse des hohen Landtages eine slovenische Erledigung ergehen sollte, eine deutsche erfolgt und umgekehrt.

Ich bin aber bereit, wenn der Herr Vorredner in dieser Beziehung die Acten mit mir durchsehen will, den Beweis zu erbringen, daß viel häufiger die Fälle vorkommen, wo nach den bestehenden Beschlüssen des hohen Landtages in Betreff der Amtssprache des Landesauschusses deutsche Erledigungen ergehen sollten, an deren Stelle aber thatsächlich slovenische Erledigungen herausgegeben werden. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Malo verojetno!» — Klici na desni: — Rufe recht: «Hört, hört!») Es ist so und ich wiederhole, daß das eine Frage des praktischen Bedürfnisses ist, und wer Gelegenheit hat, in der Verwaltung thätig zu sein, wird mir in der Hinsicht recht geben, daß hiebei praktischen Bedürfnissen in erster Linie Rechnung getragen werden muß. Meine subjective Meinung, die ich übrigens niemandem aufdrängen will, ist die, daß die Frage, in welcher Sprache amtiert wird, höchst untergeordnete Bedeutung hat, die Hauptsache aber die ist, daß rasch und gut amtiert wird, daß dem praktischen Bedürfnisse genügt wird, daß also z. B. an slovenische Gemeinden, auch wo die Vorschrift dafür spräche, nicht deutsche Zuschriften gerichtet werden, obgleich aber in einem gegebenen Falle an die Landesregierung in gleicher Lage deutsch geschrieben wird. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Zakaj?») Bei der Landesregierung können sie auch slovenisch amtieren, aber es kann sich um Gegenstände von weittragender Bedeutung handeln, die höheren Instanzen, dem Ministerium vorgelegt werden sollen. Nun kann man diesbezüglich allerdings die Einwendung erheben und sagen: Wir schreiben slovenisch, bei der Regierung aber soll dann allenfalls eine Uebersetzung angefertigt werden. Das ist ganz richtig, meine Herren, aber wozu dieser Umweg? Nach meiner Ansicht ist es viel praktischer, man schreibt zu einem deutschen Act eine deutsche Note, in dem Falle, wo es sich um eine Angelegenheit handelt, die dem Ministerium vorgelegt oder von Sachverständigen geprüft werden soll, die der slovenischen Sprache nicht mächtig sind, damit sie auch von diesen verstanden wird. Ich möchte also den geehrten Herrn Vorredner bitten, sich von dieser linguistischen Auffassung der Verwaltung etwas loszumachen und sich den praktischen Bedürfnissen zu accommodiren, was ihm umso leichter fallen wird, als ich, wenn wir schon von einer mechanischen Gleichberechtigung ausgehen wollten, in der Registratur, wie schon angedeutet, zwei, drei, ja vielleicht zehnmal mehr Fälle nachweisen werde, daß auf deutsche Eingaben slovenische Erledigungen ergangen sind, denn umgekehrt, wo deutsche statt slovenischer Erledigungen herausgegeben wurden.

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

(Niče se ne oglaš. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, si usojam konstatovati, da se deželni odbor popolnoma drži sklepa deželnega zbora, ki se glasi na to, da se avtonomnim oblastvom odgovarja v tistem jeziku, v katerem dopisujejo. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Kaj pa vladi?») Če vlada dopiše nemški, odgovarja jej deželni odbor večinoma nemški, če pa deželni odbor inicijativno dopiše vladi, dopisuje vedno slovenski. Prosim gospoda poslanca Hribarja, da se sam o tem v registraturi prepriča.

Tudi na okrajno glavarstvo se dopisuje slovenski. V tem oziru torej mislim, da deželni odbor ni kršil dotičnega navodila, katero je dobil od deželnega zbora. Če se vladi predlaga kak zakon in se ima poročilo predložiti ministerstvu, dopisuje se jej izjemoma tudi nemški, pa to le zaradi tega, ker je želeli, da ministerstvo v originalu vidi, kaj je deželni odbor o dotični stvari pisal. Jaz sem si torej popolnoma v svesti, da deželni odbor nikakor ni kršil deželnozbornskega sklepa (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Jaz pa ne!»), in prosim gospoda poslanca Hribarja le še enkrat, da se o tem v registraturi prepriča.

Preidemo na glasovanje.

Gospod poročevalec je stavil predlog, da se uvod prvega in drugega letnega poročila vzame na znanje.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Prosim sedaj glasovati o resoluciji gospoda poslanca Hribarja.

Gospodje, ki se strinjajo s to resolucijo, izvolijo ustati.

(Se odkloni. — Wird abgelehnt.)

Predlog je ostal v manjini.

(Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «O slava Vam!»)

Poročevalec Grasselli:

Na vrsto pride poročilo o § 1. letnega poročila, o katerem ima poročanje drug gospod poslanec.

Ker mi je pa poročati še o § 3., lit. C in o § 7., lit. A in B, z dovoljenjem častitega gospoda deželnega glavarja nadaljujem poročilo svoje in prehajam na § 3., lit. C, v kateri se razpravljajo zdravstvene stvari.

Deželni glavar:

Ako visoka zbornica nima nič proti temu (Pritrjuje se — Zustimmung) preidemo k točki:

§ 3., C: Zdravstvene reči.

Ueber § 3, C: Sanitätsangelegenheiten.

Poročevalec Grasselli:

Med raznimi stvarmi, ki so navedene v tem oddelku letnega poročila, ste bili le dve, kateri ste dali odseku povod, da se je bolj natančno z njima bavil, in sicer ste to marg. št. 105 in 112. V marg. št. 105 poroča deželni odbor, da je za živinozdravnika v Idriji obljubil donesek 200 gld., ako bi se v mestu Idrijskem s sodelovanjem interesovanih faktorjev ustanovila služba živinozdravniška. Ta stvar je prišla v tek vsled dopisa c. kr. deželne vlade, katera je pozvala deželni odbor, da bi nekaj storil, da se ustanovi služba živinozdravniška v Idriji, ker je potreba živinozdravnika v Idriji dokazana.

Sklicuje se c. kr. deželna vlada na opetovano poročilo okrajnega glavarstva Logaškega in na druga

poročila, in deželni odbor je pritrjujoč razlogom c. kr. deželne vlade sklenil, da je pripravljen, dati oziroma priporočiti 200 gld. doneska za službo živinozdravnika v Idriji, da je pa vendar v prvi vrsti stvar udeleženih faktorjev, to je občine in erarja, skrbeti za nastavljenje tega živinozdravnika. V odseku se je pripovedalo, da se je Idrijska občina obrnila do ministerstva notranjih stvari in menda celo po deputaciji izročila dotično prošnjo, da bi se ustanovila v Idriji služba živinozdravnika.

Poljedelsko ministerstvo je pa bajé obljubilo, da hoče podpirati stvar, in ker je tudi deželni odbor izrekel svojo pripravljenost, ter se visoka vlada sama zanima za stvar, je pričakovati, da se bo posrečilo dobiti od poljedelskega ministerstva tudi prispevek v to svrhu. Potemtakem pravega povoda ne bi bilo, razpravljati tukaj te stvari. Ker pa v Idriji polagajo veliko važnost na to, da dobijo živinozdravnika, zato se je predlagalo v odseku, in odsek je temu predlogu pritrdil, da se deželnemu odboru naroči, naj v tem slučaju, če bi prizadevanje deželne vlade za ustanovitev službe živinozdravnika v Idriji ne bilo uspešno, sam stori potrebne korake pri poljedelskem ministerstvu zaradi tega, ker spada idrijski rudokop v njegovo področje.

Druga stvar pa je poročilo deželnega odbora pod marg. št. 112., v kateri se poroča, da je vsled inicijative skupnega finančnega ministerstva deželni odbor pritrdil priznanju pravice javnosti nekaterim občinskim in okrajnim bolnicam v Bosni in Hercegovini. Odsek za letno poročilo je bil tega mnenja, da priznanje pravice javnosti bolnicam spada v področje deželnega zastopa samega zaradi tega, ker se s priznanjem pravice javnosti nakladajo deželi, oziroma deželnem zakladu nova bremena, in tudi analogno postopanje drugih deželnih zastopov priča, da ta nazor utegne biti upravičen. Deželni odbor je bil gotovo prepričan, da visoki deželni zbor ne bi ugovarjal pravici javnosti, ker je to priznanje popolnoma upravičeno in umestno. Le zaradi principa predlaga odsek, da visoki deželni zbor pritrdi priznanju pravice javnosti, katero je deželni odbor priznal omenjenim okrajnim, oziroma občinskim bolnicam.

Vse ostale marg. štev. § 3., lit. C, niso dale nobenega povoda kakemu predlogu in zaradi tega predlaga odsek za letno poročilo ad § 3., lit. C:

«Visoki zbor skleni:

1.) Deželnemu odboru se naroča, da sam skuša izposlovati pri c. kr. kmetijskem ministerstvu prispevek za plačo živinozdravnika v Idriji, ako bi c. kr. deželne vlade prizadevanje v ti smeri ostalo brezuspešno, česar pa pač ni pričakovati.

2.) Deželni zbor odobruje, da je deželni odbor pritrdil priznanju pravice javnosti občinskim bolnicam v Prijedoru, Brčki in Bjelini in pa okrajnim bolnicam v Srebrenici, Kladnji, Kotor-Varoši, Livni, Čarin-Varoši in Gackem.

3.) Ostale marginalne številke § 3., lit. C, se jemljejo odobruje na znanje.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Višnikar ima besedo.

Poslanec Višnikar:

Pri tej točki si usojam opozoriti visoko zbornico in visoko vlado na neko vprašanje, o katerem se v praksi različno sodi, kar po mojem mnenju v zakonu ni utemeljeno. Gre se namreč za to, katera občina mora plačati pogrebne stroške, za one uboge, ki niso umrli v občini, kamor so pristojni, ampak v drugem kraju. § 22. zakona z dne 28. avg. 1883, dež. zak. št. 17, prejasno govori o tem. Ta paragraf se glasi:

«Občini je tudi dolžnost pokopavati uboge, ki umro v njenem okolišju.»

Že iz besedila tega paragrafa sledi, da mora tudi dotična občina te stroške plačati. Še bolj jasno pa govoré o tem dotični motivi, ki so bili pridejani temu zakonu, ki se glase:

«Gotovo se bo dobro ujemalo z uredbo (organizacijo) v resnici ljudomilega preskrbovanja ubozih, katero se ozira tudi na rahločutnost in pobožnost ljudstva in se bo tudi ujemalo s čutili večine prebivalstva, ako se domovinska postava dopolni v tem smislu, da se tudi priprost pogreb uvrsti činom javnega preskrbovanja ubozih — do zdaj pa se smatrajo pogrebi le za policijsko-zdravstvene ukrepe.»

V teh motivih je torej jasno izrečeno, da se je domovinski občini hotelo naložiti tudi breme teh stroškov za pokop.

Dalje se nahaja v isti prilogi, v načrtu zakona pri § 22. še drug odstavek, ki govori o pogrebnih stroških glede onih siromakov, ki so umrli izven dežele. Ta odstavek se glasi: «Pri unanjih siromakih, katere ima kaka kranjska občina preskrbovati, mora leta tisti občini, kjer je siromak prebival, povrniti neobhodne potrebne stroške za pokop.»

Hotela se je torej izjemati delati le glede takih siromakov, ki so na tujem umrli, ali pri dotični razpravi tukaj v visoki zbornici se je ta alineja izpustila, ker nimamo tu nobene reciprocitete, da bi tudi druge dežele glede tujih tako postopale. Jaz mislim, da je tu jasno izrečeno, da mora občina, v kateri umre ubožec, tudi plačati dotične pogrebne stroške. V praksi se tu različno sodi, in znano mi je več slučajev, da se pogrebni troški nalagajo domovinski občini. Ne stavljam v tem oziru nobenega predloga, ampak hotel sem visoko vlado samo opozoriti, ako bi ona morebiti ne ukrenila, da se tu v smislu postave uvede enakomerno postopanje.

Deželni glavar:

Gospod deželni predsednik se je oglasil k besedi.

K. k. Landespräsident Freiherr v. Hein:

Nachdem kein Antrag gestellt wird, ist die Discussion über die zur Sprache gelangte Angelegenheit eigentlich nur als eine academische Erörterung zu betrachten, und ich wüßte auch nicht, welcher Antrag diesbezüglich gestellt

werden könnte, der in den Wirkungskreis des hohen Landtages fallen würde. Was die Frage selbst anbelangt, ob die Heimatsgemeinde oder die Aufenthaltsgemeinde die Begräbniskosten für Arme zu zahlen verpflichtet ist, so ist allerdings in früherer Zeit meines Wissens immer und auch in anderen Kronländern so entschieden worden, daß die Begräbniskosten zu den Kosten der Sanitätspolizei gehören und daher die Aufenthaltsgemeinde dieselben zu tragen hat. In Krain dürfte die Praxis eine ähnliche gewesen sein. In der letzten Zeit ist von den politischen Bezirksbehörden da oder dort eine andere Entscheidung gefällt worden, aber da stand ja der betreffenden Gemeinde der Recurs an die Landesregierung offen. Eine eigentliche Praxis kann sich da nur auf Grund von bis in die letzte Instanz durchgeführten Fällen einbürgern, eine allgemeine Weisung aber hinauszugeben, daß das Gesetz so oder so aufzufassen sei, erscheint in dem gegenwärtigen Momente nicht möglich in dem speciellen Sinne, daß diese Weisung dann als Norm gelten könnte. Aber nicht genug an dem, daß Entscheidungen der obersten Administrativbehörde provociert werden müßten, um sicher zu gehen, müßte dann auch eine Entscheidung des Verwaltungsgerichtshofes provociert werden, und wenn ich mich nicht täusche, so hat gerade der Verwaltungsgerichtshof einmal in einem anderen Kronlande entschieden, die Heimatsgemeinde sei verpflichtet zu dem Erfasse der Begräbniskosten, und eben auf diese Entscheidung wird vielleicht auch eine divergierende Praxis in Krain jetzt zurückzuführen sein. Was den Erfass der Begräbniskosten für Krainer anbelangt, die in anderen Provinzen gestorben sind, oder umgekehrt, bezüglich jener Kosten, deren Erfass durch eine hiesige Gemeinde von Seite einer Gemeinde außerhalb Krains in Anspruch genommen wird, so wird in dieser Frage de facto immer nach der Reciprocität vorgegangen, so z. B. dem Küstenlande gegenüber. Im Küstenlande ist meines Wissens die Heimatsgemeinde nicht verpflichtet, dergleichen Kosten zu ersetzen; in gleicher Weise wird hier den küstenländischen Gemeinden gegenüber vorgegangen, und dies ist das einzige billige Princip, wo die gesetzlichen Bestimmungen diesbezüglich nichts Positives festsetzen. Ich kann nur wünschen, daß, wenn eine Gemeinde durch eine oder die andere Entscheidung der Bezirksbehörde sich gekränkt fühlt, sie den Recurs an die Landesregierung ergreife und es eventuell nicht verschmähe, bis an die oberste Instanz zu gehen, um eine principielle Entscheidung hervorzurufen, dann wird sich auch die Praxis einheitlich regeln.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Grasselli:

Ker gospod poslanec Višnikar ni stavil nobenega predloga in ker se o tej stvari sploh ni govorilo v odseku, v imenu odsekovega sploh ne morem ničesa izpregovoriti, pač pa bi se osmelil opomniti sam zase, da dosedaj velja v upravi sploh pravna praksa, da troški za pogreb ubožčkov spadajo med krajne poli-

cijske troške in da jih torej mora trpeti tista občina, kjer je dotična oseba umrla. Že prečest. gospod deželni predsednik je omenil, da se je o tej stvari že v višji instanci razsojalo; jaz pristavljam, da je ministerstvo notranjih stvari l. 1874, 1876 in 1880 v tem smislu, kakor sem poprej govoril, razsodilo. Sploh ni nikjer v deželnih zakonih določila, da bi domovinska občina morala povrniti pogrebne troške občini, kjer je umrl dotični ubožec, razen v češkem deželnem zakonu. V češkem deželnem zakonu je pa izrečeno, da mora tisti občini, kjer je revež umrl, povrniti pogrebne troške domovinska občina. To v pojasnilo, drugega nimam dostaviti.

Deželni glavar:

Preidemo na glasovanje. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu odseka za letno poročilo, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Preidemo k točki:

O § 7., A. Deželna prisilna delalnica.

Ueber § 7, A: Landes-Zwangsarbeitshaus.

Poročevalec Grasselli:

Odsek za letno poročilo me je dalje poveril s poročanjem o § 7., lit. A in B, to je: «Deželna prisilna delalnica» in «Deželni dobrodelni zavodi.» Med stvarmi, o katerih poroča deželni odbor na prvem mestu, ste zopet le dve, s katerima se je odsek bavil podrobno. To ste marg. št. 14. in 15. Marg. št. 15. govori o oddelku za mladoletne prisiljence. Iz poročila deželnega odbora ni razvidno, da je deželni odbor spoznal za potrebno, pretresati vprašanje, ali ta oddelek za mladoletne prisiljence ustreza svojemu namenu ali ne, in ali je tako urejen, da je pričakovati od njega dosego smotra, ki je postavljen takemu poboljševalnemu zavodu. Ker pa deželni odbor tukaj naznanja, da bo stavil konkretne predloge o tej stvari, je iz tega vender sklepati, da se mu potrebno zdi nasvetovanje nekaterih sprememb, in odsek za letno poročilo je že samo to drage volje na znanje vzel in misli, da je počakati do tistega časa, ko se bo visoki deželni zbor podrobno bavil z oglašenimi predlogi deželnega odbora in o njih mogel izreči svoje mnenje. Zato ne stavi odsek nobenega predloga, v svesti pa si je, da bo visoki deželni zastop ta korak deželnega odbora radostno pozdravil. Pod marg. št. 14. pa poroča deželni odbor o projektu, da bi se naredila brv med prisilno delalnico in med novo deželno bolnico. Jaz mislim, da je vsem gospodom poslancem situacija precej jasna in da so si že z jedne ali druge strani ogledali kraj, kjer stojite nova deželna bolnica in prisilna delalnica. Da je tam zveza jako lahko mogoča in primerno tudi pripravna z ozirom na upravne razloge, bo vsakemu na prvi pogled umevno in zato je mislim, da je deželni odbor pravo pogodil,

ako se je že začel baviti s projektom, da se med delalnico in bolnico naredi krajša zveza, ki bo na korist jednemu in drugemu deželnemu zavodu; posebno, ako bo mogoče to brv narediti že letos, bi se utegnilo nekaj prihraniti pri gradnji deželne bolnice, ker bi prisiljencem, na katerih delavsko moč je deželni odbor mislil za razne priprave in poprave okolu nove deželne bolnice, ker bi bilo prisiljencem — pravim — mogoče jako hitro občeovati med prisilno delalnico in med novo deželno bolnico, vsled česar se utegnejo znižati nekoliko troški za novo bolnico. Zaradi tega se mora ta misel imenovati prav srečno in primerno, da se za domačo porabo uredi taka zveza s prav primitivno brvjo. Deželni odbor je že prvi korak storil in prosil dovoljenja za zgradbo take brvi. Vršila se je razprava, pri kateri je vsled obstojecih zakonitih predpisov tudi interveniral zastopnik glavnega barjanskega odbora, in zastopnik tega odbora je gradnji projektovane brvi ugovarjal. Projektovana je bila namreč lesena brv na koléh, in ugovarjal je zastopnik barjanskega odbora zaradi tega, ker bi taka brv odtok vode nekoliko ovirala. Prva instanca se je ozirala na ta ugovor in je prošnjo za zgradbo brvi odklonila. Stvar teče naprej, toda vsekako utegne še nekaj časa minuti, predno bo rešena. Zato se je z druge strani sprožila misel, da bi se mestu projektovane lesene brvi gradila železna brv, proti kateri bi nihče ne mogel ugovarjati, niti ne glavni barjanski odbor, ker bi bila prosto viseča železna konstrukcija, tako da bi na odtok vode ne imela nobenega vpliva. Če se ta dva projekta primerjata tudi iz ekonomičnega stališča, naposled samo po sebi ni tako nemestno takoj misliti na železno brv. Lesena brv, kakor si jo je mislil deželni odbor, bi stala 1500 gld., letno vzdrževanje pa bi prizadevalo stroškov okolu 100 gld., in trajala bi ta brv po tehničnem izvešči okolu 30 let. Železna brv pa bi stala, in sicer prva naprava pač 6000 gld., toda vzdrževanje ne stane skorej nič, trajala pa bi gotovo trikrat tako dolgo, kakor priprosta lesena brv. Po mnenji odsekov bi se ti troški hitro izplačali. Pomisliti je namreč to, da bo prej ali slej gotovo odpadla zdravnikova služba v prisilni delalnici, ker bo sedaj zlasti lahko mogoče oskrbovati to službo direktno iz deželne bolnice. Če se torej vzame, da bi se zgradila železna brv, za katero bi bilo treba trošiti 6000 gld., bi to znašalo na leto za amortizacijo in obresti, recimo 300 gld., in če vzamemo, da se bo zdravnikova služba v prisilni delalnici oskrbovala proti kaki nagradi, je gotovo, da samo v tej smeri prihranimo najmanj 300 gld. na leto, tako da bi se strošek 6000 gld., ki bi ga investovali v železno brv, izplačal v nekaterih letih in se jako dobro rentoval. Z ozirom na vse druge razmere, zlasti na razmere gledé pravnega vprašanja, pa se vender odsek za letno poročilo ni mogel odločiti, da bi bil že sedaj takój predlagal železno brv, ampak tudi misli v prvi vrsti na leseno; pač pa je imel v očeh možnost, da bi deželni odbor ne mogel narediti lesene brvi in torej bil prisiljen misliti na zvezo po drugem načinu, in zaradi tega je v obeh smérh odsek stavil svoj predlog. To je tudi jedin predlog,

kar se tiče tega oddelka letnega poročila, ker odsek za letno poročilo predlaga, da se vse druge točke § 7. lit. A, vzamejo odobruje na znanje.

Nasvèt odsekov slôve:

«Visoki zbor skleni:

1.) Potreba primerne krajše zveze deželne prisilne delalnice z novo deželno bolnico preko Ljubljane se pripozna;

2.) nameravana gradnja lesene brvi preko Ljubljane se v to svrhu odobruje in zanjo deželnemu odboru dovoljuje kredit 1500 gld. predujemno iz deželnega zaklada;

3.) za nepričakovani slučaj, da dežela ne doseže inštančnim pôtem dovoljenja za gradnjo lesene brvi, dovoljuje se deželnemu odboru istotako predujemno iz deželnega zaklada kredit 6000 gld., da med deželno prisilno delalnico in novo bolnico graditi dá mestu lesene železno brv preko Ljubljane.

4.) Ostale marginalne številke § 7. A, 11 do 17, se jemljó odobruje na znanje.»

Prezrl sem že poprej omeniti, da naj se kredit bodisi za zgradbo lesene ali železne brvi za sedaj nekako predujemno vzame iz deželnega zaklada, ker se bodo troški za to stvar šele pozneje definitivno zaračunali, kajti je to v zvezi s posebno predlogo, ki bo glede prisilne delalnice še došla visoki zbornici.

Priporočam visoki zbornici, da sprejme predloge odseka za letno poročilo.

Deželni glavar:

Menim, da glasujemo o vseh štirih predlogih odseka za letno poročilo lahko skupno.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Ker vidim, da je visoka zbornica s tem zadovoljna, prosim glasovati v tem zmislu.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogi za letno poročilo, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlogi so sprejeti.

Preidemo na daljno točko, to je:

O § 7., B: Deželni dobrodelni zavodi.

Ueber § 7, B: Landes-Böhlthätigkeitsanstalten.

Poročevalec Grasselli:

Naposled se usojam še poročati o § 7., lit B, to je o deželnih dobrodelnih zavodih. Pri tem oddelku moram z zadoščenjem konstatovati, da je deželni odbor, kakor je poročano nekoliko tukaj v letnem poročilu, nekoliko v posebnih predlogah, ki jih je dobila visoka zbornica, vsem nalogom in vsem naročilom, katera je dobil od visokega deželnega zbora, po mogočosti ustregel. Zato ni našel odsek za letno poročilo povoda staviti kak poseben predlog, nego samo priporoča, visoka zbornica vzemi § 7. letnega poročila lit. B, marg. štev. 18 do 33, odobruje na znanje.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec dr. Tavčar ima besedo.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Usojal si bom, pri teh marginalnih številkah predlagati resolucijo, katero pripočam visoki zbornici v sprejetje. Iz letnega poročila je razvidno, da stopa ravno na tem polji naš deželni odbor dostikrat v dopisovalno dotiko bodisi s cesarskimi, bodisi z drugimi oblastmi. Iz aktov je razvidno, da mu dohajajo laski, madjarski, nemški dopisi i. t. d., ni pa popolnoma razvidno v kakem jeziku odgovarja deželni odbor. Pripoznati moram, da je vsled tega, da je padla resolucija, katero je gospod tovariš Hribar skrivoma stavil, ne da bi kdo izmed gospodov poslancev vedel, kaj da namerava, nastal čuden položaj za poslance te visoke zbornice, v kolikor pripadajo k narodni stranki. Bati se je, da bi vsled tega, da je padla resolucija gospoda poslanca Hribarja, mnenje visoke zbornice tolmačilo se tako, kakor da ima deželni odbor popolnoma prosto roko in da lahko dopisuje oblastvom v kateremkoli jeziku. Zaradi tega mi je na tem, da se jedenkrat za vselej mir napravi in ustanovi določilo, ki naj velja za bodočnost, da se ne bo več čulo pritožeb, da se deželni odbor ne ravna po svojih predpisih. Rad priznavam, da se nemški dopisi ne bodo popolnoma dali izbrisati iz uradovanja pri deželnem odboru, ampak zaradi miru je želeti, da se ustanovi nekaj gotovega, po čemer se deželni odbor vedno in povsodi ravnaj. Da se pa prejšnje glasovanje ne bo tolmačilo tako, da ima deželni odbor prosto roko, predlagam sledečo resolucijo:

«Visoki zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, da v prihodnjem zasedanju poroča o tem, v katerem jeziku dopisuje cesarskim in drugim oblastnijam in po kakih načelih se pri tem ravna.»

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki podpirajo to resolucijo, izvolijo ustati.

(Podpira se. — Wird unterstützt.)

Resolucija je zadostno podprta in pride torej na glasovanje.

Želi kdo besede?

Gospod poslanec kanonik Klun ima besedo.

Poslanec Klun:

Visoki zbor! Resolucija, katero je predlagal gospod poslanec Hribar, bila je prav za prav nezaupnica deželnemu odboru. Ko smo torej slišali iz ust častitega gospoda deželnega glavarja in gospoda tovariša dr. Schafferja, in ko sta nam isto tako zagotavljala tudi gospoda odbornika dr. Vošnjak in Murnik, da se deželni odbor v svojem uradovanju strogo drži načel, ki so bila o svojem času določena od deželnega zbora,

zato ni nobenega povoda, da bi deželnemu odboru izrekli nezaupnico. To je bil uzrok, da sem glasoval proti resoluciji. Da deželni odbor tako uraduje, kakor je visoki deželni zbor zaukazal, zahtevamo mi vsi, in jaz pričakujem, da se bo deželni odbor vedno držal dotičnih sklepov.

Resolucija gospoda poslanca dr. Tavčarja prav za prav nima drugega pomena, kakor da tisti gospodje poslanci, ki so pozneje prišli v deželni zbor in se ne spominjajo na dotično določbo ter ne vedó, kako stvar stoji, reč izvedó, in zato ni nevarno, ako jej pritrdimo.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Vošnjak se je oglasil k besedi.

Poslanec dr. Vošnjak:

Ker imam jaz referat o tej točki in je gospod dr. Tavčar rekel, da deželni odbor morebiti ne odgovarja na vse dopise slovenski, moram konstatirati, da, kar se mojega referata tiče, deželni odbor na vse slovenske dopise seveda odgovarja slovenski, slovenski odgovarja pa tudi na vse italijanske, srbske, hrvatske in madjarske dopise. Na Hrvatsko dopisuje vedno slovenski, če dobi nemške dopise. Na laške dopise iz Trsta, iz Reke in drugih italijanskih mest odgovarja vedno le slovenski. Prigodilo se je pa, da so se v Reki pritoževali, da nimajo človeka, ki bi jim dopise prestavljal. Nasproti opazkam gospoda poslanca Hribarja moram konstatirati, — seveda, kar se tiče mojega referata — da deželni odbor vedno slovenski dopisuje, akoravno dobivamo tudi nemških dopisov. Tudi deželni vladi, kolikor jaz koncipiram, dopisujem vedno slovenski, če tudi ona piše nemški. Le izjemoma se jej je poslal kak nemški dopis, namenjen ministerstvu, n. pr. glede trtne uši, ako smo hoteli doseči kak večji znesek za dotični namen. (Veselost. — Heiterfeit.) Sicer se pa, kakor rečem, deželni odbor strogo drži ukaza deželnega zbora.

Deželni glavar:

Želi se kdo besede?

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Gospoda moja! Pred vsem moram protestovati proti izrazu gospoda dr. Tavčarja, da sem svoj predlog »skrivoma« spraval pred visoko zbornico. Ne morem razumeti, kako se more kak predlog »skrivoma« staviti. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: »Če pa se meni nisi nič povedal.« — Veselost. — Heiterfeit.) Govoril sem jasno, vsakemu gospodu tovarišu je moglo biti znano, kaj predlog obsega. Čuditi se pa moram, da gospod poslanec kanonik Klun pravi, da je vsled tega glasoval proti mojemu predlogu, ker so gospodje deželni odborniki in gospod deželni glavar pripovedovali, da ni resnica, da deželni odbor c. kr. uradom dopisuje v nemškem jeziku. Gospod kanonik Klun je šele potem, ko je bilo glasovanje

končano, govoril z gospodi dr. Schafferjem, dr. Vošnjakom in Murnikom. Ne vem torej, kako je mogel poprej priti do tega, da je vedel, kaj bodo ti gospodje povedali. Glasoval bom seveda za predlog gospoda poslanca dr. Tavčarja; mislim pa, da bi bilo veliko bolje, ako bi bili gospodje poslanci glasovali že za moj predlog in s tem pokazali, da pokladajo važnost na to, da si deželni odbor dopisuje s c. kr. vlado na Kranjskem v slovenskem jeziku.

Deželni glavar:

Gospod deželni predsednik ima besedo.

K. k. Landespräsident Freiherr v. Hein:

Ich sehe mich veranlaßt, auf die Bemerkung des Herrn Abgeordneten Dr. Vošnjak, daß in Reblausangelegenheiten an die Regierung Noten in deutscher Sprache gerichtet werden, in der Hoffnung, auf diese Weise größere Subventionen zu erlangen, kurz zu erwidern. Ich kann die Herren nur versichern, daß diese Hoffnung gar keine Begründung hat, denn auf die Sprache, in welcher die Zuschriften einlangen, wird bei der Bewilligung von Subventionen keine Rücksicht genommen. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: »Dobro!«) Nun, eines hat die Sache allerdings für sich, es wird vielleicht eine Bitte etwas schneller bewilliget, weil dann der Vorgang ein ganz einfacher wird; alle derartigen Noten des Landesausschusses müssen dem hohen Ministerium vorgelegt werden, und bedeutet es daher nur einen Zeitverlust, wenn diese Noten erst beim Ministerium oder bei der Landesregierung überreicht werden müssen. Also eine Beschleunigung des ganzen Verfahrens ist darin entschieden zu finden, wenn derartige Zuschriften in deutscher Sprache an die Landesregierung gelangen, einen Einfluss auf die Höhe der bewilligten Subvention aber hat es jedoch gewiß nicht, ob die Note in deutscher oder slovenischer Sprache abgefaßt wurde.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Klun se je oglasil k besedi.

Poslanec Klun:

Gospod poslanec Hribar je skušal zavračati prejšnje moje besede, češ da sem govoril z deželnimi odborniki šele pozneje, ko je bilo glasovanje že dovršeno. Jaz mislim, da je gospod poslanec Hribar menda vendar slišal besede gospoda tovariša dr. Schafferja in častitega gospoda deželnega glavarja, ki sta jih govorila vpricho nas vseh. Z gospodom tovarišem dr. Vošnjakom in gospodom odbornikom Murnikom sem govoril, predno se je glasovalo, in oba sta potrjevala, kar je povedal gospod deželni glavar. Torej ni res, da sem z deželnimi odborniki govoril šele po glasovanju. Tukaj imam ravno v roki akt, kjer gre za ustanovljenje živinozdravniške službe v Logatci. Dopis deželne vlade je nemški, rešitev deželnega odbora pa je slovenska (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: »Jaz imam pa nemške akte!«) Mislim torej, da deželni odborniki

niso tje v en dan govorili, ko so zagotavljali, da se deželni odbor strogo ravna po ukazih deželnega zbora; zato ni bilo nobenega povoda, da bi bila visoka zbornica sprejela resolucijo gospoda poslanca Hribarja in izrekla na ta način deželnemu odboru nezaupnico. V tej zadevi vsaj je dosedaj še ni zaslužil. Zlasti pa je name vplivalo povabilo gospoda deželnega glavarja, da naj gre gospod poslanec Hribar v registraturo, ter se tam sam prepriča, kako stvar stoji (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: «Vsaj imam akte tukaj!») in da deželni odbor zares v tem oziru pravilno postopa.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?
(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)
Gospod poročevalec?

Poročevalec Grasselli:

Nimam ničesa omeniti.

Deželni glavar:

Preidemo na glasovanje.
Gospod poročevalec je predlagal, da se marg. štev. 18 do 33 paragrafa 7, lit. B, vzamejo na znanje. Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Resolucije gospoda poslanca dr. Tavčarja, mislim, ni treba še enkrat prečitati.

(Klici: — Ruße: «Ne, ne!»)

Prosim torej glasovati.

Gospodje, ki pritrjujejo tej resoluciji, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija je enoglasno sprejeta.

Daljna točka je:

O § 1.: Zakonski načrti.

Ueber § 1: Gefesentwürfe.

Berichterstatter Freiherr v. Wurzbach:

Hohes Haus! Im § 1 des Rechenschaftsberichtes für das Jahr 1894 berichtet der Landesausschuß über die Erledigung der der Allerhöchsten Sanction unterbreiteten Gefesentwürfe und Beschlüsse. Seine Majestät geruhen die Mehrzahl der in der Session des Jahres 1894 beschlossenen Gefesentwürfe allergnädigst zu sanctioniren. Noch nicht herabgelangt ist die Sanctionirung der Beschlüsse betreffend die Umlegung der Bezirksstraße Oberlaibach-Podlipa, die Wasserversorgung in Ambrus, die Wasserversorgung in Tschernembl und die Verbauung des Kulpaflusses bei Dfilnica.

Der Rechenschaftsberichtsausschuß findet in Betreff des § 1 nichts zu bemerken und stellt daher den Antrag:

«Der hohe Landtag wolle den § 1 des Rechenschaftsberichtes zur Kenntnis nehmen.»

Deželni glavar:

Ako nihče ne želi besede (nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.) prosim glasovati, gospodje ki se strinjajo s predlogom odseka za letno poročilo, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

O § 2.: Davki.

Ueber § 2: Steuern.

Poročevalec Pfeifer:

Želje in resolucije glede preosnove direktnih davkov so se izročile v smislu deželnozborskega sklepa z dne 17. februvarja 1894 visoki vladi s prošnjo, da se nanje ozira. Med tem je davčni odsek za preosnovo državnih davkov zvršil svojo nalogo in predložil dotični operat, kateri se pa ne ozira dovolj na naše izražene želje, torej bo naloga kranjskim državnim poslancem, da delujejo v državnem zboru v smislu omenjenega sklepa.

Z ozirom na to naj blagovoli visoki deželni zbor na znanje vzeti marg. št. 1.

(Obvelja. — Angenommen.)

Ker se pri marg. štv. 2 ni ničesar spremenilo in so se manjšim davkoplačevalcem do zneska 20 gld. letnega davka in zaostalih pristojbin pustile tiste olajšave pri eksekuciji kakor l. 1893, naj blagovoli slavni deželni zbor tudi marg. št. 2 vzeti na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Iz marg. št. 3 se razvidi, da je najmanj okrajev bilo v srečnem položaji, da ni bilo treba odpisati zemljišnega davka.

Ostali okraji so deležni postali odpisa zemljišnega davka v skupni svoti 28.100 gld. 10 kr., izmed katere spada na odpis vsled poškodovanja po trtni uši znesek 6458 gld. 62 kr.

Ker se odseku za letno poročilo ni zdelo potrebno, napraviti pri tej točki drugih opazk, stavim predlog, da visoki deželni zbor vzame na znanje marg. št. 3.

(Obvelja. — Angenommen.)

Iz priloženega izkaza neposrednega davka razvidi se, da je pridobitni davek zopet narastel. Vlada namreč računa, da število obrtnikov narašča vsako leto nekako naravno za 2 do 4% in tako tudi obrtni davek.

To načelo je morda načelno resnično za gotove kraje, ali za druge postane lahko krivica. V krajih, kjer blagostanje vsaj ne nazaduje, utegne opravičeno biti to načelo, gotovo pa ne v krajih, kjer z elementarno silo od leta do leta vidno pada narodno blagostanje.

Posebno vidi se to v vinorodnih krajih, kjer je usahnil glavni vir dohodka, ali tudi v pokrajinah, kjer trta ne raste, padajo od leta do leta cene pridelkom tako, da se ljudje strahoma vprašujejo, če se jim vsaj še delo izplačuje, in brez težkega računa vidijo, da so

veliko hujsi tlačani na lastni svobodni zemlji, kakor so bili nekdanji grajsčinski kmetje.

Uboštvo v vinorodnih krajih je obče znano, na slabem so pa tudi drugi zemljiščni gospodarji v obče. — Pred kakimi štirinajstimi leti skupilo se je za 100 kg. pšenice okoli 15 gld., sedaj se pa dobiva komaj polovica; — če je torej gospodar imel n. pr. plačati 15 gld. davka, dal je 100 kilogramov pšenice, sedaj mora pa za 15 gld. davka dati skoraj 200 kilogramov pšenice.

V takih krajih in v teh razmerah bilo bi naravnost čudno, če bi obrtniki napredovali, kakor to meni vlada — saj ona ne vidi onih tisoč in tisoč obrtnikov, ki vsak dan briko čutijo, kako ozko so navezani na blagostanje svojih konsumentov; če konsument uboža in odpade kot konsument obrtnika, kako bi cvel obrtnik in obrt?

To je gotovo vsacemu zastavica. — Fikcija je torej, če se pri takih razmerah trdi, da zaslužek obrtnikov in konsekvntno narašča z njim tudi pridobitni davek.

Vzemimo slučaj, da je bilo dosedaj v nekem kraju — katerega gospodarske razmere ostanejo enake, ali se niso predrugačile — šest obrtnikov, sedaj se pa nastani še sedmi. Če bo ta nesrečni obrtnik še sploh kaj dela in zaslužka imel, tako je jasno, da ga bo imel le toliko, kolikor ga bo odvzel prejšnjim šesterim.

Noben človek ne bo trdil, da se je tem potom zaslužek obrtnikov pomnožil, in da se mora torej tudi pridobitni davek od zaslužka tega dela povišati. A vsakdo bo dejal, da je kvantiteta in pridobitev enaka ostala, samo da se je za posameznega prejšnjih šesterih obrtnikov za toliko zmanjšala, kolikor je moral sedmemu konkurentu odstopiti, in da bi bila dolžnost države, da se tem šesterim primeroma tudi odpiše toliko pridobitnega davka, kolikor ga plačuje sedmi konkurent. Ali pri nas se to žalibog ne zgodi, pač pa se leto za letom poviša pridobitni davek. To razmerje, samo na sebi žalostno, utegne imeti pri nameravani preosnovi direktnih davkov za našo deželo to posledico, da obrtni davek — če se kontingentira — težko zadobi znatne olajšave.

Torej je prošnja do visoke vlade opravičena, da se pridobitni davek brez tehtnih uzrokov ne povišuje od leta do leta. — S temi opazkami stavim predlog v imenu odseka za letno poročilo, da blagovoli visoki deželni zbor na znanje vzeti marg. št. 4.

(Obvelja. — Angenommen.)

Končno stavljam v imenu odseka za letno poročilo nasvet:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Letnega poročila § 2., marg. št. 1., 2., 3. in 4., vzamejo se na znanje.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, kateri se strinjajo s tem predlogom, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

O § 4.: Deželne podpore.

Ueber § 4.: Landesunterstützungen.

Poročevalec Arko:

V imenu odseka za letno poročilo mi je poročati o § 4., ki obsega 8 marginalnih števil in navaja «Deželne podpore».

V marg. šte. 1 navedene so podpore, dovoljene vsled toče poškovanim in so znašale v letu 1894. le 100 gld. Če primerjamo, da je bilo predlansko leto v enako svrhu izdanih 3437 gld. 22 kr., tedaj moramo pripoznati, da je bila toča v lanskem letu deželnemu zakladu jako prizanesljiva.

Iz marg. šte. 2 je razvidno, da se je dalo «pogorelcem» v letu 1894. podpor v skupnem znesku 1990 gld., dočim se je izdal v enako svrhu v letu 1893. znesek 3975 gld.

Marg. šte. 3 poroča o danih podporah «vsled povodnji». V letu 1893. ni bilo v enako svrhu izdanih nobenih podpor; v letu 1894. pa le 20 gld.

Marg. šte. 4 izkazuje izdane podpore «vsled družih nezgod», ki znašajo za leto 1894. 214 gld. 56 kr., torej 80 gld. 44 kr. manj, nego v letu 1893. Razen stradajočih v Kropi, ki so dobili blaga v vrednosti 184 gld. 56 kr., je vredno omenjati nekega gospodarja v litijskem okraji, kateremu je poginilo, — kar je v živinozdravniškem oziru jako interesanten slučaj — sedmero goved na raznih boleznih in je dobil 20 gld. podpore.

K marg. šte. 5. in 6. nimam ničesar omeniti.

V marg. šte. 7. navedene so od visokega deželnega zbora dovoljene podpore, ki so znašale v letu 1894. vkup 13.510 gld., torej 2200 gld. več, nego v letu 1893.

Če primerjamo v marg. šte. 1. do vštete marginalne šte. 7. navedene podpore zadnjih dveh let, vidimo, da se je izdal v enake svrhe v letu 1893. znesek 19.017 gld. 22 kr., v letu 1894. pa le znesek 16.094 gld. 56 kr.

O marg. šte. 8 nimam ničesar omeniti

Odsek za letno poročilo nema o posameznih točkah ničesar več navesti in predlaga:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Letnega poročila § 4., marg. šte. 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7. in 8. vzamejo se na znanje.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, kateri pritrdé temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka dnevnega reda je:

O § 5.: Občinske reči.

Ueber § 5: Gemeinde-Angelegenheiten.

Poročevalec Arko:

Visoki deželni zbor! V imenu odseka za letno poročilo poročati mi je tudi o § 5. letnega poročila, ki zadeva občinske stvari, navedene v marg. šte. 1 do vštete 6.

V marg. šte. 1 poroča deželni odbor, katerim občinam se je dovolilo pobiranje občinskih priklad na neposredne davke za dobo od 1. januarja do konci decembra 1894. l.

V Črnomaljskem okraji znašala je najvišja dovoljena občinska priklada 50 %, najnižja 16 %

v Kamniškem okraji	najvišja 50 %	»	17 %
» Kočevskem »	» 55 %	»	18 %
» Kranjskem »	» 80 %	»	18 %
» Krškem »	» 50 %	»	18 %
» Litijskem »	» 50 %	»	8 %
» Ljubljanskem »	» 50 %	»	18 %
» Logaškem »	» 86 $\frac{1}{2}$ %	»	17 %
» Novomeškem »	» 70 %	»	19 %
» Postojnskem »	» 67 %	»	16 %
» Radovljiskem »	» 50 %	»	19 %

Izvemši občino Poljsnik v Litijskem okraji, katerej se je dovolilo vsled tega, da se je vložila zoper sklep pritožba, pobirati 8 % občinsko priklado, bila je od vseh priklad, katere so se dovolile 193 občinam najvišja 86 $\frac{1}{2}$ %, najnižja pa 16 %.

Največjo občinsko priklado, namreč 86 $\frac{1}{2}$ %, imela je občina Cerknica v davčni občini Begunje in v vasi Selsček. Poleg 20 % priklade za občinske in šolske potrebsčine pobirala se je tudi še 2 $\frac{1}{2}$ % priklada za farne potrebsčine, 25 % za zgradbo farovža in 39 % za povrnitev posojila.

Za njo pride z 80 % priklado občina Smlednik oziroma davčna občina Trboje. Poleg 25 % rednih priklad za občinske in šolske potrebsčine imela je ta davčna občina 35 % priklado za zgradbo šolskega poslopja in 20 % za zgradbo farovškega gospodarskega poslopja.

Tretja v vrsti najvišjih občinskih priklad je občina Smuka v Novomeškem okraji. V onih delih te občine, ki so vfarani v Topla Reber, znaša namreč občinska priklada 70 %. Zdi se mi vredno omenjati, da se je pobiralo poleg 11 % za občinskega tajnika in 12 % za šolske potrebsčine tudi 22 % priklado za cerkvenikovo plačilo in 25 % za popravo farne cerkve in farovža.

Občini Col ali Podvelb v Postojnskem okraji dovolilo se je pobirati 67 % občinsko priklado, ker potrebuje poleg 27 % za občinske, šolske in cerkvene potrebsčine tudi še 40 % priklado za zgradbo farovža.

V občini Velike Poljane, v Kočevskem okraji, oziroma v vaseh Velike Poljane, Žukovo, Vrb, Skrajnek, Dole in pri J. Koslerjevem posestvu Ortenek pobirala se je poleg 20 % občinske priklade se 35 % priklada za neko apnenico.

Devetindvajsetim občinam dovolilo se je pobirati 50 % občinsko priklado in so mej temi v Črnomaljskem okraji 4, v Kamniškem 2, v Kočevskem 5, v Kranjskem 4, v Krškem 2, v Litijskem 1, v Ljubljanskem 2, v Logaškem 2, v Novomeškem 3, v Postojnskem 2 in v Radovljiskem okraji 2.

Nad polovico teh občin potrebovalo je tako visoko priklado v pokritje občinskih in šolskih potrebsčin in stroškov za šolske zgradbe. Devet občin imelo je poleg takih potrebsčin tudi še farne potrebsčine in stroške za farne stavbe, in 4 občine potrebovale so tako priklado zaradi popravljanja občinskih potov in cest.

V marg. šte. 2 se nam poroča, da se je deželni odbor v smislu deželnozborskega sklepa z dne 8. februvarija 1894. v zadevi naprave grafičnega načrta ali izkaza o visokosti občinskih priklad v posameznih občinah obrnil do vseh c. kr. okrajnih glavarstev s prošnjo, da bi ista naznanila one priklade, katere pobirajo dotične občine, ne da bi jim bilo treba prositi zato dovoljenja deželnega odbora.

Koliko c. kr. okrajnih glavarstev se je tej prošnji deželnega odbora odzvalo in kakšen je bil končni uspeh te prošnje — to iz letnega poročila ni razvidno. Grafični izkaz se pa ni napravil.

Iz podatkov, katere je odsek za letno poročilo ravnokar dobil od deželnega odbora, posnemam, da so se pobirale občinske doklade, ki ne presegajo 15 %, tudi še:

V Kamniškem okraji v 32 občinah na direktne davke doklade od 2 do 15 %, na užitnino v 1 ob. in 15 %; v Kočevskem okraji na direktne davke v 2 občinah od 6 do 15 %; v Kranjskem okraji na direktne davke v 10 občinah od 3 do 15 %; v Krškem okraji ni nobena občina pobirala kake priklade brez višjega dovoljenja; v Litijskem okraji in sicer: a) po davčnih občinah Litijskega davčnega okraja na direktne davke v 10 občinah od 8 do 14 %; b) po davčnih občinah Zatiškega davčnega okraja v 18 občinah od 2 $\frac{1}{2}$ do 15 %; v Ljubljanskem okraji, in sicer: a) po davčnih občinah Ljubljanskega davčnega okraja na direktne davke v 25 občinah od 3 do 15 %; b) po občinah davčnega okraja Vrhniškega v 4 občinah od 10 do 12 %; v Logaškem okraji na direktne davke in na užitnino v 1 občini po 15 %; v Novomeškem okraji, in sicer: a) po davčnih občinah Novomeškega davčnega okraja na direktne davke v 40 občinah od 4 do 15 %; b) po davčnih občinah Žužemperškega davčnega okraja v 2 občinah od 5 do 10 %; c) po davčnih občinah Trebanjskega davčnega okraja v 1 občini po 15 %; v Postojnskem okraji na direktne davke v 12 občinah od 9 do 15 %; v Radovljiskem okraji: a) na direktne davke v 4 občinah od 13 do 15 %; b) na užitnino v 3 občinah od 3 do 10 %.

Gledé Črnomaljskega okraja nemam podatkov, ker ondotno c. kr. okrajno glavarstvo baje se ni odgovorilo na dotični dopis deželnega odbora z dné 31. decembra 1894. l., št. 2834.

V marg. šte. 3 navedenih je 11 občin, katerim se je dovolilo pobirati občinske takse.

Iz marg. šte. 4 razvidimo, da se je uvedel pasji davek v smislu zakona z dne 13. decembra 1868,

št. 4 dež. zak., v občinah Mozel, Dolenji Logatec, Toplice in Jesenice.

V marg. štev. 5 poroča se nam, da so vaščani iz Šalske vasi v Kočevskem okraji l. 1893. razdelili neki soseskini pašnik, ne da bi prosili višjega dovoljenja zato. Ker so se pozneje gledé zemljiškoknjižnega prepisa pokazali zadržki, prosilo je vaško oskrbnistvo deželni odbor za potrebno odobrenje dotične razdelitve. Deželni odbor je o stvari poizvedoval in ker ni bilo nobenega zadržka, je pritrdil dotični razdelitvi, seveda s pridržkom, da bo pozneje visoki deželni zbor razdelitev odobril.

Odseku za letno poročilo se ni zdelo potrebno izrekati o posameznih točkah kake opazke ali staviti kake predloge, le gledé marg. štev. 2 bil je mnenja, da bo deželnemu odboru morda v bodoče venderle mogoče preskrbeti si pravočasno vse potrebne podatke za sestavo grafičnega izkaza o občinskih prikladah vseh občin. Predlagam torej:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

1.) Letnega poročila § 5. marg. štev. 1., 2., 3., 4., 5. in 6. vzamejo se na znanje.

2.) V marg. štev. 5 navedena nadrobna razdelitev pašnikov parc. štev. 6936/14 in 6987/1 katasterske občine Sele se v smislu § 62 občinskega reda posledobno odobri.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ce ne, bomo glasovali in prosim gospode, kateri pritrdé prvemu predlogu odseka za letno poročilo, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prvi predlog je sprejet.

Prosim gospode, kateri pritrdijo drugemu odsekove mu predlogu, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Drugi predlog je sprejet, in stem je rešena ta točka dnevnega reda.

Točka § 7 C. «deželni muzej», odpade, ker je gospod poročevalec Stegnar bolan.

Preidemo torej k točki:

14. Ustna poročila finančnega odseka:

a) gledé odpomoči zoper škodo povodnji v Dobrniški občini (k prilogi 56.);

14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses:

a) betreffend die Abhilfe gegen Wasserschäden in der Gemeinde Döbernig (zur Beilage 56).

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Z ozirom na pozni čas mislim, da bo umestno, ako čisto na kratko poročam. Leta 1889. so prosili prebivalci Dobrniške županije, naj bi deželni odbor po kakem tehniku ukazal preiskati, na

kak način naj se odpravijo povodnji v tamošnji dolini. Voda ne provzroča samo tamošnjim posestnikom veliko škode na polji, ampak jim preplavlja tudi stanovanja. Vsled te prošnje je visoka zbornica lansko leto sklenila, da se deželnemu odboru naroči, naj ob ugodni priliki pošlje inženirja v Dobrniče, ki naj preišče uzroke tamošnjih povodenj in izdela načrt, po katerem bi se dalo temu odpomoči. Tekom lanskega leta je deželni odbor odposlal deželnega inženirja gospoda Hráskega v tamošnji kraj in ta je izdelal precej obširno poročilo, ki se deli v tri točke. Prva točka govori o tem, na kak način bi se poplavna voda odvajala; druga točka o tem, na kak način bi se dotični kraji namakali, ker poleti nastaja večkrat velika suša; in tretja točka, na kak način bi se mogla pridobiti pitna voda. Ker za sedaj z ozirom na deželne finance ni mogoče ustreči vsem tem trem zahtevam, sta deželni odbor in finančni odsek mnenja, da se naj za sedaj pričnejo le pod prvo točko navedena dela namreč glede odvajanja poplavne vode, ki bi bilo ob enem tudi priprava za ona dela, ki so navedena pod točkama prvo in drugo. V tem oziru je gospod deželni inženir predložil proračun dotičnih stroškov, ki bi znašali, kakor je razvidno iz priloge 56., okroglo 3000 gld. Finančni odsek je brez ugovora pritrdil predlogom deželnega odbora, samo s tem razločkom, da pač ne kaže, da bi udeleženci, akoravno so v istini jako revni, ničesa ne prispevali k tem stroškom, posebno zaradi tega ne, ker bodo ljudje velik del stroškov lahko sami zaslužili s tem, da bodo kopali dotične požiralnike, kajti troški za ta dela so proračunjeni na 1632 gld. Zaradi tega je finančni odsek predrugail nekoliko predlog deželnega odbora in v njegovem imenu si usojam torej predlagati:

«Uvažujoč korist in potrebo odvajanja poplavne vode, namakanja zemljišč in pitne vode za Dobrniško dolino in okolico, naroča se deželnemu odboru, da še tekom leta 1892. zvrši pod točko prvo priloge 56. navedena pripravljalna dela. V pokritje na 3000 gld. proračunjene potrebsčine se dovoli 30%, t. j. 900 gld. kot deželni prispevek iz zaklada za vodne zgradbe s pogojem, da prispevajo državni izboljševalni zaklad v zmislu drž. zakona z dne 30. junija 1884. l., drž. zak. št. 116, s 50%, udeleženci po z 20%.»

Deželni glavar:

Gospod deželni predsednik se je oglasil k besedi.

K. k. Landespräsident Freiherr v. Hein:

Die Regierung wird gewiß gerne bereit sein, dieses Unternehmen nach Kräften zu fördern, aber ich muß darauf aufmerksam machen, daß diese Resolution, wie sie jetzt vorliegt, in ihrer Textierung eine Bestimmung enthält, die es ihr unmöglich machen würde, dem Ansuchen des Landes, respective des Landesausschusses, auf Grund dieser Resolution zu entsprechen, wenn nicht ein diesbezüglicher Gesetzentwurf vorliegen würde. Sobald nämlich eine Beihilfe aus dem Meliorationsfonde in Anspruch genommen wird, muß nach dem Gesetze die Angelegenheit im Wege der

Landesgesetzgebung geregelt sein, während für Subventionen für kleinere Unternehmungen dem hohen Ackerbauministerium ein im Staatsvoranschlage enthaltener Credit für Meliorationen zur Verfügung steht, der aber nicht in den Meliorationsfond fällt. Die Resolution würde also einer Aenderung in diesem Sinne bedürfen, daß, wie bei Ratschna, wegen eines Staatsbeitrages gesagt wird: «Beim hohen k. k. Ackerbauministerium zu erwirken.» . . . Dann würde dieses Bedenken wegfallen, während für die Heranziehung des Meliorationsfondes eine Gesetzbvorlage erforderlich wäre. In diesem Sinne möchte ich den Antrag zu modificieren bitten.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec dr. Papež ima besedo.

Poslanec dr. Papež:

Obžalovati moram, da zadnjič, ko se je odsek posvetoval o tej prošnji, nisem mogel pravočasno priti k razpravi, ker sem bil po drugem resortu deželne službe zadržan. Takrat, ko sem prišel, je bilo glasovanje že končano. Nekaj osebnih pojasnil sem dal, pa mi ni bilo jasno, kaj se je sklenilo. Sklicujem se torej na to, kar je prečastiti gospod deželni predsednik spregovoril, da gre tukaj za malo napravo, ki bo manjša kakor dotična dela v Račenski dolini, akoravno je ozemlje ravno tako veliko in je pričakovati, da bo uspeh ravnotako velik in dobrodelen, ampak troški so proračunjeni le na 3000 gld., med tem ko so v Račenski dolini dosedaj, če se ne motim, znašali 16.000 gld. Gledé takih malih podpor je pa v melioracijskem zakonu z dne 13. junija 1884. l. izrečeno, da se ta zaklad ne dotikuje nič onega posebnega fonda, ki pride vsako leto v državni proračun. To se pravi, da si poljedelsko ministerstvo pridržuje pravico, razpolagati s tistim posebnim fondom in podpirati iz tistega take male naprave. Pričakovati je, da bodo prebivalci Dobrniške doline morebiti se celo oproščeni od vsakega prispevanja, kakor prebivalci Račenske doline, kjer se niti tlake niso delali in je država in dežela plačala vse troške. Ako bi dežela ostala tudi pri tem, da bi hotela prispevati samo 30%, je vse eno pričakovati, da država dà vse drugo, ker se iz narodno-gospodarskega stališča zelo zanima za take stvari. Pri osuševanju Račenske doline je prispevala celo s 76%. To gre vse iz posebnega, ne iz melioracijskega zaklada. Ako se pa hoče smatrati delo kot veliko, potem treba zakon sklepati in prebivalce pritegniti, da prispevajo troškom. Zato mislim, da bi bilo pripravno, ako se predlog upravnega odseka nekoliko predružači. Meni ni natanko znano besedilo, priporočal bi ga častitemu gospodu poročevalcu, da predlog v toliko spremeni, da se izpusté dotične besede, ki omenjajo melioracijski zaklad.

Poročevalec dr. Žitnik:

Kolikor mi je znano mnenje finančnega odseka mislim, da bo pritrdil, ako predlagam spremembo predloga v tem zmislu, kakor je priporočal gospod pred-

govornik, ker načelne razlike ni in je končno vse eno, ali dobimo podporo pod tem ali onim naslovom, da jo le sploh dobimo. Usojam si torej priporočati visoki zbornici, da sprejme mesto prej prečitanega nastopni predlog:

«1.) Uvažujoč korist in potrebo odvajanja poplavne vode, namakanja zemljišč in pitne vode za Dobrniško dolino in okolico, naroča se deželnemu odboru, da še tekom leta 1895. izvrši pod točko prvo priloge 56. navedena pripravljalna dela. V pokritje na 3000 gld. proračunjene potrebsčine dovoli se 30%, t. j. 900 gld. kot deželni prispevek iz zaklada za vodne zgradbe.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da izposluje pri vis. c. kr. poljedelskem ministerstvu izdatno podporo, in če mogoče, 60% vse potrebsčine.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo ravno prečitanima predlogoma, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predloga sta sprejeta.

Po naznanilu gospoda načelnika finančnega odseka se bo o točkah

b) o prošnji dramatičnega društva v Ljubljani za podporo;

b) über die Petition des dramatischen Vereines in Laibach um Subvention;

in c)

c) o prošnji gledališkega društva v Ljubljani za podporo;

c) über die Petition des Laibacher Theatervereines um Subvention;

poročalo pri proračunu deželne zaklada.

Preidemo torej na točko:

d) o poročilu gledé oskrbljenja občine Ambrus z vodo (k prilogi 55.);

d) über den Bericht, betreffend die Wasserversorgung der Gemeinde Ambrus (zur Beilage 55).

Poročevalec dr. Žitnik:

Dalje imam čast poročati o prilogi 55. Stvar gledé preskrbljevanja Ambrusa in okolice z vodo je gospodom članom te zbornice že znana, ker se je že lansko leto obsirno razpravljala. Omenjam, da dotični zakon, ki je bil lani sklenen, dosedaj še ni dobil. Najvišjega potrjenja, in sicer, kakor mislim, zaradi tega ne, ker je tehnični svetovalec v ministerstvu šele pozno

v jeseni lanskega leta pregledal in preiskal vodno silo reke Krke in talne razmere. Vender se je, kakor je razvidno iz poročila deželnega odbora, o načrtu gospoda deželnega inženirja Hráskega povoljno izrekel, in torej je pričakovati, da bo zakon potrjen, ako se ugotovi zahtevam ministerstva, oziroma visoke vlade. Ministerstvo je stavilo pogoj, da se nadaljevanje vodovoda od Ambrusa naprej v zmislu § 2. lani sklenjenega zakona ne odlašá na nedoločen čas in sicer zaradi tega ne, ker se bo vodovod od Ambrusa samega zvršil v tistih dimenzijah, ki bodo potrebne za celotni vodovod, ki je nameravan. V to svrhu so bili troški že na 53.000 gld. proračunjeni, in sicer zato, ker se morajo nekatera dela, zlasti obzidanje studencev, napeljava studencev, turbina in koliba za turbino, priprava jezu, napeljava pritiska in naprava vodohrama, takoj v tistih dimenzijah zvršiti, ki so potrebne za celi vodovod. Poljedelsko ministerstvo torej zahteva, da se drugi del vodovoda zvrši vsaj v treh letih. Prebivalci tistih vasi, ki bi od prvega dela ne imeli nobene koristi, ker so preveč oddaljeni od Ambrusa, so se nasproti inženirju Markusu izrekli, da odrekajo vsak prispevek, ako se stvar le delno zvrši, na drugi strani pa bi morali vsakoletne troške za oskrbovanje naprave, ki so proračunjeni na 300 gld., dokler bi ne bil zgotovljen tudi drugi del vodovoda, plačevati samo prebivalci prvih šest vasi, kar bi bilo preveč. Teh 300 gld. je proračunjenih za celo napravo. Ta dva razloga govorita za to, da se celotni vodovod zvrši v treh letih, ne pa da se drugi del vodovoda odloži na nedoločen čas. Finančni odsek temu ni ugovarjal, marveč je pritrdil predlogu deželnega odbora, da se za letos že stavi v proračun deželnega zaklada prvi obrok. Ker je bilo že lani v proračun postavljenih 3000 gld., ki pa niso bili porabljeni, naj se letos zviša ta svota za 8000 gld. Ves deželni prispevek je, kakor znano, proračunjen na 33.000 gld. Dalje se je naglašalo, naj bi deželni odbor pri oddaji del gledal na to, da bi dovažanje cevij, kopanje rovov in druga taka dela dobili prebivalci tamošnjih krajev sami, ker so prizadeti z 22.000 gld., da bodo kaj zaslužili.

Po vsem tem predlagam v imenu finančnega odseka:

«1.) Poročilo deželnega odbora o obravnavah z visoko vlado gledé oskrbljenja občine Ambrus in sosednih vasi z vodo se jemlje na znanje.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da takoj prične vodopravne obravnave zaradi eventuelne pridobitve vodne sile in pravice do dobivanja vode.

3.) Za napravo vodovoda v celem obsegu se deželni prispevek razdeli v tri letne obroke po 11.000 gld. in pričenski z l. 1895. vstavi v proračun deželnega zaklada, vsled česar se v lanskem zasedanju dovoljeno, pa neporabljeno predplačilo 3000 gld. zviša letos za 8000 gld., ter tako kot prvi obrok določi 11.000 gld.

4.) Deželni odbor se pooblašča, da ob svojem času napravo vsega vodovoda odda podjetniku ali po enotnih cenah ali za pavšalni znesek, kakor se mu najprimernejše in najugodnejše zdi za deželne finance.

Resolucija:

Deželni odbor se opozarja, da se pri oddaji del (dovajanje vodovodnih cevij, kopanje rovov za polaganje cevij itd.) kolikor mogoče ozira na udeležence in sploh domače delavce.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, preidemo na glasovanje.

Gospodje, ki pritrujejo prvi točki predloga finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Gospodje poslanci, ki pritrujejo drugi točki, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Gospodje, ki odobrujejo tretjo točko, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Gospodje, ki potrjujejo zadnjo, to je četrto točko, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Tudi ta točka je sprejeta.

Sedaj prosim glasovati še o resoluciji finančnega odseka.

Gospodje, ki pritrujejo tej resoluciji, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija je sprejeta, in s tem je ta točka rešena.

Daljna točka je:

e) o poročilu gledé deželnega prispevka za hidrografični posel na Kranjskem, kate-rega namerava ustanoviti visoka vlada (k prilogi 66.).

e) über den Bericht in Angelegenheit eines Landesbeitrages für den von der hohen Regierung zu organisirenden hydrographischen Dienst in Krain (zur Beilage 66).

Poročevalec Hribar:

Visoka zbornica! C. kr. deželna vlada naznanja s pismom z dné 11. septembra 1893. l. deželnemu odboru, da jej je došlo od ministerstva notranjih zadev sporočilo, da se tam snuje centralni urad za hidrografični posel v državi in da se ima ta posel tako urediti, da se bodo v vsaki deželi pri deželnih stavbnih uradih napravili poduradi. Ob jednom je poslala deželnemu odboru tudi organizacijski statut o hidrografični službi. Razvidno bo, kak namen in kako nalogo ima dotični urad, ako prečitam § 1. tega organizacijskega statuta. Ta paragraf se glasi:

«Der hydrographische Dienst bezweckt im allgemeinen eine systematische Ergänzung der empirischen und theoretischen Grundlagen für eine zielbewusste Lösung aller in das Gebiet des Wasserbauwesens einschlagenden technischen Probleme, sowie die Verwertung der diesfälligen Studienergebnisse im Interesse der Volkswirtschaft, daher vor allem die Beschaffung jener Daten, welche zur Verfassung und Begutachtung der die Bodenmelioration, den Binnenwasserverkehr, die Nutzbarmachung der Gewässer überhaupt, sowie die Hintanhaltung der Devastationen und schädlichen Ueberschwemmungen betreffenden Projecte, ferner zur Installierung der Wasserstands- und beziehungsweise Hochwasserprognose erforderlich sind.»

Ministerstvo notranjih zadev misli troske, ki so združeni z napravo takega urada, pokriti na ta način, da prispeva od svoje strani vlada sama, potem pa deželni zastopi, ker ni dvoma, da bo tak posel tudi v korist posameznim deželam. Vprašanje pa je, kdo bo imel večjo korist, dežele ali država? To vprašanje je v sedanjem času težko rešiti; vender pa se da skorej gotovo trditi, da to veliko večjo korist imela država, zaradi tega ker več tistih agend, ki so v § 1. oranizacijskega statuta obsežene, spada v področje države. Naravno pa je, da se dežele, če se je jedenkrat priznalo, da je organizacija hidrografičnega urada važna, morajo udeleževati s primernimi doneski.

Finančni odsek, ki se je o tej stvari posvetoval, postavil se je na stališče, da je stvar v tesni zvezi z obema zakonomoma z dne 30. junija l. 1884. in da bi visoka zbornica potemtakem najboljše ukrenila, ako se določi deželni prispevek za organizacijo hidrografičnega posla s 30 %, kakor je tudi določeno gledé podpor pri melioracijskih napravah.

Deželni odbor je vprašal vlado, koliko troškov bi bilo združenih z jedenkratno organizacijo hidrografičnega posla na Kranjskem in ta je odgovorila, da bo treba prvo leto za nakup instrumentov, za pisarno, tiskovine, remuneracije, potnine in razne druge troske 4500 gld. Deželni odbor je na to odgovoril, da prispeva s 30 %, okroglo torej s 1350 gld. Na to pa je deželna vlada s svojim pismom dné 21. januarja 1895. l. naznanila, da je ministerstvo prvotni proračun, ki se je glasil na 4500 gld., znižala na 3850 gld. in je prosilo, da bi dežela vender kaj več kakor 30 % prispevala.

Finančni odsek se je posvetoval o tej stvari in postavil na stališče, katero sem že precizoval, namreč da se mora ona dva zakona vzeti za podlago in zaradi tega ostaja pri svojem nazoru, da se da 30 %; ne more pa pritrditi nasvetu deželnega odbora, da naj se teh 30 % računi od zneska 4500 gld., in sicer zaradi tega ne, ker je vlada sama znižala troske na 3850 gld. Torej odpade razlog, da bi visoka zbornica c. kr. deželni vladi usiljevala prispevek od večjega zneska, kakor katerega ona sama proračunava.

Z ozirom na to predlaga finančni odsek:

«Za hidrografični posel v deželi Kranjskej dovoli se iz kredita za deželno-kulturne namene pri deželnem zakladu za leto 1895. prispevek 1155 gld.»

Deželni glavar:

Gospod deželni predsednik se je oglasil k besedi.

A. k. Landespräsident Freiherr v. Hein:

Ich muß namens des hohen Ministeriums an den hohen Landtag die Bitte stellen, doch dem Ansuchen entsprechen zu wollen, nämlich daß 50 % der in Rede stehenden Kosten für die erste Organisirung des hydrographischen Dienstes auf den Landesfond übernommen werden.

Zur Erläuterung möchte ich Folgendes beifügen: Es werden im ganzen 70 ombrologische Stationen errichtet werden; gegenwärtig gab es 47; davon entfallen 5 Stationen auf die II. Ordnung, 30 auf jene der III. Ordnung und 12 auf Stationen IV. Ordnung mit zusammen 32 Schneepegelstationen, welche nach Thunlichkeit eingeschaltet werden. Außerdem werden noch 23 Pegelstationen errichtet werden. Wie aus dem Voranschlage, welcher dem Landesauschusse übermittelt wurde und sich in den Händen des Herrn Referenten befindet, ersichtlich ist, ist in demselben wohl ein Betrag für die Gründung ombrologischer Stationen III. und IV. Ordnung eingestellt, während für die Stationen II. Ordnung überhaupt nichts eingestellt erscheint; diese letzteren Kosten würde der Staat allein tragen. Außerdem wird das ganze Personale, welches hiezu erforderlich ist, vom Staate beigestellt werden.

Es sind das also wohl Gründe, welche es angemessen erscheinen lassen, daß der hohe Landtag doch für die materiellen Bedürfnisse der Stationen einen 50 %igen Beitrag leiste, wie ein solcher in anderen Ländern bereits zugesichert wurde.

Zu bemerken habe ich noch, daß für Remunerationen außerordentlich bescheidene Beträge eingestellt sind, nämlich für die Beobachter der ombrologischen Stationen für das halbe Jahr 160 fl. und für die Pegelbeobachter im ganzen nur 40 fl., während alle übrigen Kosten der Beobachtung vom Staate allein, resp. von solchen staatlichen Functionären getragen werden, die auf eine Remuneration nicht reflectiren. Nachdem also der Staat für diesen hydrographischen Dienst, der in erster Linie auch dem Lande zu gute kommt, bereits größere Auslagen auf sich genommen hat, die er allein trägt, dürfte es doch nicht unbillig sein, wenn der hohe Landtag für die materiellen Erfordernisse, wie sie hier präliminirt sind, 50 %, oder wenigstens jenen Beitrag leisten würde, welchen der Landesauschuß bereits zugesichert hat und welchen er auch in seinem Antrage an den hohen Landtag der Ziffer nach, wenn auch nicht dem Percentfaze nach, aufrecht erhalten wollte. Wenn also schon nicht ein 50 %iger Beitrag zu jener präliminirten Summe bewilligt wird, so möge wenigstens jener Beitrag beibehalten werden, welchen der Landesauschuß seinerzeit zugesichert hat, nachdem auf diesem letzteren Minimal-Beitrage die ganze Organisirung des hydrographischen Dienstes in Krain basirt.

Deželni glavar:

Zeli se kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Hribar:

Priznavam, da bo organizacija hidrografičnega posla v istini koristna za deželo, pa kot poročevalec moram ustrajati pri predlogu finančnega odseka.

Ker ni drugega predloga, prosim, da visoka zbornica glasuje o predlogu finančnega odseka.

Deželni glavar:

Prosim glasovati.

Gospodje, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

f) o poročilu glede nakupa zemljiških parcel poleg Rudolfinuma v muzejske namene (k prilogi 67.).

f) über den Bericht, betreffend den Ankauf von Grundparcellen nächst dem Rudolfinum zu Museumszwecken (zur Beilage 67.).

Berichterstatter Excellenz Freiherr v. Schwegel:

In der Beilage Nr. 67 werden die Gründe auseinandergelegt, welche dafür sprechen, daß eine Grundparcette an der Triesterstraße für Zwecke des Theaters und des Museums, also für Landeszwecke, erworben werde. Die Bedingungen, unter denen diese Erwerbung möglich ist, sind außerordentlich günstig, die Stadt Laibach hat in dieser Beziehung ein besonderes Entgegenkommen an den Tag gelegt und es kann vom Standpunkte des Bedürfnisses gegen die Erwerbung dieses Terrains eine ernste Einwendung umsoweniger erhoben werden, als dieser Gegenstand schon in einer früheren Session des hohen Landtages besprochen wurde und das Project keinem Widerspruche begegnete. Allerdings muß ich ausdrücklich hervorheben, daß die Bestimmung dieses Terrains, welches erworben werden soll, heute noch nicht und nach keiner Richtung fixirt werden soll, daß demnach die ausführliche Darlegung über die Verwendung zu diesem Zwecke in keiner Weise der Frage, um die es sich hier handelt, präjudiciren soll, und daß die Entscheidung über alle diese Punkte ohne Ausnahme und nach jeder Richtung dem hohen Landtage vorbehalten bleibt. Heute handelt es sich nur darum, die günstige Gelegenheit oder die letzte Gelegenheit, die sich noch darbietet, diese Gründe zu erwerben, zu benützen, und in diesem Sinne ist der Bericht des Landesauschusses verfaßt und dem Finanzausschusse zur Berichterstattung und Antragstellung überwiesen worden. Der Finanzausschuß nun hat im großen und ganzen die Gründe, welche für die Erwerbung sprechen, vollkommen gewürdigt, es hat sich jedoch bei diesem Anlasse die Gelegenheit geboten, diese Angelegenheit in einer anderen als in der vom Landesauschusse dargelegten Weise zu regeln. Es ist nämlich, wie dies aus einem späteren Berichte, der auf der heutigen Tagesordnung steht, zu entnehmen sein wird, die Möglichkeit eines sehr günstigen Austausches zwischen einem Grundcomplexe, welchen das Land bei Bezigrad besitzt und den Parcellen, um die es sich hier handelt, in Aussicht genommen, so daß das Land in diesem Falle nicht nur keine Aufzählung auf den Kaufpreis zu leisten hätte, sondern vielmehr die Differenz zwischen dem Kaufpreise für den Grund von Bezig-

grad und dem Kaufpreise, der heute in Aussicht genommen wird, ersetzt erhalten würde. Da dieser Gegenstand bei einem späteren Punkte ausführlicher beleuchtet werden wird, so glaube ich, daß die Nothwendigkeit einer näheren Darlegung, welche für dieses Arrangement spricht, bei diesem Anlasse entfällt, nur muß ich bemerken, daß für alle Fälle und selbst dann, wenn der Austausch zwischen den Gründen des Landes und der Stadt binnen eines bestimmten Zeitraumes nicht stattfinden könnte, daß also unter allen Umständen ein Vertrag mit der Stadtgemeinde perfect werden und dem Landesauschusse die Ermächtigung erteilt werden soll, sich dieses Terrain zu sichern.

Um diesem Antrage des Finanzausschusses Rechnung zu tragen, wird beantragt:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

Der Landesauschuß wird ermächtigt, zum Zwecke der Förderung der Bestrebungen, die auf die Verlegung einer k. k. Betriebsdirection der Staatsbahn nach Laibach abzielen, mit der Stadtgemeinde von Laibach ein Uebereinkommen zu treffen, durch welches in erster Reihe der Tausch des hinter Bezigrad gelegenen, dem Lande gehörigen Grundcomplexes gegen die im vorgelegten Parzellirungsplane als Gruppe 1, und 1 und 2 bezeichneten Parcellen im Flächenausmaße von 1134.62 □° unter Begleichung der Differenz zwischen dem Ankaufspreise der Grundparcellen in Bezigrad und dem Kaufpreise per 5 fl. per □° für die Parcellen der Stadtgemeinde an der Triesterstraße zu Gunsten des Landes in Aussicht genommen und für den Fall des Zustandekommens der Verhandlungen mit der k. k. Staatsverwaltung in Betreff der Betriebsdirection sichergestellt wird, — in zweiter Reihe aber, falls diese Verhandlungen binnen Jahresfrist nicht zu einem befriedigenden Abschlusse gelangen, nach Ablauf dieser Zeit die käufliche Erwerbung der bezeichneten Parcellen für das Land zum bedungenen Preise durchzuführen und über die Verwertung dieser Grundstücke seinerzeit die erforderlichen Anträge dem Landtage zu unterbreiten.»

Ich habe die Ehre, im Namen des Finanzausschusses diese Anträge dem hohen Landtage zur Annahme zu empfehlen.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

g) o prošnjah gospodarskega odbora v Št. Petru na Krasu in podobne Klenik za podporo za vodovod.

g) über die Petitionen des Vermögensverwaltungsausschusses von St. Peter am Karst und der Untergemeinde Klenik um Subvention für die Wasserleitung.

Poročevalec Višnikar:

Visoki deželni zbor! Podobčina Št. Peter na Krasu prosi primerne podpore za napravo vodovoda, oziroma kapnice in tudi za napravo potrebnih načrtov.

Občinski odbor je sklenil 11. februvarja l. 1894. popraviti staro lokvo in napraviti novo in napeljati vodo v vas.

Vsaka hiša ima za tri leta plačevati po 2 gld. Ta sklep je bil pravilno razglašen, nihče se ni pritožil in je toraj postal pravomočen.

Znano je, da je vas Št. Peter slabo preskrbljena z vodo. V bližini so štirje studenci, ki nikdar ne usahnejo in iz katerih bi bilo lahko mogoče napeljati vodo v spodnji del vasi in napraviti kapnico. Ker dosedaj še ni nikakega načrta, se tudi podpora ne more nasvetovati, ampak čast imam v imenu finančnega odseka samo predlagati:

«Prošnja vasi Št. Peter na Notranjskem se odstopa deželnemu odboru z naročilom, da se prepriča o potrebi preskrbovanja vode v Št. Petru, in da napravi o tem potrebne načrte.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Poročevalec Višnikar:

Isto županstvo prosi potem podpore za poskuševalec vodnjak za vas Klenik. Vas Klenik šteje okolu 400 prebivalcev in ima še nekoliko več glav živine, nima pa druge vode, kakor neko lužo, ki se pogostoma posuši. Zato morajo vodo od daleč dovažati iz doline. Potreba, da se tej vasi voda preskrbi, je jasna. Ker pa ta vodnjak ne bo dosti stal, postopa deželni odbor lahko v svojem delokrogu, kakor v drugih enakih slučajih in vsled tega predlagam v imenu finančnega odseka:

«Prošnja vasi Klenik pri Št. Petru na Notranjskem se odstopa deželnemu odboru z naročilom, da vrši potrebne poizvedbe o tamošnjih razmerah glede preskrbovanja z vodo, da dovoli v to svrhu primerno podporo ter je izposluje tudi pri c. kr. poljedelskem ministerstvu.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je.

15. Ustno poročilo železniškega odseka o predlogu gospoda poslanca barona Apfaltrerna, Grassellija in tovarišev glede ustanovitve c. kr. železniškega prometnega vodstva v Ljubljani (k prilogi 57.).

15. Mündlicher Bericht des Eisenbahnausschusses über den Antrag des Herrn Abgeordneten Baron Apfaltrern, Grasselli und Genossen, betreffend die Errichtung einer k. k. Eisenbahn-Betriebs-Direction in Laibach (zur Beilage 57.).

Berichterstatter Dr. Schaffer:

In der vorliegenden Angelegenheit habe ich die Ehre, im Namen des Eisenbahnausschusses drei Anträge dem hohen Hause zur Annahme zu empfehlen. Der erste Antrag ist identisch mit demjenigen, welcher ursprünglich von den Herren Abgeordneten Freiherr von Apfaltrern, Grasselli und Genossen gestellt wurde und der auch in dem hohen Hause verhandelt worden ist; der zweite Antrag ist hervorgerufen worden durch eine von dem Herrn Abgeordneten Frihar bei dieser Gelegenheit gestellte Resolution, der dritte aber ist aus den Verhandlungen des Eisenbahnausschusses selbst hervorgegangen.

Was den ersten Antrag anbelangt, so erinnern sich die Herren, daß derselbe seinem Wesen nach dahin abzielt, daß der Landesausschuß sich an die Regierung in dem Sinne wenden möge, daß sie eine Betriebsdirection der Staatsbahn nach Laibach verlege. Zur Begründung dieses Antrages glaube ich nicht allzuviel anführen zu sollen, nachdem dies in trefflicher Weise bereits seitens des Herrn Antragstellers selbst erfolgt ist. Es liegt in der Natur der Dinge, daß jede Stadt und so auch Laibach den lebhaften Wunsch hegt, eine derartige Eisenbahnstelle zu erhalten. Aber man muß zugleich sagen, daß Laibach ein Punkt ist, welcher nach seiner geographischen Lage und socialen Bedeutung als eine Provinzstadt von größerem Umfange ganz besonders geeignet ist, einen passenden Standort für eine solche Behörde zu bieten; und dies ist als eine notwendige Voraussetzung anzusehen, nachdem man sonst an die entscheidende Centralstelle kaum die Zumuthung richten könnte, eine Betriebsdirection nach Laibach zu verlegen.

Vom eisenbahnpolitischen und betriebstechnischen Standpunkte möge es mir gestattet sein, nur das hervorzuheben, daß unsere Landeshauptstadt Laibach für eine große Reihe von Eisenbahnen den natürlichen Mittelpunkt bildet. Ich erinnere die geehrten Herren nur daran, daß nach einer nur oberflächlichen Betrachtung einer Eisenbahnkarte für die Linien Glandorf-Klagenfurt, Tarvis-Laibach, Laibach-Stein, für die Unterkrainer Bahnen und deren Fortsetzung, die Weißenkrainer Bahn, weiters für die Linien Divača-Herpelje, Herpelje-Triest, für die istranische und dalmatinische Linie und selbstverständlich auch für die Hauptlinie, welche über kurz oder lang als zweite Verbindung Triests mit dem Hinterlande unbedingt durch Krain führen wird, Laibach den natürlichen und praktischsten Mittelpunkt für eine Eisenbahn-Direction bildet, die hier ihren Sitz hätte.

Das sind in Kürze die Gesichtspunkte, welche meiner Auffassung nach für den ersten Antrag sprechen.

Was den zweiten Antrag anbelangt, so ist derselbe bekanntlich von dem Herrn Abgeordneten für Laibach dahin gestellt worden, es möge betreffs Förderung der Angelegenheit auch die Befreiung von Landesumlagen für 25 Jahre für die Neubauten ausgesprochen werden, die zum Zwecke der Unterbringung dieser Betriebs-Direction ausgeführt werden müßten. Der Ausschuss war bei Berathung dieses Antrages der Ansicht, dass es sich entschieden empfiehlt, der Staats-Eisenbahnverwaltung in jeder Weise entgegenzukommen, und dass das Opfer, welches dadurch gebracht werden soll, dass das Land auf einen längeren Zeitraum auf die Umlagen verzichtet, im Hinblick auf die großen Vortheile und auch dadurch gerechtfertigt ist, dass, wenn es zu den Neubauten nicht käme, von einem Erwachen von Umlagen ohnehin nicht die Rede sein könnte.

Der dritte Antrag, welcher im Schoße des Ausschusses entstanden ist, geht dahin, dass der Landesauschuss zum Zwecke der Förderung dieses Projectes sich an die Stadtgemeinde Laibach mit dem Ersuchen wenden möge, auch ihrerseits alles zu unternehmen, was geeignet wäre, dasselbe zu unterstützen und den Regierungsbehörden nach jeder Richtung Entgegenkommen zu beweisen. Es unterliegt keinem Zweifel, dass ein solcher Schritt des Landesauschusses bei der Stadtgemeinde billiges Entgegenkommen finden wird nicht nur deshalb, weil er hervorragend und in erster Linie im Interesse der Stadtgemeinde unternommen wurde, sondern auch deshalb, weil die Stadt schon seit einer Reihe von Jahren, und zwar schon seit dem Jahre 1883 oder 1884, aus eigener Initiative ihrerseits in dieser Richtung Schritte gethan, und wie die Herren wissen, erst in der neuesten Zeit wieder in dieser Hinsicht ihr Entgegenkommen an den Tag gelegt hat.

Nach dieser kurzen Begründung, auf die ich mich mit Rücksicht auf die sehr vorgeschrittene Zeit beschränken muß, erlaube ich mir im Namen des Eisenbahnausschusses dem hohen Landtage folgende Anträge zur Annahme zu empfehlen.

1.) Die Regierung wird dringend ersucht, bei den bevorstehenden Veränderungen in den Domicilirungen der k. k. Eisenbahn-Betriebs-Directionen ehemöglichst in Laibach eine solche Eisenbahnbehörde zu errichten oder eine solche Stelle nach Laibach zu verlegen, welche den Dienst der staatlichen Eisenbahnen in den südlichen Alpenländern, insbesondere in Krain, zu leiten hätte.

2.) Für Umbauten, welche in Laibach, falls eine Betriebs-Direction der k. k. Staatsbahnen hieher verlegt würde, zu Zwecken dieser Behörde auszuführen wären, wird die Befreiung von den Landesumlagen für einen Zeitraum von 25 Jahren zugestanden.

3.) Der Landesauschuss wird beauftragt, sich mit der Stadtgemeinde ins Einvernehmen zu setzen, damit diese auch ihrerseits die angestrebte Verlegung einer k. k. Eisenbahn-Betriebsdirection nach Laibach durch ein möglichst weit gehendes Entgegenkommen fördere.

4.) Der Landesauschuss wird angewiesen, sich demgemäß mit aller Beschleunigung bei der k. k. Regierung und der Stadtgemeinde Laibach zu verwenden.

Deželni glavar:

Zeli se kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, preidemo na glasovanje.

Gospodje, ki pritrjujejo prvi točki predloga železniškega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo drugi točki, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Gospodje, ki odobrujejo tretjo točko, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Gospodje, ki potrjujejo zadnjo, to je četrto točko, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Tudi ta točka je sprejeta.

Daljna točka je:

16. Ustno poročilo upravnega odseka gledé uvrstitve občinske ceste, ki se začinja v cestnem okraji Kamniškem in se, segajoč v cestni okraj Kranjski, odcepi blizu Kaplje Vasi od Kranjsko-Kamniške deželne ceste ter drži čez Kapljo Vas, Komendo, Klanec, Zalog in Pšenično Polico do Cerkelj, potem občinske ceste, ki drži od Kaplje Vasi čez Gmajnico in Goro v Križ in od tu naprej do tje, kjer se stika v Kranjsko-Kamniško deželno cesto, med okrajne ceste (k prilogi 50.).

16. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Einreihung der im Straßenbezirke Stein beginnenden, in den Straßenbezirk Krainburg sich erstreckenden, nächst Kaplavas von der Krainburg-Steiner Landesstraße abzweigenden über Kaplavas, Commenda, Klanz, Salog und Niedersfeld bis Zirklach führenden, dann der von Kaplavas über Gmajnica und Gora nach Kreuz und von da bis zu ihrer Einmündung in die Krainburg-Steiner Landesstraße führenden Gemeindefraße in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 50).

Poročevalec Kersnik:

Visoki zbor! Gledé uvrstitve teh občinskih cest, ki so omenjene v poročilu deželnega odbora priloga 50., se je že večkrat govorilo v tej visoki zbornici. Upravni odsek je popolnoma pritril razlogom, katere je navedel deželni odbor, samo glede ene proge je mislil, da mora seči še nekoliko dalje, ker se mu je zdelo, da dotična poizvedovanja deželnega odbora niso bila popolna in da bi bilo umestno, da se priklopi oni cesti, ki se je gradila iz Kaple Vasi čez Gmajnico čez Goro in Sv. Križ in od tam naprej do deželne ceste Kamniške, se en del ceste, ki sega do Mengiške okrajne ceste in ki je dolg 1 $\frac{1}{2}$ kilometra.

Zato se je drugi del predloga deželnega odbora spremenil tako, kakor si bom usojal predlagati.

Prosim da se preide v nadrobno razpravo o predlogih upravnega odseka, ki se glase:

«Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

1.) Med okrajne ceste uvrstite se nastopno navedeni občinski cesti:

a) Cesta, ki se od Kranjsko-Kamniške deželne ceste blizu Kaplje Vasi odcepi in drži čez Kapljo Vas, Komendo, Klanec, Zalog in Psenično Polico do Cerkelj;

b) cesta, ki se od imenovane ceste v Kaplji Vasi odcepi in drži čez Gmajnico in Goro v Križ in od tu naprej do tje, kjer se križa s Kranjsko-Kamniško deželno cesto in dalje do tje, kjer se stika z Moste-Mengiško okrajno cesto.

2.) Deželnemu odboru se naroča, da zaradi izvršitve tega sklepa potrebno ukrene.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) In die Kategorie der Bezirksstraßen werden folgende Gemeindestraßen eingereiht:

a) Die von der Krainburg-Steiner Landesstraße nächst Kaplavasabzweigende, über Kaplavas, Commenda, Klanz, Salog und Niederfeld bis Zirklach führende Straße;

b) die von der genannten Straße in Kaplavas abzweigende, über Gmajnica und Gora nach Kreuz und von da bis zur Kreuzung durch die Krainburg-Steiner Landesstraße und weiter bis zur Einmündung derselben in die Moste-Mannsbürger Bezirksstraße.

2.) Der Landesausschuß wird beauftragt, wegen der Durchführung dieses Beschlusses das Erforderliche zu veranlassen.»

Deželni glavar:

Otvarjam razpravo.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Prosim toraj glasovati.

Gospodje, ki se strinjajo s predlogoma upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predloga sta sprejeta.

Daljna točka je:

17. Priloga 75. Poročilo upravnega odseka gledé prenarodbe § 5. zakona z dné 13. junija 1882. l., dež. zak. št. 25. l. 1886., o odkupu posestev se držečih novčnih in prirodninskih davščin za cerkve, župnije in njih organe, z dotičnim načrtom zakona (k prilogi 51.).

17. Beilage 75. Bericht des Verwaltungsausschusses inbetreff der Abänderung des § 5 des Gesetzes vom 13. Juni 1882., L. G. B. Nr. 25 de 1886, betreffend die Ablösung der auf Realitäten haftenden Geldgiebigkeiten für Kirchen, Pfarren und deren Organe, mit Vorlage eines diesbezüglichen Gesetzentwurfes (zur Beilage 51.).

Poročevalec Kersnik:

Gledé tega zakonskega načrta je upravni odsek tudi popolnoma pritrdil izpeljavam in razlogom, kakor jih je navedel deželni odbor v svojem poročilu. Zdelo se mu je samo umestno, v paragrafu, ki se ima sedaj glasiti «§ 5.», nekoliko bolj označiti pojem «tržne cene» «Marktpreise», in zato je stilizacijo nekoliko spremenil. Dalje se mu je zdelo umestno, v ta zakon sprejeti še določilo, da je ta zakon tudi veljaven v onih že oglašanih odkupnih slučajih, gledé katerih cene se niso bile pravomočno ustanovljene. Zato se je sprejel člen II. s tekstom, kakor je tiskan v prilogi 75. in prejšni člen II. je postal člen III. Ker je predloga že postavno določeni čas v rokah visoke zbornice, predlagam brez daljšega utemeljevanja, da visoka zbornica, izvoli prestopiti v nadrobno razpravo. Upravnemu odseku se je zdelo potrebno, da bi se nekoliko spremenil postopek gledé poizvedovanj o odkupovanji teh dolžnosti, pa, ker je čas prekratek, da bi se mogle sklepati nekatere spremembe dotičnega zakona, sklenil je le, predlagati visoki zbornici resolucijo, po kateri se deželnemu odboru nalaga, da pripravi do prihodnjega zasedanja načrt zakona, s katerim se spreminjata §§ 17. in 18. zakona z dné 13. junija l. 1882. in uvedejo prostejše določbe gledé sestavljanja komisij za ustanovljenje odkupnih cen, ugovorov in končnih razsodbe.

Upravni odsek predlaga:

«Visoki deželni zbor skleni:

1.) Priloženi načrt zakona se odobruje.

2.) Deželnemu odboru se naroča, izposlovati temu načrtu Najvišje potrjenje.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) Der beiliegende Gesetzentwurf wird genehmiget.

2.) Der Landesausschuß wird beauftragt, die Allerhöchste Genehmigung dieses Gesetzentwurfes zu erwirken.»

Razun tega predlaga upravni odsek še nastopno resolucijo:

«Deželnemu odboru se naroča, predložiti v prihodnjem zasedanju načrt zakona, s katerim se spreminjata §§ 17. in 18. zakona z dné 13. junija 1882., št. 25 de 1886, ter uvajajo prostejše določbe gledé sestavljanja komisij za ustanovljenje odkupnih cen, ugovorov in končnih razsodbe.»

Deželni glavar:

Otvarjam splošno razpravo.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker se nihče ne oglasi, prestopimo na drobno razpravo.

Prosim gospoda poročevalca, da prečita člen I.

Poročevalec Kersnik:

(Bere načrtani zakon iz priloge 75., ki obvelja brez razgovora. — Liest den Gesetzentwurf aus Beilage 75, der ohne Debatte angenommen wird.)

Predlagam tretje branje.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga, da se zakon sprejme takoj tudi v celoti.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Ker vidim da je visoka zbornica s tem zadovoljna, prosim glasovati.

Gospodje, ki hočejo ravnokar v drugem branji sprejeti zakon potrditi tudi v tretjem branji, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Zakon je potrjen v celoti in s tem je rešen prvi in drugi odsekovi predlog.

Sedaj prosim še glasovati o resoluciji upravnega odseka.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija je sprejeta.

S tem je rešena ta točka.

Prestopimo na daljno:

18. Ustno poročilo upravnega odseka gledé uvrstitve v cestnem okraji Kranjskem in Ljubljanskem ležeče občinske ceste od Podreče do Smledniškega mostu med okrajne ceste (k prilogi 59.).

18. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Einreihung der im Straßenbezirke Krainburg und Umgebung Laibach gelegenen Gemeindefraße von Podretsch bis zur Flödniger Brücke in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 59).

Poročevalec Povše:

Visoka zbornica! Deželni odbor predlaga, da se neka občinska cesta pri Smledniškem mostu, ki je dolga samo 1.2 kilometrov, uvrsti med okrajne ceste in to iz razloga, ker oba cestna odbora ljubljanske okolice in Kranjski prosita in dokazujeta veliko korist, ako bi se ta kratka proga uvrstila med okrajne ceste; kajti ako hočejo vozniki priti na nov Smledniški most, morajo pri Sviljah napraviti velik ovinek po okrajni cesti, ako se pa popravi sedanja občinska pot pri Podrečji, bi imeli vozniki naravnost dovoz na novi most in bi si prikrajšali pot za 1.6 kilometrov. Gledé na to, da je korist uvrstitve te ceste med okrajne ceste očitna, nasvetuje upravni odsek:

«Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

- 1.) V Kranjskem cestnem okraji in v cestnem okraji ljubljanske okolice se nahajajoča, pri Podrečah od Mavčiške okrajne ceste se odcepjujoča, na Loško-Smledniško cesto držeča in v to cesto blizu Smledniškega mostu se stikajoča občinska cesta se uvrsti med okrajne ceste.

- 2.) Deželnemu odboru se naroča, da zaradi zvršitve tega sklepa potrebno ukrene.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

- 1.) Die in den Straßenbezirken Krainburg und Laibach-
Umgebung gelegene, bei Podretsch von der Mautschitzer
Bezirksstraße abzweigende, zur Laß-Flödniger Bezirksstraße
führende und in dieselbe unweit der Flödniger Savebrücke
einnündende Gemeindefraße wird in die Kategorie der
Bezirksstraßen eingereiht.

- 2.) Der Landesauschuß wird beauftragt, wegen der
Durchführung dieses Beschlusses das Nothwendige zu ver-
anlassen.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati

Gospodje, ki pritrjujejo predlogoma upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

19. Ustno poročilo upravnega odseka glede združitve vasi Gnadendorf in Hutterhäuser z mestom Kočevjem (k prilogi 64.).

19. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Einverleibung der Ortschaften Gnadendorf und Hutterhäuser zur Stadt Gottschee (zur Beilage 64).

Poročevalec dr. Tavčar:

Deželni odbor je predložil zakon, s katerim se dopušča združitev vasi Gnadendorf in Hutterhäuser s Kočevskim mestom. Stvar je bila že lani v visoki zbornici, je torej gospodom poslancem itak znana. Lani je sklenila visoka zbornica, da vrne zadevo deželnemu odboru zagadelj, da popolni načrt zakona s številkami dotičnih parcel, da bo zakon popolnoma jasen in da ne bo nobenega dvoma, katere parcele prirastejo k mestu. Drugič se je tudi naložilo deželnemu odboru, da naj pretresa vprašanje, ali bi ne kazalo, Ribniškemu trgu priklopiti tudi Sodražico, ker se bo število volilcev v mestu Kočevskem vsled združitve z omenjenima vasema povišalo.

Deželni odbor je predložil nov zakon, v katerem so vse parcelne številke navedene na podlagi uradno potrjenega izkaza. Gledé drugega naloga pa se izreka deželni odbor, da za sedaj, ko se bo itak kmalu zvršila volilna reforma, ne kaže razmotrivati vprašanja, ali ni ne bilo potrebno in koristno Sodražico priklopiti k Ribnici.

Upravni odsek je uvaževal sledeče: Prvič, da je združitev vasi Gnadendorf in Hutterhäuser s Kočevskim mestom popolnoma opravičena, ker je ravno na tem teritoriji pričakovati največ razširjenja mesta, ko so tam nastali rudokopi in se je tam doli tudi zgradila železniška postaja. Torej je na vsak način pričakovati, da se bo mesto ravno na tem ozemlju razširilo in

zatorej se upravnemu odseku ni zdelo umestno delati kočevskemu mestu zaprek.

Na drugi strani je resnično, da se vsled tega priklopljenja število volilcev ne bo tako izdatno pomnožilo, da bi bilo tr-ba o tem govoriti. Resnica je tudi, da je volilna reforma na dnevnem redu in ker je pričakovati, da se v kratkem ali vsaj v par letih preustroji volilni red za vojvodino Kranjsko, je mnenje deželnega odbora opravičeno, da najbolj kaže čakati, da se pri tisti priliki z ozirom na okolnosti, ki niso merodajne samo pri Kočevskem mestu, ampak tudi drugod, preustroji volilni okraji. Ker je stvar že znana, ni treba dalje utemeljevati predloga, katerega bom stavil v imenu upravnega odseka, in zato predlagam:

«Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

- 1.) Priloženi načrt zakona se potrdi.
- 2.) Deželnemu odboru se naroča, da temu načrtu zakona izposluje najvišje pritrdjenje.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

- 1.) Der vorliegende Gesetzentwurf wird genehmiget.
- 2.) Der Landesausschuß wird beauftragt, die dem Gesetzentwurf die Allerhöchste Sanction zu erwirken.

Deželni glavar:

Otvarjam splošno razpravo.

Želi se kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ce ne, prestopimo v nadrobno razpravo, in prosim gospoda poročevalca, da prečita člen prvi načrtanega zakona.

Poročevalec dr. Tavčar:

Popraviti imam najprej še nekatere tiskovne pomote.

V uvodu načrtanega zakona v prilogi 64. je v slovenskem tekstu beseda «svoje» pisati z veliko črko «S».

V členu prvem je slovenski tekst popraviti tako-le: Na strani 4, v drugi vrsti je mesto besed «in Gnadendorf» vriniti besedi «Gnadendorf pa»; v tretjadnji vrsti je po številki «3018» vriniti besedi «s polovico»; v predzadnji in pa zadnji vrsti so besede «proglasate za dela mesta Kočevje ter združite s tem mestom» zbrisati in mesto njih pa vriniti besede «združite z mestom Kočevjem, ter proglasite za del tega mesta».

V nemškem tekstu, v členu prvem je v četrti vrsti št. «189₁» nadomestiti s št. «189», v tretjadnji vrsti po številki «3018» je vriniti besedi «zur Hälfte»; v predzadnji in zadnji vrsti so besede «als Theile der Stadt Gottschee erklärt und zu dieser Stadt einverleibt» za zbrisati in mesto njih vriniti besede «zur Stadt Gottschee einverleibt und als Theile dieser Stadt erklärt».

Člen prvi načrtanega zakona se sedaj pravilno glasi:

«Člen I. V davčni občini Kočevski ležeči in k občini istega imena spadajoči vasi Gnadendorf in Hutterhäuser, izmed katerih obsega Hutterhäuser parcelne številke: 189, 191₂, 192₁, 192₂, 192₃, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101₁, 2101₂, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114₁, 2114₂, 2115,

2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2817₁, 2817₂, 2819, 2820, 2821, 2824, 2825, 2826, 2828, 2829, 2830, 2832, 2833, 2834₁, 2834₂, 2834₃, 2838, 2839, 2840₂, 2841, 2842, 2843, 2845, 2846, 2848, 2849, 2850, Gnadendorf pa parcelne številke: 34, 44, 45, 46, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56₁, 56₂, 57, 58₁, 58₂, 59, 60, 61, 62, 63, 64₁, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 113, 114, 116, 117, 118, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 184, 185, 186, 187, 188₁, 188₂, 188₃, 188₄, 188₅, 270, 271₁, 271₂, 271₃, 271₄, 272₁, 272₂, 278, 280, 283, 287, 1611, 1612₁, 1612₂, 1613₁, 1613₂, 1615, 1616, 1617, 1621, 1624, 1625, 1626, 1627₁, 1627₂, 1628, 1630, 1632, 1633, 1634, 1637₁, 1637₂, 1641, 1649₁, 1649₂, 1651, 1652, 1653₁, 1653₂, 1654, 1655, 2009, 2010, 2011, 2013, 2014, 2015, 2017, 2018, 2019, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2042, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2062, 2063, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2079, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2131, 2132, 2140₂, 2840₁, 2851, 2854, 2855, 2857, 2858, 2859, 2862, 2863, 2864, 2865, 2867, 2869, 2871₁, 2871₂, 2871₃, 2872, 2873₁, 2873₂, 2874, 2875, 2876, 2877, 2878₁, 2878₂, 2878₃, 2879₁, 2879₂, 2880₁, 2880₂, 2881, 2882, 2883, 2884, 2885, 2886, 2887, 2888₁, 2888₂, 2890, 2891, 2892, 2894, 2895, 2896, 2897₁, 2897₂, 2898, 2899, 2900, 2901, 2903, 2904, 2905, 2906, 2907, 2908, 2909, 2910, 2911, 2912, 2913, 2915, 2916, 2917₁, 2917₂, 2919₁, 2919₂, 2920₁, 2920₂, 2921₁, 2921₂, 2924₁, 2924₂, 2925, 2926, 2937₁, 2937₂, 2939, 2940, 2941, 3018 s polovico, 3024, 3028, 3041, 3045, 3046, 3047, se združite z mestom Kočevjem ter proglasite za del tega mesta.»

«Artikel I. Die in der Steuergemeinde Gottschee gelegenen und zur Ortsgemeinde gleichen Namens gehörigen Ortschaften Gnadendorf und Hutterhäuser, von denen Hutterhäuser die Parzellen Nr. 189, 191₂, 192₁, 192₂, 192₃, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101₁, 2101₂, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114₁, 2114₂, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2817₁, 2817₂, 2819, 2820, 2821, 2824, 2825, 2826, 2828, 2829, 2830, 2832, 2833, 2834₁, 2834₂, 2834₃, 2838, 2839, 2840₂, 2841, 2842, 2843, 2845, 2846, 2848, 2849, 2850 und Gnadendorf die Parzellen Nr. 34, 44, 45, 46, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56₁, 56₂, 57, 58₁, 58₂, 59, 60, 61, 62, 63, 64₁, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 113, 114, 116, 117, 118, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 184, 185, 186, 187, 188₁, 188₂, 188₃, 188₄, 188₅, 270, 271₁, 271₂, 271₃, 271₄, 272₁, 272₂, 272₃, 278, 280, 283, 287, 1611, 1612₁, 1612₂, 1613₁, 1613₂, 1615, 1616, 1617, 1621, 1624, 1625, 1626, 1627₁, 1627₂, 1628, 1630,

1632, 1633, 1634, 1637₁, 1637₂, 1641, 1649₁, 1649₂, 1651, 1652, 1653₁, 1653₂, 1654, 1655, 2009, 2010, 2011, 2013, 2014, 2015, 2017, 2018, 2019, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2042, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2062, 2063, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2079, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2131, 2132, 2140₂, 2840₁, 2851, 2854, 2855, 2857, 2858, 2859, 2862, 2863, 2864, 2865, 2867, 2869, 2871₁, 2871₂, 2871₃, 2872, 2873₁, 2873₂, 2874, 2875, 2876, 2877, 2878₁, 2878₂, 2878₃, 2879₁, 2879₂, 2880₁, 2880₂, 2881, 2882, 2883, 2884, 2885, 2886, 2887, 2888₁, 2888₂, 2890, 2891, 2892, 2894, 2895, 2896, 2897₁, 2897₂, 2898, 2899, 2900, 2901, 2903, 2904, 2905, 2906, 2907, 2908, 2909, 2910, 2911, 2912, 2913, 2915, 2916, 2917₁, 2917₂, 2919₁, 2919₂, 2920₁, 2920₂, 2921₁, 2921₂, 2924₁, 2924₂, 2925, 2926, 2937₁, 2937₂, 2939, 2940, 2941, 3018, zur Hälfte, 3024, 3028, 3041, 3045, 3046, 3047 umfaßt, werden zur Stadt Gottschee einverleibt und als Theile dieser Stadt erklärt.»

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

(Bere člen II. in naslov načrtanega zakona iz priloge 64., ki obveljajo brez debate. — Liest Artikel II. und Titel des Gesetzentwurfes aus der Beilage 64, welche ohne Debatte angenommen werden.)

Uvod načrtanega zakona se sedaj glasi:

«Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

Ueber Antrag des Landtages Meines Herzogthumes Krain finde Ich anzuordnen wie folgt:»

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Predlagam tretje branje.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga tretje branje.

Prosim torej gospode, kateri pritrdijo temu načrtu zakona tudi v tretjem branji, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Načrt zakona je sprejet tudi v tretjem branji in s tem je sprejet tudi prvi predlog upravnega odseka.

Glasovati nam je še o drugem odsekovem predlogu in prosim gospode, ki pritrdé drugemu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Drugi predlog je sprejet in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Preidemo k daljni točki, to je:

a) vasi Čadež pri Trebnjem, da bi deželni tehnik pregledal, kako bi se ondi napeljala pitna voda;

a) der Ortschaft Čatež bei Treffen um Abordnung eines landschaftlichen Technikers behufs Anlage einer Wasserleitung.

Berichterstatter Freiherr v. Rechbach:

Die Ortschaft Čatež bei Treffen bittet um die Abordnung eines landschaftlichen Ingenieurs zur Erhebung der dortigen Wasserhältnisse behufs Anlage einer Wasserleitung. Es wird in dem Gesuche angeführt, daß nur wenige Häuser Brunnen haben, das Wasser ungesund ist, weshalb insbesondere in der letzten Zeit mehrere Fälle von epidemischen Krankheiten vorgekommen sind. Außerdem sei für den Fall einer Feuersgefahr zu wenig Wasser vorhanden und überdies in der nächsten Nähe der sehr besuchte Wallfahrtsort Zaplaz gelegen, wo für die Wallfahrer gesundes Wasser sehr nothwendig ist. Es ist in der Umgebung der Ortschaft genug Wasser vorhanden, die Leute wissen jedoch nicht, welches Wasser für die Anlage der Wasserleitung geeignet wäre und wieviel eine solche kosten würde. Nachdem die Abordnung eines landschaftlichen Ingenieurs gelegentlich einer anderen Dienstreise in derselben Gegend mit keinen großen Kosten verbunden wäre, so erlaubt sich der Verwaltungsausschuß nachstehenden Antrag zu stellen:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

Das Gesuch der Ortschaft Čatež um Abordnung eines landschaftlichen Technikers behufs Anlage einer Wasserleitung wird dem Landesauschusse zur entsprechenden Erledigung abgetreten.»

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje, ki pritrujejo predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

b) posestnikov vasi Breže, da bi se vodovod Vinice-Sušje podaljšal do vasi Breže;

a) der Insassen von Brezje um Verlängerung der Wasserleitung Weinitz-Suschje bis zur Ortschaft Breze.

Berichterstatter Freiherr v. Rechbach:

Die Ortschaft Breze wünscht die Verlängerung der Wasserleitung Weinitz-Suschje und bittet um die Abordnung eines landschaftlichen Ingenieurs. Das Gesuch wird damit begründet, daß die Ortschaft Breze das Wasser 1 Kilometer weit holen muß und daß dieses Wasser ungesund ist. Nachdem nun eine Wasserleitung für Weinitz und Suschje projectirt ist, glaubt man, daß die Verlängerung der Wasserleitung bis Breze leicht bewirkt werden könnte.

In der VI. Sitzung des hohen Hauses wurde über das Ansuchen der Ortschaften Lipovšca, Weinitz und Suschje, welche bereits ein fertiges Project vorgelegt haben, verhandelt und denselben ein 30%iger Beitrag aus dem Landesfonde zur Ausführung der Wasserleitung zugesichert. In derselben Sitzung des hohen Hauses wurde auch über das Gesuch der Ortschaften Slatnik und Sapotok, welches mit dem vorliegenden Gesuche gleichlautend ist, verhandelt.

Ueber das erwähnte Gesuch wurde der Landesausschuß beauftragt, durch das Landesbauamt die Wasserverhältnisse erheben zu lassen, das früher erwähnte Project zu ergänzen und einen 50 %igen Beitrag aus dem Meliorationsfonde zu erwirken. Das Landesbauamt hat sich über das vorgelegte Project der Wasserleitung für Weiniz und Süße bereits dahin ausgesprochen, daß auch die Beziehung anderer Ortschaften möglich wäre.

Ich erlaube mir daher im Namen des Verwaltungsausschusses den gleichlautenden Antrag wie über die Gesuche der Ortschaften Slatnik und Sapotof zur Annahme zu empfehlen. Derselbe lautet:

«Der hohe Landtag wolle beschließen:

Der Landesausschuß wird beauftragt, durch das Landesbauamt die Wasserverhältnisse von Breže zugleich mit den Ortschaften Slatnik und Sapotof zu erheben und das Project der Wasserleitung für Vipovšca, Weiniz und Süße auch für diese Ortschaften zu ergänzen und die hohe Regierung um den gleichen Betrag wie für die Ortschaften Slatnik und Sapotof zu ersuchen.»

Deželni glavar:

Ako nihče ne želi besede (nihče se ne oglasi — niemand meldet sich), preidemo na glasovanje.

Gospodje, ki se strinjajo s predlogom upravnega odseka, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

c) občin Kropa, Kamnagorica in Ovsise za ustanovitev zdravstvenega okrožja v Kropi;

c) der Gemeinden Kropp, Steinbüchel und Dufschiche um Creirung eines Sanitäts-districtes in Kropp.

Poročevalec Kersnik:

Slična prošnja se je tekom let že trikrat obravnavala v visoki zbornici in se je vselej z ozirom na določbo službenega navodila odklonila z opazko, da spada stvar v kompetentno poslovanje deželnega odbora. Letos se je upravni odsek temeljiteje s to prošnjo bavil, kakor druga leta in se ni oziral samo na to formalno kompetenčno vprašanje. Uvidel je, da je res treba nekaj storiti, ampak z ozirom na zakonite določbe zopet ne more drugega predloga staviti, kakor da se prošnja odstopi deželnemu odboru, da on sporazumno z deželno vlado ukrene kaj primernega z ozirom na tamošnje okoliščnosti. Vender imam čast, v imenu upravnega odseka še posebno poudarjati, da se deželnemu odboru toplo priporoča, da se zlasti zasliši okrajni zdravnik o razmerah v Kropi, ki so, ako so podatki, ki se navajajo v prošnji, res uvaževanja vredni. Predlog upravnega odseka se glasi:

«Visoki zbor naj sklene:

Prošnja se odstopa deželnemu odboru v kompetentno poslovanje s pristavkom, da se najtopleje priporoča v prosilcem ugodno rešitev, in da se ob obravnavah gleda na to, da se zasliši o zdravstvenih razmerah v Kropi in okolisi tudi c. kr. okrajni zdravnik.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje, ki se strinjajo s predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

d) županstva v Velikih Poljanah za prenarodbo zakona o licenciranji plemenskih bikov;

d) des Gemeindeamtes in Großpölland um Aenderung des Gesetzes, betreffend die Licenzirung von Zuchtstieren.

Poročevalec Povše:

Visoka zbornica! Županstvo občine Velike Poljane prosi, da bi visoki zbor pre naredil deloma postavbo, ki se je sklenila v prospeh živinoreje, osobito govedoreje. Trdi namreč, da § 7. daje kmetovalcem živinorejcem povod do pritožeb, ker je dotična komisija precej draga, ki izvršuje licenciranje bikov, ker je v tej komisiji tudi okrajni glavar, ki ima po svojem značaju dobivati večje dijete, in kmetijska družba, oziroma glavni odbor kmetijske družbe, podal je visoki zbornici spomenico na podlagi raznih razprav, ki so se vršile v glavnem odboru ali v dotičnih kmetijskih filijalah in ki vse merijo na to, da bi se troški osobito za naknadno licenciranje bikov zmanjšali. Vzlic temu, da je upravni odsek prepričan, da bo treba o tem kaj ukreniti in da je sam priznal, da ni treba, da bi v komisiji sodeloval okrajni glavar, ampak da zadostuje okrajni živinozdravnik kot zastopnik in poznavatelj živinoreje, in vzlic temu, da se je častiti gospod deželni predsednik izjavil, da nima ugovora, ako se pre naredi sestava dotične komisije, menil je upravni odsek, da je umestno, da se ta peticija in spomenica c. kr. kmetijske družbe vrne deželnemu odboru z nalogom, da poizveduje, v koliko naj bi se tudi drugi paragrafi tega zakona pregledali in popolnili. Ko bo potem dobil poročilo od vseh županstev o tem, kako se izvršuje zakon in kake želje se izražajo o preosnovi, da bi v istini ustrezal željam živinorejcev, naj v prihodnjem zasedanji stavi primerne nasvete.

Dovoljujem si prebrati predlog, ki se glasi:

«Peticija občine Velike Poljane se izroči deželnemu odboru z nalogom, da pozveduje o tem, kako se zakon

za povzdigo živinoreje zvršuje in kaki uspehi so se do-edaj z njim dosegli ter v prihodnjem zasedanji stavi potrebne predloge, po katerih se ima prenarediti omenjeni zakon, osobito § 7., da bo opravičenim željam živinorejcev zadostoval.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod deželni predsednik ima besedo.

R. k. Landespräsident Freiherr v. Hein:

Die hohen Viehpreise des heurigen Jahres haben die Bevölkerung von Krain dazu verleitet, nicht nur das eigentliche Schlachtvieh zum Verkaufe zu bringen, sondern es sind, wie aus den Berichten des Wanderlehrers hervorgeht, viele Viehzüchter, verlockt durch die hohen Preise, auch dazu gekommen, eine große Anzahl von Stieren zu verkaufen, die alle ins Ausland gegangen sind. Der Mangel an Stieren in Krain ist infolge dessen im Verhältnisse zu den fahelbaren Rügen sehr groß, und diejenigen Gemeinden, welche nach dem Gesetze verpflichtet sind, die erforderliche Anzahl von Stieren zu beschaffen, haben bei dem Ankaufe derselben oft mit großen Schwierigkeiten zu kämpfen, nachdem diese Zuchtstiere immer ziemlich hoch im Preise stehen und im Auslande jetzt ganz besonders hoch im Preise gestiegen sind, weil man dort das gute Zuchtmateriale zu schätzen weiß und dort die Viehzüchter auf den Standpunkt gekommen sind, daß sie gute Zuchtstiere überhaupt nicht hergeben. In Krain dagegen kann man die Wahrnehmung machen, daß auch Zuchtmateriale recht gerne verkauft wird, wenn nur ein halbwegs günstiger Preis zu erzielen ist. Wenn der Landesausschuß beauftragt wird, Erhebungen darüber zu pflegen, wie das Landesgesetz zur Hebung der Rindviehzucht sich bewährt hat, so glaube ich, daß die Aufgabe des Landesausschusses bei einer Vorlage, die er hierüber zu machen haben wird, auch die sein wird, darauf Rücksicht zu nehmen und die Frage zu erörtern, wie dem Lande jene Zuchtstiere erhalten werden könnten, die es selbst producirt und die jetzt zum größten Theile in andere Kronländer und ins Ausland verkauft werden, um dann wieder um schweres Geld von jenen krainischen Gemeinden zurückgekauft zu werden, welche solche Stiere benöthigen. Welche Vorfrage in dieser Beziehung getroffen werden soll, will ich heute nicht erörtern, nachdem die Zeit bereits vorgerückt ist; aber ich denke mir, es könnte dieses vielleicht in der Weise geschehen, daß die Licenzierungs-Commissionen bei der Bereisung das überflüssige Zuchtmateriale conscribieren und das Resultat der Landwirtschaftsgesellschaft mittheilen, welche wieder ihrerseits jene Gemeinden darauf aufmerksam machen würde, die zuchtfähiges Materiale brauchen, so daß letzteres dann im Lande selbst zur Verwendung gelangen könnte. Es könnte bei diesem Anlasse vielleicht auch eine Revision noch anderer Partien des Gesetzes ins Auge gefaßt werden, und ich kann in dieser Hinsicht nur erklären, daß die Landesregierung gerne bereit sein wird, dem Landesausschusse in dieser Beziehung die weitgehendste Unterstützung zu gewähren, da ich glaube, daß diese Revision sich nicht bloß auf § 7, sondern auf das Gesetz zu erstrecken hätte. (Pohvala. — Beifall.)

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Arko ima besedo.

Poslanec Arko:

Visoka zbornica! Besedam častitega gospoda deželnega predsednika nečem ničesa pristavljati, ker so mu većinoma iz srca govorjene. Ravno tako moram z veseljem pozdravljati predlog gospoda poročevalca, vender pa bi mislil, da bi bil gospod poročevalec svojemu poročilu še nekaj dostaviti imel. Ako se je v zadevi lovskega zakona sklicala posebna enkêta, naj bi se tudi o tem za kmetijstvo velevažnem vprašanji sklicala enkêta naprednih živinorejcev iz cele dežele, da bi razmotrivali vprašanje, kako naj bi se sedanji zakon spremenil in popravil; kajti da zakon ni tak, da bi mogel živinorejo res povzdigniti na ono stopinjo, kakor smo mislili, ko se je sklepal zakon s povzdigo živinoreje, je splošno priznано. Kar se tiče plemenskih bikov sem imel jaz sam priliko opazovati, da se biki, kateri se oddajejo od deželnega odbora ali od kmetijske družbe, nekako pozgubavajo, da se ne ve, kam so prišli. V tej zadevi bi bilo treba pomisliti in preudariti, komu naj se biki izročé. V prvi vrsti so zato poklicane kmetijske podružnice, potem pa boljši gospodarji, med te si mislim tudi veleposestnike živinorejce. Navadno se pa biki dajejo kakemu revnemu gospodarju, ki ga sam ne more kupiti. To je po moji skušnji silno napačno, taki gospodarji, ki si ne morejo bika kupiti, navadno tudi ne morejo bikov tako vzdržavati, kakor bi bilo potrebno in če jim primanjkuje sena ali denarja, prodajo ga takoj drugo leto, in tako se pozgubavajo biki, ki jih deželni odbor ali kmetijska družba za drag denar kupuje na Koroškem ali Štajerskem (Poročevalec Povše: — Berichterstatter Povše: «Se ne smejo prodati!») Vem, da se ne smejo prodati, ali jaz vem za pet slučajev, ko so se biki od takih gospodarjev pred časom in brez dovoljenja prodali. Kjer ni tožnika tudi ni sodnika. (Poročevalec Povše: — Berichterstatter Povše: «Pa je bilo slabo, če občine niso tožile!») Če bo deželni odbor pretresaval stvar, upam in priporočam, da skliče enkêto živinorejcev, ki bode vsa vprašanja temeljito razmotrivala.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec končno besedo.

Poročevalec Povše:

Bom kratek. Častitemu gospodu deželnemu predsedniku rad priznavam, da je res treba popolniti zakon še v drugem oziru, kar priznava tudi kmetijska družba. Že takrat, ko se je o zakonu razpravljalo, se je od strani zastopnikov kmetskih občin opozarjalo na to pomanjkanje bikov, ali ni se hotelo v zakon sprejeti kake trde določbe. Da se je sicer veliko goveje živine v naši deželi začelo prodajati čez meje, je dobro zna-

menje za našo živinorejo, pa v nekoliko je to le posledica veliki suši, ki je vladala pred dvema letoma na Českem, v Nemčiji in Švici, ki je skorej popolnoma uničila kmetski pridelek. Prva košnja je bila silno revna, v drugi se pa skorej nič ni kosilo, in tako so bili kmetje prisiljeni za slepo ceno prodajati svoja živinčeta, ker jih niso mogli spodrežati. Sedaj pa kupujejo živino, koder jo le dobé in od todi prihaja o ogromne cene goveje živine v zadnjih dveh letih.

Gledé opazk gospoda tovariša Arkota navajam, da obžalujem, ako se take reči, o katerih je govoril, dogajajo. Ako je njemu znanih pet slučajev, da so gospodarji pred dogovorjenim časom prodali bike, moram reči, da obžalujem izrek njegov, da ni bilo tožnika in zato tudi ne sodnika, kajti občinski predstojnik bi bil moral biti tožnik, deželni odbor pa potem sodnik. Ako pa občinski predstojniki sami tako malomarno postopajo, je res malo nade, da pride živinoreja na ono stopinjo, na katero smo jo hoteli povzdigniti z zakonom.

Gledé želje gospoda poslanca Arkota, da naj se skliče enketa živinorejcev, mislim, da je upravni odsek že zadosti preskrbel s svojim predlogom. Jaz nasvetujem v imenu upravnega odseka, da ima deželni odbor poizvedovati po celi deželi, v koliko se izkoriščuje ta zakon in s katerim uspehom. Ako pridejo vsa županstva s svojimi poročili, bo to ogromen material, ki bo deželnemu odboru zadostoval in boljše ustrezal namenu, kakor če se skliče enketa, ker bo vrh tega dobil tudi strokovna poročila od glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe in od kmetijskih podružnic, katerih je lepo število po deželi.

Ker menim, da bi bila posebna enketa odveč, ostajam pri svojem predlogu in prosim, da ga visoka zbornica izvoli sprejeti.

Deželni glavar:

Prosim glasovati.

Gospodje, ki se strinjajo s predlogom upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

O naslednjih dveh točkah hoče gospod poročevalec skupno poročati.

To so točke:

- e) okrajno-cestnega odbora v Radoljici za uvrstitev okrajne ceste Lesce-Radoljica in Kamnagorica-Kropa-Podnart med deželne ceste;
- f) županstva v Staremtrgu in okrajno-cestnega odbora v Črnomlju za napravo ceste iz Starega trga do Broda ob Kolpi;
- e) des Bezirksstraßenausschusses von Radmannsdorf um Einreihung der Bezirksstraßen Lees-Radmannsdorf und Steinbüchel-Kropp-Podnart in die Kategorie der Landesstraßen;

- f) des Gemeindeamtes in Altenmarkt und des Bezirksstraßenausschusses in Tschernembl um Herstellung einer Straße von Altenmarkt bis Brod an der Kulpa.

Poročevalec Kersnik:

Obe točki ste popolnoma slični, in upravni odsek ne predlaga drugega, nego da se prošnji odstopite deželnemu odboru, ki bo imel poizvedovati o potrebi, ali kaže prošnjama ugoditi ali ne.

Predlagam torej:

«Prošnji se odstopita deželnemu odboru v primerno rešitev.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki so za ta predlog, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Nadaljna točka je:

- g) županstva v Gorenjem in Dolenjem Logatcu za podporo v svrhu naprave vodovoda;
- g) des Gemeindeamtes in Ober- und Unterloitsch um Subvention behufs Errichtung einer Wasserleitung.

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! V imenu upravnega odseka mi je poročati o prošnji županstva Gorenji in Dolenji Logatec gledé naprave vodovoda v tamošnji občini. Potreba naprave takega vodovoda je v tem kraju prav vidna.

Logatec sam leži jako visoko, je nek visok plato in nima nobene prave dobre pitne vode, Logaščica sama je umazana voda in ta je jedina, ki jo imajo. Vodovod, katerega so dosedaj imeli in ki daje vodo za dotična napajališča, je v slabem stanu, in ko je bila zadnjič kolera v Logatci, je okrajno glavarstvo prepovedalo, da se iz dotičnih izlivov ne sme porabljati voda za pitje in napajanje živine. Torej je bila velika potreba v tem kraju, in zato se je tudi občina Gorenji in Dolenji Logatec obrnila do visoke zbornice s prošnjo, da bi kaj ukrenila v tej zadevi, da bi se jim poslal deželni inženir, da jim napravi načrt za vodovod, in res je deželni inženir prišel tja ter pregledal, kake so razmere. Pokazalo se je pri dotičnem preiskovanju, da je izpeljava vodovoda mogoča po primerno nizki ceni in da je tudi kakovost vode dobra. Napravil je načrt za ta vodovod in v tem načrtu, oziroma v tehničnem poročilu k temu načrtu nam povê, da je geološka tvorba na Logaskem ozemlju kredni apnenik,

pri kateri tvorbi se ni nadejati, da bi se moglo potom kakega drugega sredstva dobiti vodo, nego ako bi se hotelo vrtati globoko v zemljo. To ni bilo mogoče in misliti je bilo torej treba, kje je kak kraj, od koder bi se dala voda napeljati. Res se je dobil tak kraj, ki ima dober studenec. Voda se je analizirala po go-podu profesorji Knappitschu, in dotična analiza je pokazala, da je voda izvrstna in daleč presega ono mejo, ki je določena za dobro pitno vodo. Studenec leži na Smolevci in leži tako visoko, da preostaje potem, če se odračuni trenje, ki je združeno s tako daljavo, še vedno 30 metrov pritiska, kar ondotnim razmeram in potrebam na vsak način zadostuje.

Studenec je oddaljen 1.8 km od Gorenjega in 4½ km od Dolenjega Logatca. Množina vode zado-tuje vsem potrebam, kajti ko se je merila enkrat dne 26. februvarija 1894. po hudi zimi, je znašala na dan 344 m³ in jedenkrat po leti 3. avgusta 1894. znašala je po jako hudi suši 224 m³. Ta množina vode pre-sega tamošnjo potrebsčino za 70%, kajti vasi, katerim je namenjena, namreč: Gorenja Vas, Cerkovska Vas, Blekova Vas, Brod, Čevca, Dolenji in Gorenji Logatec in Martinov hrib štejejo skupaj 2521 prebivalcev. Ako se računi, da pride, kakor poprečno na Kranjskem, na vsakega prebivalca 45% govedi, 0.5 konj, 0.4 drobnice in če se šteje na vsako govedino 50, na vsakega konja 50 in na vsako drobnico 10 litrov vode, znaša to 49 litrov vode na dan na enega prebivalca. Hydro-tehnik, ki je račun sestavil, je tudi računil na to, da se bo število prebivalstva gotovo sčasom pomnožilo, in je zato računil 6 litrov vode več, tako da pride na enega prebivalca 55 litrov, ali skupaj za vse prej imenovane vasi 138.656 litrov na dan.

Studenec leži v tako zvani Veliki Petkovi grapi. Voda se izceja v malih žilicah, in hydrotehnik je sprevidel, da bi bilo najlažje, ako se napravijo navpični «dreni», ki imajo zbirati vodo, in ti bodo po načrtu imeli dolžino 250 metrov. Glavne cevi, katere je inženir projektiral, merijo 80 mm v premeru in imajo dolžino 4650 m. Leže pa te cevi po načrtu približno 1½ km na dolgem poševno proti veliki cesti, potem tečejo ves čas ob veliki državni cesti in po prej ime-novanih vaseh. V Gorenjo Vas se odcepi cev, ki meri 50 mm v premeru, v Dolenji Logatec pa dve cevi po 60 mm premera in ena se podaljša do Martinovega hriba s 50 mm premera. Gorenji del tega projekta je narejen tako, da nima nikakega reservoirja, ker je projektant proračunal, da množina vode, ki se bo pre-takala v 80 mm merečih ceveh, zadostuje dnevni po-trebsčini. Za spodnji del pa je projektiran reservoir, ker v spodnjem delu 60 mm mereče cevi nikakor ne bi zadostovale za dnevno potrebsčino. Treba torej misliti, da se voda na nekem kraju zbira in v to svrhu je prirejen reservoir, ki meri 60 m³. To je približna dnevna potrebsčina spodnjih vasi. Za slučaj, ako bi bilo treba čistiti reservoir, kar je treba vsako leto enkrat, je tam, kjer se cevi odcepijo, narejena nekaka zveza, ki omogoči, da se voda direktno po ceveh dalje pretaka, ne da bi bilo treba do reservoirja priti.

Ta vodovod je projektiran tako, da ima 14 iztokov z ventili s 7 napajališči. Dalje je projektiranih 19 hi-

drantov, iz katerih je mogoče dobivati vode za škrop-ljenje in druge potrebsčine, zlasti za slučaj kakega požara, da je vodovod pristopen na raznih mestih. Računalno se je tudi na to, da se bodo od glavne cevi mogli napraviti posebni odtoki v privatne hiše, in sicer 70 pred reservoirjem in 70 za njim.

Računalno se je, da bi prebivalstvo dobilo vodo, ne da bi zato moralo plačevati kako posebno davščino, le za industrijalna podjetja in stavbinsko obrt bi bilo treba plačevati vodo, ki bi se imela po posebnih merah določevati. Troški vsega projekta so proračunjeni na 35.000 gld. Ako se pomisli, da je vodovod jako velik, da so glavne cevi 4½ km in še več dolge, troški niso posebno visoko preliminirani. Prosilci računajo tako, da bodo po vzgledu drugih krajev plačevali 20%, 50% pričakujejo iz državnega melioracijskega zaklada, ker bodo rabili dotično vodo tudi v kmetijske namene in 30% pa pričakujejo od dežele. Teh 30% bi znašalo 10.500 gld. V proračunu je računjenih 541 gld. in nekoliko krajcarjev za stavbinsko nadzorstvo, in sicer zato, ker se je računilo, da bo deželni hydrotehnik utegnil nadzorovati to stavbo. Deželni hydrotehnik je pa za sedaj pri drugih delih angažiran, in sicer pri velikih delih v Ambrusu, v Šmihelu pri Postojni in v Razdrtem, ter ima tudi več vodnjakov v projektu. Upravni odsek se je na to oziral in vsled tega je tudi predlog stavil tako, da bi deželni hydrotehnik mogel nadzorovati to delo šele potem, ko bi bila ona dela katera sem ravnokar imenoval, že zvršena. Mogoče je pa vender, da bo že med tem časom, ko se bo imel baviti z drugimi deli, mogel prevzeti tudi v Logatci nadzorstvo, ker iz Postojne ali iz Razdrtega ni tako daleč do Logatca. Vender je lahko mogoče, da bi bil hydrotehnik zadržan to storiti; da bi pa občina vsled tega v izpeljavi vodovoda ne bi bila zadržana, usojal si bom v imenu upravnega odseka staviti predlog, s katerim se občini omogoči preskrbeti si svojega hydro-tehnika, katerega bi pa seveda moral deželni odbor potrditi. Usojam si torej predlagati:

«Visoki deželni zbor naj sklene:

Logaški občini se dovoli za zgradbo vodovoda od proračunanega zneska 30%, ako država, kakor je to navadno, dovoli iz melioracijskega zaklada 50% prispevka. Znesek te podpore postavi se v proračun l. 1896., ter se ima delo zvršiti, kadar bo deželni hydro-tehnik zvršil ona vodovodna dela, katera so sedaj vže v izpeljavi, ali pa če mu bo mogoče, med tem časom tudi to delo nadzorovati. Ako bo pa občina hotela delo prej zvršiti, mora ona pokriti one stroške nad-zorstva, kateri presežajo proračunani znesek tega nad-zorstva. V tem slučaju pa mora občina dotičnega tehnika naznaniti deželnemu odboru in šele po odo-brenji te korporacije sme tak tehnik poslovati pri nadzorstvu tega vodovodnega dela.

Deželnemu odboru se naroča, da stori potrebne korake v dosego državne podpore.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Klun ima besedo.

Poslanec Klun:

Predlog, katerega sedaj obravnavamo, je podoben resoluciji, katero je bil prej nasvetoval gospod poslanec Arko. Meni se jako čudno zdi, da se tako važne reči sklepajo v upravnem odseku, ne da bi upravni odsek vedel, ali bo mogoče deželne finance obtežiti ali ne. To je mogoče le njim, ki imajo pred očmi deželne finance in ki vedo, koliko je dohodkov, koliko stroškov in koliko je mogoče obrniti za take izredne reči. Kakor je razvidno iz proračuna deželne zaklada, naše finance niso v tako ugodnem stanju, da bi se kar na nos in na vrat moglo sklepati, koliko se da staviti v proračun za ta vodovod. Morebiti, da bo finančni odsek pritrdil predlogu upravnega odseka, ampak vprašam Vas, kaj storimo, ako to ne bo mogoče in bi bili protirazlogi pretehtni? Zato bi mislil, da naj se stvar priporočilno izroči deželnemu odboru in se končen sklep o znesku deželne podpore stori šele v prihodnjem letu. Danes storiti tak sklep, bi bilo prenačlenjeno, ker se vodovod itak v tem letu ne bo delal. Sicer pa opozarjam gospoda poročevalca, da dosedaj za vodovode navadno nismo dajali po 30% podpore iz deželnega zaklada, ampak manj. Pri Vrhniškem, Ribniškem in Kočevskem vodovodu deželni prispevek ni znašal 30%. Za Kočevski vodovod damo 10.000 gld., ali to znaša komaj 15%, ker je vodovod proračunjen na 72.000 gld.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Arko se je oglasil k besedi.

Poslanec Arko:

Visoka zbornica! Čudno se mi zdi, kako da ravno pri tistih vodovodih, ki zadevajo moj volilni okraj, prihaja gospod poslanec Klun vselej s svojimi pomisleki, tako da bi človek lahko mislil, da nam še vode ne privošči. Če gospodje mislijo, da upravni odsek res nima sklepati o takih stvareh, naj bi se bila stvar izročila finančnemu odseku, če se je pa stvar že enkrat izročila upravnemu odseku, potem se mora pač priznavati, da je on tudi kompetenten o njej sklepati. Kar se pa tiče deželnega prispevka, ta letošnji proračun prav nič ne tangira, ker gre le za to, da se dotičnim krajem zagotovi prispevek, da si morejo potem najeti posojila. Primera s Kočevjem in Vrhniko ne velja, kajti v Logatci ne gre samo za preskrbljevanje stanovnikov s pitno vodo, ampak tudi za napravo vodovoda v korist živinoreji. Upravni odsek predlaga, da naj dežela dovoli 30% prispevek, ako bo ministerstvo dovolilo 50%. S tem še ni rečeno, da ima dežela takoj dati denar. Predlagam torej, da visoka zbornica sprejme predlog upravnega odseka.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Klun ima besedo.

Poslanec Klun:

Gospod poslanec Arko je vprašal, kako pridem do tega, da sem izrazil svoje pomisleke o dveh rečeh, ki zadevajo slučajno Notranjsko stran. Naravno, da se moram za to brigati, ker mi je izročeno poročevalstvo o deželnem zakladu, ker poznam stanje deželnih financ in sem prepričan, da deželni zaklad ne bo mogel prevzeti vsega tega. Ako bi se predlagalo, da naj deželni zaklad prevzame primeren znesek, kakor se godi za druge kraje, bi ne ugovarjal. Gospod predgovornik je dejal, da Notranjem vode ne privoščimo. On je šele letos vstopil v visoko zbornico, zato ne vé, koliko smo dovolili ravno za Notranjsko in da je skorej vsa svota, ki je za take stvari postavljena v proračun, določena večinoma za Notranjsko. Gospod poslanec Arko ne ve ali neče vedeti, koliko smo dali cestnemu odboru Logaškemu in kako je zaporedno prihajal s prošnjami, da mu odpišemo njegov dolg. To so pomisleki, ki morejo vsakemu na srce pokladati vprašanje, ali kaže brez ugovora dovoliti, kar predlaga upravni odsek, ali pa izreči se za to, da naj še finančni odsek poprej pretresa to vprašanje.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Hribar se je oglasil k besedi.

Poslanec Hribar:

Tudi meni ni všeč, da se je stvar obravnavala v upravnem odseku, ker res spada v finančni odsek. Ako pa je visoka zbornica že enkrat zadevo pridelila upravnemu odseku v pretresanje, potem ima upravni odsek, kakor je gospod tovariš Arko pravilno naglašal, vsekako pravico, da je stavil svoj nasvet. Ako je gospod poslanec kanonik Klun rekel, da smo največ izdali za vodovode na Notranjskem, moram jaz to nekoliko popraviti. Samo za Ambruški in Črnomaljski vodovod, od katerih prvi niti do polovice ni tako važen, kakor vodovod v Logatci, smo dali dvakrat ali trikrat več, kakor za vse vodovode na Notranjskem. (Poslanec Klun: — Abgeordneter Klun: «Vsaj še nič nismo dali za Črnomaljski vodovod!») Prispevek je zagotovljen, vsaj je zakon sprejet.

Priporočal bi visoki zbornici, da naj nasproti vsem tem podjetjem, ki merijo na dobavo vode, postopa z jednako dobrohotnostjo. Če se je za Ambruški in Črnomaljski vodovod dovolila 30% podpora iz deželnega zaklada, potem je čisto opravičeno, ako se visoka zbornica izreče, da je dežela pripravljena, toliko dati tudi za Logaški vodovod. Vsekako moremo danes že o tem sklepati, ker budget za l. 1895. res ne bo obtežen, ako visoka zbornica sprejme nasvet upravnega odseka. Priporočam torej ta nasvet visoki zbornici v sprejem.

Poslanec dr. Tavčar:

Predlagam konec debate.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Tavčar predlaga konec debate. Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Konec debate je sprejet.

Besedo ima torej le še gospod poročevalec.

Poročevalec Lenarčič:

Proti predlogu, ki sem ga stavil v imenu upravnega odseka, govoril je samo gospod poslanec kanonik Klun, ali njegov ugovor je bil le formelen in bistvenega nisem našel v njem. Omenjal je Vrhnjski in Ribniški vodovod in rekel je, da takrat nismo dovolili 30 %.

Ko je šlo za ta dva vodovoda, ugovarjalo se je, da ne spadata na Kras, in zato se je dovolila manjša podpora. Gospod dvorni svetnik Šuklje kritikoval je lani poročilo finančnega odseka o predloženem zakonu glede oskrbljevanja občin Črnomelj, Semič, Kot, Petrova Vas in Telečji Vrh z vodo ter je v svojem govoru navajal odlomek marg. št. 36 letnega poročila za leto 1893, ki se glasi (bere — ličst): »Deželni odbor obrnil se je v tem oziru vnovič do c. kr. deželne vlade, katera je potem z dopisom dne 27. novembra 1893 leta, št. 15535, odgovorila takole:

Ministerstvu za poljedelstvo in finance sta pri pretresovanji vprašanja o državnih podporah za taka podjetja, katerih namen je, izkoriščati vode za preskrbovanje pokrajin na deželi, prišli do zaključka, da je tudi za taka podjetja mogoče uporabiti državna zakona z dne 30. junija 1884 leta, drž. zak. št. 116,

in z dne 31. maja 1889 leta, drž. zak. št. 96, da se torej za taka podjetja, v kolikor ne spadajo kot malostna pod § 12 prvoimenovanega zakona, morejo dajati podpore iz državnega izboljševalnega zaklada pod zakonitimi pogoji in v zakonito dopuščeni visokosti (v tem oziru je zlasti za Kras treba omeniti § 2 državnega zakona z dne 31. maja 1889 leta), in da torej v tem oziru ni treba posebnega državnega zakona.

V tem smislu se bodo rešili vsi pri poljedelskem ministerstvu se nahajajoči konkretni nasveti, ter se bodo v dotičnih rešitvah izdala posebna obvestila.»

To velja torej za Logatec, ker je to evidentno kraška pokrajina.

Jaz torej v imenu upravnega odseka vzdržujem svoj predlog in prosim, da ga visoka zbornica sprejme.

Deželni glavar:

Prosim, da se gospodje poslanci podajo na sedeže, da se bo videlo, ali smo sklepni.

(Zgodi se. — Gehehelt.)

Ni-mo sklepni in torej bomo v prihodnji seji o tej zadevi glasovali.

Prihodnja seja bode v sredo 13. t. m. ob 10. uri dopoldne, in sicer s sledečim dnevnim redom (Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Finančni odsek zboruje jutri ob 11. uri dopoldne, upravni odsek jutri ob 2. uri popoldne in odsek za volilno reformo jutri točno ob 1/2 10. uri dopoldne.

Sklepam sejo.

Konec seje ob 8. uri 15 minut popoldne. — Schluss der Sitzung um 8 Uhr 15 Min. Nachmittag.

